საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს რესპუბლიკა

გამოდის 1990 წლის დეკემბრიდან. №43 (3084) ოთხშაბათი, 17 თებერვალი, 1999 წელი. ფასი სახელშეკრულებო.

კანონმდებლები

ძლიერი ქვეყანა ნიშნავს: ძლიერი პრეზიდენტი, ძლიერი პარლამენტი, ძლიერი აღმასრულებელი ხელისუფლება

საქართველოს პარლამენტის 16-19 თებერვლის პლენარულ სესიის პირველივე დღეს საქართველოს პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე ესტუმრა. საქართველოს პრეზიდენტი პარლამენტარების წინაშე ქვეყნის მდგომარეობის უმნიშვნელოვანეს საკითხებზე მოხსენებით გამოვიდა. პლენარულ სხდომას, რომელსაც პარლამენტის თავმჯდომარე ზურაბ ჟვანია უძღვებოდა, ესწრებოდნენ საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი, ქვეყანაში აკრედიტებული დიპლომატიური კორპუსის, აღმასრულებელი ხელისუფლებისა და საზოგადოებრიობის, მასმედიის წარმომადგენლები. საქართველოს პარლამენტის სხდომას დაესწრო აგრეთვე საქართველოში ოფიციალურ ვიზიტად მყოფი, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი ლორდი რასელ ჯონსტონი.

როგორც ზურაბ ჟვანიამ აღნიშნა, ლორდმა რასელ ჯონსტონმა განსაკუთრებული წვლილი შეიტანა ევროსაბჭოში საქართველოს გაწევრიანებაში, რისთვისაც მან პარლამენტის სახელით ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტს განსაკუთრებული მადლობა მოახსენა.

საქართველოს პრეზიდენტმა, მოხსენების დასაწყისში, საქართველოს პარლამენტის წევრებს მოღვაწეობისათვის მადლობა გადაუხადა და აღნიშნა, რომ კანონშემოქმედებით საქმიანობაში არსებული ვაკუუმის ამოვსება ამ მოწვევის პარლამენტმა მაქსიმალურად შესძლო, განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციას ითვალისწინებს. მისი თქმით, ქვეყნის ისტორიაში დღევანდელი პარლამენტი მოქმედი პარლამენტის სახელით შევა. (საქართველოს პრეზიდენტის მოხსენებას გაზეთის დღევანდელ ნომერში გთავაზობთ).

იხ. მე-2 გვ.

პრეზიდენტი

კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

საქართველოს პრეზიდენტის **ედუარდ შევარდნაძის** მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

ბატონო პარლამენტის თავმჯდომარევ!
ბატონო პარლამენტარებო!
საქართველოს მოქალაქენო!
თქვენო უწმინდესობავ!

უწინარესად, მინდა შევუერთდე საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ბატონ ზურაბ ჟვანიას გულთბილ სიტყვებს და მივესალმო ჩვენს ძვირფას სტუმარს, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტს, გაერთიანებული სამეფოს პერს, ლორდ რასელ ჯონსტონს, რომელმაც საქართველოს მეგობარ ქვეყნებთან, ევროპის გამოჩენილ პოლიტიკურ მოღვაწეებთან ერთად დიდი როლი შეასრულა ევროსაბჭოში საქართველოს წევრად მიღების საქმეში.

ნება მიბოძეთ, დიდი მადლობა მოვახსენო ლორდ რასელ ჯონსტონს ყოველივე ამისათვის, საქართველოში ჩამობრძანებისათვის და ვუსურვო მას წარმატებები ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტის საპატიო და პასუხსაგებ პოსტზე მოღვაწეობაში.

გასულმა, 1998 წელმა ერთგვარად შეაჯამა 90-იანი წლების განმავლობაში ჩვენი ერთობლივი საქმიანობა სამართლებრივი სახელმწიფოს, სამოქალაქო საზოგადოებისა და სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით. დღეს ჩვენ შეგვიძლია განვაცხადოთ, რომ ეს პროცესები შეუქცევადი გახდა.

ძირითადად გასრულდა ერთი წყობილების მეორე წყობილებით შეცვლა. აშენდა დამოუკიდებელი, დემოკრატიული სახელმწიფო.

იხ. მე-3 გვ.

დაჯილდოება

საქართველოს პრეზიდენტის
განკარგულება

1999 წლის 14 თებერვალი ქ. თბილისი

ა. შალიკაშვილის ღირსების ორდენით დაჯილდოების შესახებ

ქართული თეატრალური ხელოვნების განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული პირადი წვლილისათვის, ნაყოფიერი პედაგოგიური და შემოქმედებითი მოღვაწეობისათვის საქართველოს პანტომიმის სახელმწიფო თეატრის დამაარსებელი, სამხატვრო ხელმძღვანელი და დირექტორი, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, საქართველოს სახალხო არტისტი, კოტე მარჯანიშვილის სახელობის პრემიის ლაურეატი, პროფესორი **ამირან შალიკაშვილი** დაჯილდოვდეს ღირსების ორდენით.

ე. შევარდნაძე.

საქართველოს პრეზიდენტის
განკარგულება

1999 წლის 14 თებერვალი ქ. თბილისი

კ. მებუკის ღირსების მედლით დაჯილდოების შესახებ

საქართველოს პანტომიმის სახელმწიფო თეატრის შემოქმედებით საქმიანობაში შეტანილი პირადი წვლილისა და ნაყოფიერი პედაგოგიური მოღვაწეობისათვის თეატრის მთავარი რეჟისორი, საქართველოს დამსახურებული არტისტი **კირა მებუკე** დაჯილდოვდეს ღირსების მედლით.

ე. შევარდნაძე.

გვეხმარებიან

ენგურჰესისთვის 32 მილიონ ეკიუს გამოყოფენ

საქართველოს პრეზიდენტის თანაშემწემ ეკონომიკური რეფორმის საკითხებში თემურ ბასილიამ ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის საქართველოს, უკრაინის, რუმინეთის და სომხეთის ქვეყნების მმართველი დირექტორის იური პალუნეევისგან მიიღო ცნობა, რომელშიც აღნიშნულია, რომ ევრობანკის დირექტორთა საბჭომ დაამტკიცა 32,54 მლნ ეკიუს სესხის გამოყოფა ენგურის ელექტროსადგურის სარეაბილიტაციოდ. თემურ ბასილიას თქმით, აღნიშნული პროექტის განხორციელებას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქვეყნის ენერგოსისტემაში სიძნელეების აღმოფხვრის თვალსაზრისით.

ევრობანკის წარმომადგენლის განცხადებით, ეს პროექტი შესაძლებელს გახდის მსოფლიოში ყველაზე დიდი თაღოვანი კაშხალის რეაბილიტაციას და ხელს შეუწყობს საერთაშორისო სააგენტოების კონცენტრირებულ ძალისხმევას ენერგეტიკის სექტორის რესტრუქტურიზაციისათვის.

გეა.

გუშინ

რეგიონებში შექმნილ მძიმე ვითარებაზე ისაუბრეს

საქართველოს რეგიონებში შექმნილი მძიმე ვითარებაზე ისაუბრეს მხარეებში ქვეყნის პრეზიდენტის რწმუნებულმა გუშინ გამართულ პრესკონფერენციაზე.

როგორც იმერეთში პრეზიდენტის რწმუნებულმა თემურ შაშიაშვილმა განაცხადა, მხარეში კვლავაც ურთულეს პრობლემას წარმოადგენს ხე-ტყის გაზიდვის საკითხი, რაც „2-3 კაცს უჭირავს ხელში". მან მწუხარება გამოთქვა, რომ ამ ინფორმაციაზე სათანადო რეაგირებას ვერ ან არ ახდენენ ქვეყნის უშიშროებისა და შინაგან საქმეთა ორგანოები. „ეს კი თავის მხრივ იწვევს მთელი სისტემის და არა ცალკეული პიროვნებების კორუმპირებულობას", აღნიშნა მან.

კახეთში პრეზიდენტის რწმუნებულის გია არსენიშვილის თქმით, მხარეში მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობის ფონზე სასიკეთო ძვრები მაინც შეიმჩნევა. კერძოდ, „მარტო საგარეჯომ 380 000 ლარი მიიღო ბიუჯეტში 2-3 ჭაბურღილის ამოქმედებით" და კიდევ უფრო მეტს მიიღებს ნავთობსადენის ამოქმედების შემდეგ.

რაც შეეხება სამცხე-ჯავახეთს, მხარის რწმუნებულის გიგლა ბარამიძის თქმით, ამ რეგიონში „ხე-ტყის მაფიის" სრულად გაუვნებელყოფა ვერ მოხერხდა, რადგან მათ „ძლიერი მფარველები ყავთ".

კოდორის ხეობა კი მძიმე ზამთარს მომზადებული შეხვდა, შეტანილია 300 000 ლარის სურსათი, რომელიც მოსახლეობას უფასოდ დაურიგდა. პრეზიდენტის რწმუნებულის იეერი ჭელიძის თქმით, მოწესრიგებულია ვერტმფრენების მიმოსვლაც, რაც მოსახლეობისთვის ასევე უფასოა.

ქვემო ქართლში პრეზიდენტის რწმუნებულის ლევან მამალაძის განცხადებით, მხარეში ამოქმედდა რამდენიმე მსხვილი კომბინატი, თუმცა მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე ამ საწარმოებს მომავალში კიდევ უფრო გაუჭირდებათ, რადგან მათი პროდუქციის თვითღირებულება უფრო მეტი ჯდება, ვიდრე სხვა ქვეყნებიდან შემოტანილის ფასია. (პრაიმ-ნიუსი).

აჭარა

ხულოში ახალი საშუალო სკოლა გაიხსნა

ხულოს რაიონის სოფელ ტუნაძეებში 15 თებერვალს ახალი საშუალო სკოლა გაიხსნა, იტყობინება პრაიმ-ნიუსის კორესპონდენტი ბათუმიდან. სკოლა ხულოს რაიონის მაღალმთიან 5 სოფელს მოემსახურება და 136 მოსწავლისთვისაა განკუთვნილი.

ახალი სკოლის მშენებლობა შარშან აგვისტოში დაიწყო, რადგან 60 წლის წინ აგებული ხის შენობა ვერანაირ მოთხოვნებს ვეღარ აკმაყოფილებდა.

თანხები აჭარის მთავრობამ გაიღო და სკოლის მშენებლობაში მთელი სოფლის მოსახლეობა ლებულობდა მონაწილეობას.

ქობულეთის საკრებულოს პირველი სხდომა

ქობულეთის რაიონის ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საკრებულოს პირველი მოწვევის პირველი სხდომა დღეს გაიმართება, სადაც შედგება საკრებულოს ხელმძღვანელი ორგანოების და ქობულეთის რაიონის გამგებლის არჩევნები, — იტყობინება პრაიმ-ნიუსის კორესპონდენტი ბათუმიდან. სავარაუდოა, რომ არჩევნების პროცესში მონაწილეობას მიიღებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე ასლან აბაშიძე.

პრაიმ-ნიუსი.

ინფორმაცია

მოილაპარაკებენ რკინიგზის ტარიფებზე

დღეს თბილისში ჩამოდის ამერიკული ნავთობკომპანია „შევრონ-ოვერსის" პრეზიდენტი რიჩარდ მაცკე.

როგორც გეა-ს კორესპონდენტს სახელმწიფო კანცელარიიდან აცნობეს, საღამოს 18 საათზე სახელმწიფო კანცელარიის შენობაში მაცკე შეხვდება პრეზიდენტ შევარდნაძეს. მოლაპარაკებათა ძირითადი თემა იქნება ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიის გავლით ყაზახური ნავთობის ტრანსპორტირების საკითხები. „შევრონი" მზად არის გაზარდოს ნავთობის მოცულობა, თუ საქართველოს რკინიგზა ოდნავ მაინც შეარბილებს თავის პოზიციას ტარიფებთან დაკავშირებით. რკინიგზის დეპარტამენტის ხელმძღვანელობის აზრით ნავთობის ტრანსპორტირება რკინიგზისთვის რენტაბელური უნდა იყოს და არ შეიძლება ტარიფების გაუთავებლად შემცირება. რიჩარდ მაცკეს მთავარი არგუმენტი ნავთობზე მსოფლიო ფასების დაცემაა. მან უკვე მიაღწია შესაბამის შეთანხმებას აზერბაიჯანის რკინიგზასთან.

ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი - ცხინვალში

— ქართულ-ოსური კონფლიქტის მოწესრიგებასთან დაკავშირებული საკითხები განიხილეს გუშინ საღამოს ცხინვალში ლუდვიგ ჩიბიროვმა და ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტმა ლორდმა რასელ ჯონსტონმა.

მოლაპარაკებებზე განიხილეს კონფლიქტის წარმოქმნის მიზეზები და მხარეთა დაახლოების პრობლემები, უთხრა პრაიმ-ნიუსს ლუდვიგ ჩიბიროვმა.

ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტი, რომლის ოთხდღიანი ოფიციალური ვიზიტი საქართველოში დღეს დასრულდება, მიიჩნევს, რომ აფხაზეთში და შიდა ქართლში მოუგვარებელი კონფლიქტების არსებობა ართულებს საქართველოს მდგომარეობას ადამიანის, უფლებათა დაცვის სფეროში.

აღსანიშნავია, რომ ლუდვიგ ჩიბიროვმა, აფხაზი ლიდერის ვლადისლავ არძინბასაგან განსხვავებით, მხარი დაუჭირა საქართველოს გაწევრიანებას ევროპის საბჭოში.

გაურკვეველი მიზეზით გადაიდო

ქართველი მოზარდების სასამართლო პროცესი თურქმა მოსამართლეებმა გაურკვეველი მიზეზით 11 მარტამდე გადადეს, — აცნობეს პრაიმ-ნიუსს აფხაზეთის სახალხო დამცველის აპარატში.

სასამართლო გუშინ 12 საათისათვის გაიმართა თურქეთის ქალაქ სამსუნში.

საბერძნეთის საელჩო დაცულია

— საბერძნეთის საელჩოებზე მსოფლიოს სხვადასხვა ქალაქში ქურთების მიერ განხორციელებული თავდასხმების გამო, საქართველოში საბერძნეთის საელჩოს ოფიციალური ნოტა ან წერილი საელჩოს დაცვის გაძლიერების თაობაზე არ გამოუგზავნია.

თურქეთისათვის ქურთების მუშათა პარტიის ლიდერის აბდულახ ოჯალანის გადაცემის გამო ევროპის ბევრ ქალაქში საბერძნეთის საელჩოები ალყაში მოაქციეს.

თბილისში საელჩოს უსაფრთხოების დაცვა ქართული მხარის პრეროგატივაა. საბერძნეთის საელჩოს უსაფრთხოების უფროსის ანასტასიოს მიზიგრასის მკვლელობის შემდეგ, დიპლომატიური წარმომადგენლობის დაცვა გაძლიერებულია.

მარინოვი შესაძლოა უახლოეს დღეებში დააკავონ

ბულგარეთის სამართალდამცავი ორგანოები ინტერპოლის მეშვეობით უახლოეს დღეებში მიიღებენ მისი მოქალაქის ალექსანდრე მარინოვის შესახებ ოფიციალურ დოკუმენტაციას და მას დააკავებენ, — აცნობეს პრაიმ-ნიუსს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს პრესსამსახურში.

1997 წლის 10 ივლისს თბილისში, ჭავჭავაძის გამზირზე ავტომანქანა, რომელსაც მართავდა ბულგარეთის მოქალაქე, წითელი ჯვრისა და ნახევარმთვარის საერთაშორისო ფედერაციის საქართველოში აკრედიტებული დელეგაციის ხელმძღვანელი ალექსანდრე მარინოვი, დაეჯახა ქვეითად მოსიარულეებს ლაშა სულაბერიძეს და დავით ჯაყელს, რომლებიც შემთხვევის ადგილზე გარდაიცვალნენ. მომხდარი ფაქტიდან 8 თვის შემდეგ მარინოვმა თვითნებურად დატოვა საქართველო.

ქართულმა მხარემ არაერთგზის მიმართა წითელი ჯვრისა და წითელი ნახევარმთვარის საერთაშორისო ფედერაციას მარინოვისათვის დიპლომატიური იმუნიტეტის მოხსნის მოთხოვნით.

წლეულს 2 თებერვალს საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ მიიღო ოფიციალური წერილი მარინოვისათვის დიპლომატიური იმუნიტეტის მოხსნის შესახებ.

9 თებერვალს მარინოვი მიცემული იქნა სისხლის სამართლის პასუხისგებაში და საბურთალოს რაიონის მოსამართლის რამიშვილის 10 თებერვლის გადაწყვეტილებით მას აღმკვეთი ღონისძიების სახით შეეფარდა პატიმრობა.

ამ გადაწყვეტილების საფუძველზე 15 თებერვალს თბილისის საგამოძიებო სამმართველოს შესაბამისი დადგენილებით მარინოვზე გამოცხადდა ძებნა.

ინფორმაციები მოგვაწოდეს: გეამ, პრაიმ-ნიუსმა.

რეპორტაჟი ევროპიდან

ვენა.

იხ. მე-8 გვ.

უკანასკნელ საათს

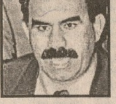

გუშინ დილით კენიის დედაქალაქ ნაირობიში, საბერძნეთის საელჩოში დააკავეს ქურთების მუშათა პარტიის ლიდერი აბდულახ ოჯალანი. თურქეთის პრემიერ-მინისტრის ბულენთ ეჯევიტის თქმით, ოჯალანი გუშინვე კენიიდან თურქეთში ჩაიყვანეს. ლიდერის დაკავებით აღშფოთებულმა ქურთებმა საპროტესტო აქციები გამართეს, ისინი მასობრივი თვითდაწვითაც იმუქრებოდნენ. ქურთები ევროპის ქვეყნების საბერძნეთის საელჩოებში შეიჭრნენ და მძევლად აიყვანეს საელჩოების თანამშრომლები. ასეთივე აქციები გაიმართა მოსკოვსა და ერევანშიც. საბერძნეთის ხელისუფლებამ აქციების დაუყოვნებლივ შეწყვეტა მოითხოვა, წინააღმდეგ შემთხვევაში საბერძნეთში მცხოვრები ქურთების რეპრესიებით დაიმუქრა.

ენერგეტიკა

არც პირველია და არც უკანასკნელი?

იმ მრავალრიცხოვან ინდივიდუალურ მეწარმეთა შორის ავთანდილ ალიხანაშვილი ალბათ, არც პირველია და არც უკანასკნელი, რომელიც დენის დატაცების ფაქტზე ამხილეს.

ენერგოზედამხედველობისა და სათბობის ხარისხის დეპარტამენტის მუშაკების მიერ ამას წინათ მოწყობილი რეიდის დროს აღმოჩნდა, რომ საკვების ობიექტის თანამშრომლები, რომლებიც მის გამგებლობაშია და მუხაიანის ბაზრობის ტერიტორიაზე მდებარეობს ელექტროენერგიას მრიცხველის გარეშე მოიხმარდნენ. მათ თან არც ტექნიკური დოკუმენტაცია აღმოაჩნდათ.

ტექნიკური დოკუმენტაციის გარეშე მოიხმარდნენ დენს აგრეთვე შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „ლ.პ"-ს (დირექტორი პაატა ლეკიშვილი) თანამშრომლებიც.

ელექტროენერგიის დამტაცებლის საქმე სასამართლოს გადაეცა, მეორე მომხმარებელს კი ამჯერად მხოლოდ გაფრთხილება აკმარეს.

ფინანსები

ლარის კურსი

საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 1999 წლის 17 თებერვლიდან დაადგინა ლარის მიმართ უცხოური ვალუტის შემდეგი კურსები:

გირვანქა სტერლინგი	1	3.7179 ლარი
გერმანული მარკა	1	1.3088 ლარი
აშშ დოლარი	1	2.2851 ლარი
ფრანგული ფრანკი	1	0.3902 ლარი
თურქული ლირა	10,000	0.0664 ლარი
რუსული რუბლი	1	0.0986 ლარი

დღეს

ამინდი

დასავლეთ საქართველოში
ცვალებადი მოღრუბლულობა, უმეტეს რაიონებში წვიმა.
ბარში: ღამით +1+6; დღისით +9+14.
მთაში: ღამით -2+3; დღისით +5+10.
მაღალ მთაში: ღამით -1-6; დღისით +2+7.

აღმოსავლეთ საქართველოში
ცვალებადი მოღრუბლულობა, ზოგან წვიმა, დასავლეთის ქარი 10-15 მეტრი წამში.
ბარში: ღამით 0+5; დღისით +7+12.
მთაში: ღამით: -3+2; დღისით +3+8.
მაღალ მთაში: ღამით -2-7; დღისით 0+5.

თბილისში
ცვალებადი მოღრუბლულობა, ღამით მცირე წვიმა, სუსტი ქარი.
ღამით +2+4; დღისით +10+12.

საქართველოს ჰიდრომეტცენტრი.

პირველად ქართული მასმედიის ისტორიაში!
ახალი ამბების სააგენტო
პრაიმ-ნიუსი
interfax
интерфакс
ინტერფაქსის ოფიციალური და ექსკლუზიური
დისტრიბუტორი
საქართველოში
ტელ: 92 32 14 ფაქსი: 92 32 02
e-mail: pna@pna.com.ge

გაზეთის გენერალური სპონსორია საქართველოს ნავთობის საერთაშორისო კორპორაცია

კანონმდებლები

ძლიერი ქვეყანა ნიშნავს: ძლიერი პრეზიდენტი, ძლიერი პარლამენტი, ძლიერი აღმასრულებელი ხელისუფლება

(პირველი გვერდიდან)

საქართველოს პრეზიდენტის ტრადიციული, წლიური ანგარიშის შემდეგ, საქართველოს საპარლამენტო პოლიტიკური პარტიების ფრაქციების ხელმძღვანელები საკუთარი პოზიციების დაფიქსირებით გამოვიდნენ.

ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირის" თავმჯდომარემ მიხეილ სააკაშვილმა წლის მთავარ მოვლენად საქართველოს ევროპის საბჭოში გაერთიანება დაასახელა. გასული წლის პრობლემებიდან გამოკვეთა ქვეყნის ელექტრომომარაგების პრობლემა, პენსიებისა და ხელფასების გაცემის დავალიანება, მისი თქმით, სწორად გააზრებულმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ სამუშაო ადგილები უნდა შექმნას, რაც სამწუხაროდ ვერ მოხერხდა. მანვე აღნიშნა, რომ პრეზიდენტის ხელმძღვანელობით წამოწყებული რეფორმები მხოლოდ ნახევრად შესრულდა და რეფორმის ნახევრად გატარება სახელმწიფოსათვის მეტად საზიანო იქნება. მიხეილ სააკაშვილმა აღნიშნა, რომ ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში რეფორმის გატარება, სამართლებრივი თუ სხვა რეფორმა, მხოლოდ შესაბამისი პოლიტიკური ნების არსებობისას განხორციელდება. აქვე აღნიშნა, რომ საქართველოს პარლამენტი საქართველოს პრეზიდენტს ქვეყნის სამართლებრივი აღმშენებლობის რეფორმის თვალსაზრისით ბოლომდე მხარს დაუჭერს. ფრაქციის თავმჯდომარემ ყურადღება გაამახვილა ხალხთან სოციალური კონტაქტების გამყარების აუცილებლობაზე, რაც მათი მხრიდან ქვეყნის ხელისუფლებისა და პარლამენტის მიმართ ნდობის კრიტერიუმის შემუშავებისათვის არის აუცილებელი. აქვე აღნიშნა, რომ სახელმწიფო აპარატმა ყველა ბიზნესმენს თავისუფალი ვაჭრობის პირობები უნდა შეუქმნას, რათა მეწარმეობა და მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკა ფეხზე დადგეს. წლევანდელი წელი ქვეყნისათვის შემობრუნების წლად უნდა იქცეს სწორედ რეფორმების გატარების მხრივ, – აღნიშნა მან და დაამატა „ჩვენ მზად ვართ ვითანამშრომლოთ ყველა ძალასთან, გარდა იმ ძალებისა, რომლებიც საქართველოს თავისუფლებას შეზღუდავენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ქვეყანაში პროვინციული, პრორუსული დიქტატურა მოვა".

საპარლამენტო ფრაქცია „სახალხო პარტიის" თავმჯდომარემ მამუკა გიორგაძემ კვლავ წინ წამოსწია სოციალური საკითხები, კერძოდ პენსიებისა და ხელფასების გაცემა, საბიუჯეტო დავალიანებები. მისი თქმით, პრობლემების მოგვარება ყოველწლიურად თანამიმდევრულად უნდა მოხერხდეს, რათა ახალი საზოგადოების შექმნის დასაწყისი ცხადად გამოჩნდეს. მამუკა გიორგაძემ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოში ცივილიზებული სახელმწიფო ნორმების დამკვიდრება ვერ ხერხდება. მისი თქმით, მთავრობა შეიცვალა, მაგრამ ბიუჯეტი გაუარესდა. ისაუბრა სახელმწიფო ანტიკრიზისული პროგრამის შექმნის აუცილებლობაზე და მდგომარეობიდან გამოსვლის გზად ხელისუფლების, პარლამენტის რეალური თანამშრომლობა დაასახელა. ფრაქციის თავმჯდომარემ გააკრიტიკა ბიუჯეტის პროექტის კონკრეტული მიმართულებები. საპარლამენტო ფრაქცია „ედპ-ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის" თავმჯდომარემ ირინა სარიშვილმა თავის გამოსვლაში აღნიშნა, რომ მთავრობის გადახალისებას რეალური შედეგები არ მოჰყოლია. მიუხედავად იმისა, რომ გასული წელი კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის წლად იყო აღიარებული, რეალურად კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის შედეგები არ ჩანს.

საქართველოს პრეზიდენტის განცხადებასთან დაკავშირებით, რომ საქართველო სამართლებრივი სახელმწიფოა, ირინა სარიშვილი მიიჩნევს, სამართლებრივი სახელმწიფო მხოლოდ ქაღალდზე და ისიც სანახევროდ არ შეიძლება არსებობდეს. მისი განცხადებით, კორუფციასთან ბრძოლისათვის დამატებითი სამსახურის შექმნის საჭიროება არ არსებობს.

საპარლამენტო ფრაქციის თავმჯდომარემ ყურადღება გაამახვილა საქართველოს საზღვრების დაცვაზე. აღნიშნა, რომ სასაზღვრო ზოლის დაცვისათვის საჭირო თანხები ბიუჯეტში სიმბოლურად არის გათვალისწინებული.

რაც შეეხება პირადობის დამადასტურებელ მოწმობებში ეროვნების რეკვიზიტის საკითხს, პარლამენტარის თქმით, ორივე მოკამათე მხარემ საკითხის განხილვისას საკმაოდ უხერხული არგუმენტები მოიშველია. ირინა სარიშვილი შიშობს, რომ პარლამენტის შემდგომმა გადაწყვეტილებამ, როგორიც არ უნდა იყოს ის, არ გამოიწვიოს უკუშედეგი და თვლის, ის რომ ხელისუფლება საქართველოს მოსახლეობას ვერ განუმარტავს, თუ რატომ უნდა დავაყენოთ ეროვნებაზე უფრო მაღლა მოქალაქეობა და ამ ფაქტს კვლავ ხელისუფლების ნაკლად მიიჩნევს. მისი აზრით, საკითხის წამოწევა ხელისუფლების მხრიდან გაუთვალისწინებელ ნაბიჯად შეიძლება ჩაითვალოს. ფრაქციის თავმჯდომარე პარლამენტის საკანონმდებლო მუშაობასაც შეეხო. ფრაქციის აზრით, პარლამენტის მიერ მიღებული მრავალი კანონი ურთიერთგამომრიცხავი შინაარსისაა. ქვეყანაში სტაბილური მდგომარეობის პირობების შექმნის შესახებ საუბრისას, ირინა სარიშვილმა საგანგებოდ აღნიშნა, რომ აუცილებელია ისეთი დემოკრატიული სამოქალაქო საზოგადოების შექმნა, რომ ქვეყნის პრეზიდენტის ფიზიკურ განადგურებას აზრი დაეკარგოს. „სწორედ მაშინ იქნება იგი ყველაზე მეტად დაცული", – თქვა მან.

შალვა ნათელაშვილმა საპარლამენტო ფრაქცია „ლეიბორისტის" სახელით განაცხადა, რომ მას და მის მომხრეებს მომავალი საპარლამენტო არჩევნების შედეგად, საპარლამენტო უმრავლესობაში ოპოზიციური პარტიების მოსვლა სრულიად შესაძლებლად მიაჩნიათ. კიდევ ერთხელ დააფიქსირა, რომ ქვეყანა კონსტიტუციურ კრიზისს განიცდის. სხვა საკითხებთან ერთად ისაუბრა ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების, დემოგრაფიულ პრობლემებზე. ფრაქციის თავმჯდომარის თქმით, ფრაქცია საქართველოს ნეიტრალურ სახელმწიფოდ აღიარებას ემხრობა. „საქართველოში არცერთი სახელმწიფოს, არცერთი დონის სამხედრო ბაზები არ უნდა არსებობდეს", – განაცხადა შალვა ნათელაშვილმა.

საპარლამენტო ფრაქცია „მაჟორიტარი-სოციალისტის" წევრმა ვახტანგ რჩეულიშვილმა თავის გამოსვლაში განაცხადა, რომ პარლამენტის დღევანდელ სხდომაზე ქვეყნის პრეზიდენტისა და ფრაქციათა თავმჯდომარეების გამოსვლები წინა წლებში გაკეთებულ მოხსენებებს ძალიან წააგავს და აღნიშნა, რომ ქვეყნის წინსვლისათვის გადადგმულ ნაბიჯებს იგი ვერ ხედავს. მან აგრეთვე აღნიშნა, რომ მათი პარტიის მიზნებია შეინარჩუნონ სტაბილური საქართველო და ქვეყანა ერთ პიროვნებაზე დამოკიდებული არ იყოს. მისი აზრით, პრეზიდენტის ფუნქციებში ერთპიროვნული მმართველობა არ უნდა შედიოდეს, თუმცა მას ქვეყნის სტაბილურობის უზრუნველყოფისათვის აუცილებელი ძლიერი ფუნქციები უნდა შეუნარჩუნდეს.

მისივე თქმით, საკრებულოების არჩევნების გასაჩივრებამ მასიური ხასიათი მიიღო. ვახტანგ რჩეულიშვილი მიიჩნევს, რომ ამგვარი ქმედებებით საკრებულოებს გამართული მუშაობის საშუალება დღემდე არა აქვთ. პარლამენტარის განცხადებით, ჭიათურისა და ტყიბულის ზონები აუცილებლად უნდა გამოცხადდეს სოციალური უბედურების ზონად. „ეს რაიონები სახელმწიფოსაგან განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს" – აღნიშნა მან.

პარლამენტარმა ისაუბრა ქვეყნის ეკონომიკურ პრობლემებზე და აღნიშნა, რომ სახელმწიფო ვერცერთ სოციალურ საკითხს ვერ გადაწყვეტს ეკონომიკური განვითარების პროგრამის გარეშე.

საპარლამენტო ფრაქციებმა „აფხაზეთი" და „მამული" მხარი დაუჭირეს საპარლამენტო უმრავლესობის პოზიციას ქვეყნის კრიზისიდან გამოსვლის საკითხში.

ფრაქციების გამოსვლების შემდეგ, საქართველოს პრეზიდენტი პარლამენტარების წინაშე შემაჯამებელი სიტყვით წარსდგა, უპასუხა მისთვის დასმულ შეკითხვებს როგორც ქვეყნის შიგნით მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებზე, ასევე ეკონომიკურ, ფულად-საკრედიტო, საინვესტიციო გარემოსთან დაკავშირებით. პრეზიდენტის განცხადებით, უცხოელ ინვესტორებთან ურთიერთობის თემა ხელწამოსაკრავი თემა არ არის, რადგან ჩვენს ქვეყანას ეკონომიკური თვალსაზრისით, ჯერ კიდევ, სუსტი ხერხემალი აქვს და ინვესტორთა მხარდაჭერა საქართველოსათვის მეტად საჭიროა. „ამის გარეშე საქართველო კრიზისიდან ვერ გამოვა". – აღნიშნა ედუარდ შევარდნაძემ.

პარლამენტართა წინაშე საქართველოს პრეზიდენტის გამოსვლით საქართველოს პარლამენტის 16 თებერვლის პლენარული სხდომა დასრულდა.

პარლამენტის პრესსამსახური.

მინდა პრეზიდენტმა იცოდეს

როცა წერილის ადრესატი სახელმწიფოს მეთაურია

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემაში განხორციელებული რეფორმის შედეგად მკურნალობა დაბალშემოსავლიანი ოჯახებისათვის ხელმიუწვდომელი გახდა, რაც კიდევ უფრო გაამწვავა ხელფასებისა და პენსიების დაგვიანებით მიღებამაც. უფასო მკურნალობის პოლისი ბევრად ვერ უმსუბუქებს მათ ამ პრობლემას. გამოუვალ მდგომარეობაში ჩავარდნილი ადამიანები ითხოვენ უფასოდ მედიკამენტების გამოყოფას, მკურნალობას ან მატერიალურ დახმარებას. ამ მიზნით, ცალკეულ შემთხვევებში ხერხდება დახმარების გაწევა, თუმცა ქვეყანაში შექმნილი მძიმე მდგომარეობის ფონზე ამას არ შეიძლება მასობრივი ხასიათი ჰქონდეს. საქართველოს პრეზიდენტს დახმარებას თურმე უცხოელი მოქალაქეებიც სთხოვენ. ერთი მაგალითით შემოვიფარგლები: სამამულო ომის ინვალიდს, შრომის ვეტერან უკრაინელ კ. დიომინს უთხოვია უფასო საგზური კურორტ წყალტუბოში მკურნალობისათვის. „წყალტუბოკურორტის" ხელმძღვანელობას გაუთვალისწინებია ეს თხოვნა და მიუცია მისთვის საგზური 50 პროცენტის ფასდაკლებით. ჩვენს ქვეყანაში კვლავ იზრდება უმუშევართა რიცხვი, რასაც ცხადყოფს სახელმწიფო კანცელარიაში შესულ განცხადებათა რაოდენობაც.

მოსახლეობა, განსაკუთრებით, კი, დაუსაქმებელი ახალგაზრდობა, ხელისუფლებისაგან უფრო ქმედითი ზომების მიღებას ითხოვს. როგორც შევიტყვე, მიღებული განცხადებების გარკვეული ნაწილი ხსენდებოდა ხელმძღვანელობას, შესაბამისი დავალებებითა თუ მოკრძალებული თხოვნებით იგზავნებოდა სხვადასხვა უწყებებში, ხშირ შემთხვევაში შედეგი მხოლოდ იმედისმომცემი დაპირებებია. უმუშევრობა დღეს საქართველოში მწვავე პრობლემად რჩება. ქალბატონმა თამილამ ისიც აღნიშნა, რომ ხშირად მოქალაქეები თავიანთ განცხადებებში დაუმსახურებლად გამოთქვამენ საყვედურს ამა თუ იმ უწყებისა და გამგეობის მიმართ, უჩივიან მათ უყურადღებობას და არასწორ ინფორმაციას აწვდიან ხელისუფლებას. მაგალითად მ. უჯმაჯურიძე ოზურგეთიდან თურმე საყვედურს გამოთქვამდა მატერიალური დახმარების მიუღებლობის გამო. გურიის მხარეში საქართველოს პრეზიდენტის სახელმწიფო რწმუნებულის აპარატიდან კი უცნობებიათ, რომ მას ოზურგეთის მერიამ გამოუყო 216 ლარი, გურიის სახაზინო სამსახურმა 30 ლარი, ოზურგეთის რაიონულმა გამგეობამ 130 ლარი, შეშა და პურის ფქვილი. მიღებული აქვს გერმანული, წითელი ჯვრისა და წითელი ნახევარმთვარის, საპატრიარქოსთან არსებული საქველმოქმედო ცენტრ „ლაზარეს" ჰუმანიტარული დახმარებები, გამოყოფილი აქვს სამედიცინო დახმარების პოლისი. ასევე უსაფუძვლო გამოდგა ომისა და შრომის ვეტერანის, ბოლნისელი ნ. ჩხეიძის საჩივრებიც. ბოლნისის გამგეობისაგან მიუღია 500 ლარი საცხოვრებელი სახლის შესაკეთებლად, ვეტერანთა საბჭოდან დახმარება 60 ლარი, უსასყიდლოდ მიეცა ზამთრის სეზონისათვის საწვავი შეშის ტალონი და სახლის სახურავის გადასახური მასალა. I ჯგუფის ინვალიდი, ქ. ქუთაისის პანსიონატ „წყალწითელაში" მცხოვრები ზ. სამხარაძე კი უჩიოდა უყურადღებობას ინვალიდთა დეპარტამენტის მხრიდან და ამასთან ითხოვდა თანხას საზღვარგარეთ სამკურნალოდ. რეალური სურათი კი ასეთი ყოფილა. ის რამდენიმე წელიწადი იწვა ჭიათურის ქალაქის საავადმყოფოში, შემდეგ როგორც გამონაკლისი, აფხაზეთში საომარი მოქმედებების დროს დაინვალიდებულ მებრძოლებთან ერთად, ერევნის ტრავმის შემდგომ ხერხემალდაზიანებულთა საერთაშორისო სარეაბილიტაციო ცენტრში გაუგზავნიათ. შემდგომ, ინვალიდების საქმეთა დეპარტამენტის აღდგენითი თერაპიის ცენტრში, ქუთაისის სამედიცინო რეაბილიტაციის ცენტრში, ვეჯინის პანსიონატში. ვინაიდან, იგი ვერავისთან რიგდებოდა, ცალკე კეთილმოწყობილ ოთახში მოუთავსებიათ. ფინანსებთან დაკავშირებული საკითხებიდან კვლავ აქტუალურია მოსახლეობის ანაბრებზე რიცხული ფულადი სახსრების გაცემისა და ინდექსაციის საკითხი. რას იზამ, დემოკრატიამ საკუთარი ქონების ფლობის უფლება მოგვცა. ჯერ სანამ ქვეყანა ფეხზე არ დამდგარა და მოსახლეობის 80 პროცენტის ცხოვრების დონე სიღატაკის ზღვარს ქვემოთაა, ხალხის დიდმა ნაწილმა გამოსავალი პურის ფულის მოსაპოვებლად თავის დროზე შემნახველ სალაროში შეტანილი თანხის დაბრუნებაში დაინახა.

კიდევ ერთი პრობლემა, რომელსაც აქტუალობა დღესაც არ დაუკარგავს. საქართველოში 90-იანი წლების დასაწყისში, კერძოდ, 1991-1994 წლებში, საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებზე გადასვლისას შესაბამისი საკანონმდებლო ვაკუუმის, კომპანიათა ფუნქციონირების ეკონომიკური მექანიზმის შეუმუშავებლობის, სადაზღვევო მექანიზმების არსებობის გამო მომრავლებული და შემდეგ გაკოტრებული საფინანსო კომპანიებისა თუ ბანკების მეანაბრეები კვლავ მიმართავენ ხელისუფლებას დახმარებისათვის. მოსახლეობა, რომელსაც თავის დროზე არავინ განუმარტა, რომ კერძო კომპანია კერძოა და მას გარანტი სახელმწიფოს სახით ზურგს არ უმაგრებს, მოსახლეობა, რომელმაც ხელი კიდევ შემორჩენილი ან უძრავი ქონების გაყიდვით მიღებული კაპიკები ამ კომპანიებს მიაბარა, დღეს სავალალო მდგომარეობაში აღმოჩნდა. მთავრობამ გაითვალისწინა ყოველივე ეს და მათ დასახმარებლად გარკვეულწილად კიდეც განახორციელა ღონისძიებები, მაგრამ კომერციული ბანკების ბაზაზე შექმნილი სააქციო საზოგადოებების ასამუშავებლად ჯერ კიდევ დიდი მუშაობაა საჭირო. შემორჩენილი ძველი ჩვეულების მიხედვით მოქალაქეები კვლავ ითხოვენ შეღავათიანი, უპროცენტო სესხების გამოყოფას სახლების შესაძენად, ვალების გასასტუმრებლად, სამკურნალოდ, სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის და სხვა. არის, აგრეთვე, ობიექტების პრივატიზაციასთან და პრივატიზებული საწარმოების პრობლემებთან დაკავშირებული განცხადებები. მათში ძირითადად დაყენებულია ამა თუ იმ ობიექტის პრივატიზების შეჩერების, საკონკურსო პირობების დარღვევის, შექმნილი სააქციო საზოგადოების მუშაობის ესა თუ ის საკითხები. ქალბატონი თამილას თქმით, განცხადებებში მოყვანილი ფაქტები, უმეტესწილად, სასამართლოს ქვემდებარეა, რის შესახებაც განმცხადებლებს სათანადო განმარტებები მიეციათ.

მიღებულია წერილები მეცნიერების, კულტურისა და განათლების საკითხებზეც. ახლის შექმნა და ერისათვის სასიკეთო საქმის კეთება მეცნიერებისა და კულტურის მოღვაწეთა მხოლოდ დიდ მცდელობაზე არ არის დამოკიდებული და მაინც ფინანსებს უკავშირდება. ხელისუფლებამ კარგად იცის, რომ ის ქვეყანა, რომელიც არ ქმნის ახალ ფილმს, ფერწერულ ტილოს, არ აჟღერებს ახალ სიმღერას და საგალობელს, ვერ გადარჩება. სწორედ ასეთი მიდგომის შედეგია ის მხარდაჭერა, რამაც მრავალ სასარგებლო წამოწყებას შეუწყო ხელი. კინორეჟისორ ზ. ხალვაშს წინადადებით მიუმართავს საქართველოს პრეზიდენტისათვის 1978 წლის 14 აპრილზე დოკუმენტური ფილმის გადაღების შესახებ. „არ არსებობს არავითარი ვიდეო-კინო მასალა, რომელიც ასახავდა XX საუკუნის საქართველოს ისტორიის, კერძოდ, ეროვნული თვითცნობიერების ჩამოყალიბებისათვის ამ მეტად მნიშვნელოვან ფაქტს. შემოგვრჩა მხოლოდ იმ პერიოდის საგაზეთო პუბლიკაციები და თვითმხილველთა ზეპირი, დაუფიქსირებელი მოგონებები" – წერს ზ. ხალვაში. დაყენებული საკითხი დადებითად გადაწყვეტილა.

სახელმწიფო პრემიის ლაურეატები მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში ნ. ანდღულაძე და თ. ღვალი ითხოვდნენ ფინანსურ მხარდაჭერას ქართული ხუროთმოძღვრების მიკროფირების რეატომეულის მეოთხე ტომის დასასრულებლად და მომდევნო ტომების მოსამზადებლად, კრებულის მეცნიერული ღირებულების დიდი მნიშვნელობის გათვალისწინებით მათი თხოვნა დაკმაყოფილებულია. ასევე, დადებითად გადაწყვეტილა მხატვარ სოსო წერეთლის ალბომის გამოცემის საკითხიც. უყურადღებოდ არ დარჩენილა არც მოთა ხოდაშნელის თხოვნა „ვეფხისტყაოსნის" ზეპირად მცოდნეთა კლუბისათვის მატერიალური დახმარების გაწევის თაობაზე, სადაც უნიჭიერესი ბავშვები ზეპირად სწავლობენ და ინახავენ ერის უდიდეს განძს. კინოსტუდია „ადამ და ევას" წარმომადგენლებს ნ. ხორჯაძეს, თ. ბაბლუანსა და ბ. ხოტივარს დაუყენებიათ საკითხი დოკუმენტური სატელევიზიო ფილმის „ახალი აბრეშუმის გზა" გადაღებასთან დაკავშირებით. „ტრასეკას ერთ-ერთი მთავარი ავტორი საქართველოა და ჩვენი მოვალეობაა პირველებმა დავსვათ ამ ფილმის შექმნის საკითხი" – ვკითხულობთ მათ წერილში. ხელისუფლების თანადგომა არც მათ მოკლებიათ. განყოფილებაში მრავალი საინტერესო წინადადებაა შესული მეცნიერებისა და ტექნიკის სხვადასხვა საკითხებზე. არც ერთი მათგანი რეაგირების გარეშე არ არის დარჩენილი. განათლების სფეროს პრობლემებიდან ყველაზე მტკივნეულია ამა თუ იმ რაიონში, განსაკუთრებით ეს ეხება მაღალმთიან სოფლებს, სკოლების შენარჩუნების საკითხი.

სოფლის არასრული სკოლის შენარჩუნება მოუთხოვნიათ ჩოხატაურის რაიონის სოფ. გოგოლესუბნის არასრული საშუალო სკოლის პედაგოგებსა და სოფლის მოსახლეობას, ახმეტის რაიონის სოფ. ნიჯგორის მოსახლეობას, ხულოს რაიონის სოფ. ხნაწრის დაწყებითი სკოლის პედაგოგთა კოლექტივს, მარტვილის რაიონის სოფ. ქვაითის სკოლის პედაგოგებს და მრავალი სხვა. როგორც ვიცით, არასრული საშუალო სკოლების რეორგანიზაცია დაკავშირებულია რაიონების ადგილობრივ ბიუჯეტებში შექმნილ სირთულეებთან. იმედისმომცემია ის ფაქტი, რომ განათლების სამინისტროს მიერ მომზადებულია ახალი ნორმები და ნორმატივები მაღალმთიან რეგიონებში სკოლების მაქსიმალურად შენარჩუნების მიზნით. ბევრია წერილი უმწეო მდგომარეობაში ჩავარდნილი ოჯახებისგან სკოლის მოსწავლეთა სწავლის საფასურისგან გათავისუფლების თხოვნით. მაგალითად ერთიც კმარა: ვეტერანი პედაგოგი, თბილისელი ნ. გამყრელიძე იწერება: „ბავშვის წინაშე ვტყუვართ ოჯახი, მშობლები, რომ ვერ ვუწყობთ ხელს, ვერსად ვშოულობთ ფულს, რომ სწავლის გადასახადი გადავუხადოთ. არა და დამრიგებელი კლასში არ უშვებს, გაცდენებს უწერს. ბავშვსაც რცხვენია ამხანაგებისა. მიპასუხეთ, როგორ მოვიქცეთ?" მართალია, ამ შემთხვევაში ოჯახს დახმარება აღმოეჩინა, მაგრამ ეს საერთო პრობლემას არ წყვეტს. ანალოგიური შინაარსის წერილები მრავალია.

სოფლად კვლავ აქტუალურია იჯარით მიწის გაცემასთან დაკავშირებული პრობლემები, განსაკუთრებით კახეთისა და ქვემო ქართლის მხარეებში. შემოსული განცხადებების მეტი წილი სწორედ ამ რეგიონებიდან არის.

ხშირად ჩამოდიან სოფლებიდან კოლექტიური ჯგუფები და ითხოვენ საკითხის გადაწყვეტას სახელმწიფო კანცელარიაში. მოქალაქეთა მისაღები ახვედრებს მათ რაიონების კოორდინატორებს, აუცილებლობის შემთხვევაში იწვევს მათთან შესახვედრად რაიონების გამგებლებსა და სახელმწიფო რწმუნებულების აპარატების მუშაკებს. თუმცა არის შემთხვევები, როდესაც განცხადებებში აღნიშნული ფაქტები არ დადასტურებულა. არიან ქრონიკული მომჩივნები, რომლებთანაც არავითარი ახსნა-განმარტება არ ჭრის, ვერასგზით შეიძლება დაარწმუნო მათ უსაფუძვლო ჩივილში.

რას იზამ, ზოგისთვის ჩივილი სასიცოცხლო მოთხოვნილებაა.

გარდა ძირითადი პრობლემებისა, სახელმწიფო კანცელარიაში შესულია სხვადასხვა ხასიათის მრავალი წერილი კეთილი სურვილებით. მოქალაქეთა წერილებსა და მათთან პირად საუბარში იგრძნობა, საქართველოს პრეზიდენტისადმი მათი დიდი ნდობა და მხარდაჭერა. მართალია, ისინი ითხოვენ დახმარებას, აყენებენ მეტად მწვავე საკითხებს, მიუთითებენ უსამართლობასა და დარღვევებზე, მაგრამ იმედისმომცემია ის ფაქტი, რომ ყოველივე ამის გვერდით იგრძნობა უდიდესი რწმენა პრეზიდენტისადმი და მხარდაჭერა მისი პოლიტიკური კურსისა.

მოსახლეობა ულოცავს საქართველოს პრეზიდენტს სხვადასხვა დღესასწაულებს, საიუბილეო თარიღებს, მადლობას უხდის დიდი ღვაწლისთვის, დემოკრატიისა და ხალხთა მეგობრობის აღორძინებაში.

განსაკუთრებით დიდი გამოხმაურება მოჰყოლია შარშან, 9 თებერვალს საქართველოს პრეზიდენტზე თავდასხმის ფაქტს. წერილებია საქართველოს ყველა კუთხიდან და საზღვარგარეთიდან. პრეზიდენტს გადარჩენას ულოცავენ შრომითი კოლექტივები, სტუდენტები, ცალკეული მოქალაქეები, მსჯავრდებულებიც კი. საქართველოსა და აზერბაიჯანის პრეზიდენტების მეგობრული ურთიერთობა საფუძველს აძლევს აზერბაიჯანის მოქალაქეებს თხოვნით მიმართონ საქართველოს პრეზიდენტს სხვადასხვა სახის დახმარების აღმოჩენასა და ამა თუ პრობლემის მოგვარებაში. აზერბაიჯანელი მოქალაქეები მადლობას უხდიან ჩვენი ქვეყნის პრეზიდენტს საქართველო-აზერბაიჯანის ისტორიული მეგობრობის გაგრძელებისათვის და იმისათვის, რომ ედუარდ შევარდნაძე ხშირად ჩადის ბაქოში. საქართველოს მოსახლეობა პრეზიდენტს თავის შეხედულებებს უზიარებს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობების მოწესრიგების, აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს დაბრუნების, საბიუჯეტო კრიზისიდან გამოსვლის თაობაზე და მრავალ სხვა საკითხებთან დაკავშირებით, რაც დამადასტურებელია მის მიმართ დიდი ნდობისა და თანადგომისა.

საინტერესოდ მეჩვენება პრეზიდენტის საქმიანობის შეფასება გარდაბნის რაიონის რიგითი მოქალაქის ვ. ღონღუაშვილის მიერ. იგი წერს: „როდესაც რიგითი მოქალაქე ბედავს მისწეროს პრეზიდენტს ბარათი, თუნდაც თანადგომის, იგი სარგებლობს სახელმწიფოში არსებული დემოკრატიის რეალური საფუძვლით".

მეც ამით ვისარგებლე ბატონო ედუარდ! როცა გავბედე და ზემოთ გითხარით: ვისაც ენდობით, ბევრი გმუხთლობთ-მეთქი.

და კიდევ იმით, რომ თქვენ, იმის თავგადადებული მომხრე ხართ, რომ „ადამიანებს ვუთხრათ სიმართლე, როგორი მწარეც უნდა იყოს იგი". ხალხს უნდა, თავიანთმა პრეზიდენტმა იცოდეს მათი გასაჭირი, სურვილები და მისწრაფებები, რადგან თქვენივე სიტყვებით რომ ვთქვა: „მილეულ ცეცხლზე უფრო ნაღვლიანი სანახაობა არ არსებობს, ნაკვერჩხალი იღველფება, ღველფიდან ერთხანს შენამდე აღწევს სითბო, მაგრამ გადის წუთები და სიცივე აგიტანს. ბედნიერებაა ამ დროს შენს გვერდით თუ არის ადამიანი, რომელსაც შეუძლია ცივი ფერფლის გაქექვა, სასწაულით გადარჩენილი ნაპერწკლის მონახვა და ალად მისი აბრიალება".

დღეს მოსახლეობის 80 პროცენტის ცხოვრება მილეულ ნაკვერჩხალს ჰგავს და, მათთვის რაოდენ გასაკვირიც უნდა იყოს, სასწაულით გადარჩენილი ნაპერწკლის ამბრიალებლად მოსახლეობას ისევ და ისევ ედუარდ შევარდნაძე ეგულება.

ამის დასტურად მის სახელზე გაგზავნილი წერილებიც კმარა.

რუსუდან ლორთქიფანიძე.

დასასრული. დასაწყისი იხ. „სრ„ №42.

1999 წელი — ხანდაზმულთა საერთაშორისო წელიწადი

უფროსი თაობის ღვაწლის უდიდესი დაფასება, აღიარება, კეთილდღეობისათვის ზრუნვა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობის აქცია

როგორც ექიმს, საგანგებოდ მინდა შევეხო პროგრამის იმ მუხლს, რომელიც ითვალისწინებს უმწეოთა სახელმწიფო სამედიცინო დახმარების პროგრამის გაფართოებას, ყოველწლიურად ამ პროგრამით სულ უფრო და უფრო მეტი უფროსი თაობის მოქალაქეთა გერონტოლოგიურ და გერიატრიულ მომსახურების გაფართოებას, ხანდაზმულ პირთა დაავადებების მკურნალობისა და პროფილაქტიკური მეთოდიკის შემუშავებას, ექიმ-სპეციალისტთა და საშ. სამედიცინო პერსონალის დახელოვნებას გერონტოლოგიისა და გერიატრიის საკითხებში, ხანდაზმულთა ფიზკულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრის მოწყობას, სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოებს უფროსი თაობის პირთა ჯანმრთელობის დაცვისა და ნაადრევი დაბერების პრობლემებზე.

დაბერება მრავალუჯრედოვან ორგანიზმის უჯრედების დაზიანებისა და დაღუპვის თანდათანობითი პროცესია, რომელიც განპირობებულია ორგანიზმის ინდივიდუალური განვითარების პროგრამით. ამ პროცესებს გერონტოლოგია შეისწავლის.

სიბერე დაბერების პროცესის, დაბერებული ორგანიზმის მდგომარეობის შედეგია. არჩევენ ფიზიოლოგიურ სიბერეს, რომელიც არ არის გართულებული რომელიმე პათოლოგიური პროცესით და პათოლოგიურ სიბერეს, რომლის დროს დაბერება რთულდება რომელიმე დაავადებით. არჩევენ, აგრეთვე, ნაადრევ სიბერეს – პროგერიას.

დღეგრძელობა ფიზიოლოგიური სიბერის შედეგია. სიცოცხლის ხანგრძლივობა დამოკიდებულია გარემოზე და ორგანიზმის შინაგან ცვლილებებზე. მეოცე საუკუნეში ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლივობა საგრძნობლად გაიზარდა ინფექციურ დაავადებათა შედარებით დაძლევისა და სასიცოცხლო სოციალური პირობების გაუმჯობესების გამო.

ამასთან ერთად ხანდაზმულთა სამედიცინო მომსახურებაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება გერიატრიას, რომელიც კლინიკური მედიცინის ნაწილია და წარმოადგენს მოძღვრებას დაბერებული ორგანიზმის მკურნალობის შესახებ.

მოხუცებულთა დაავადების თავისებურებანი, წინააღმდეგობის გაწევის უნარის დაქვეითება, დაავადების ატიპიურობა დიდ ყურადღებას, განსაკუთრებულ ცოდნასა და გამოცდილებას მოითხოვს.

მოხუცებულის მკურნალი ექიმი თავისუფლად უნდა ანსხვავებდეს ასაკობრივ ცვლილებებს დაავადებით გამოწვეული სიმპტომებისაგან, კარგად ერკვეოდეს მოხუცის ფსიქოლოგიაში და ნაადრევად დაბერების პროფილაქტიკის მეთოდებში.

ექიმი-გერიატრისათვის ასევე მნიშვნელოვანია უფროსი ასაკის ავადმყოფთა მოვლის ორგანიზაციის, რეაბილიტაციის, აღდგენითი თერაპიისა და გერიატრიულ პრაქტიკაში სამკურნალო კვების ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპების ცოდნა.

სადღესოდ საქართველოში ფართო ფრონტით წარმოებს გერონტოლოგიური გამოკვლევები რესპუბლიკის მრავალი მეცნიერული კოლექტივის მონაწილეობით. ამ სამუშაოების კოორდინაციის და შესაფერისად წარმართვის მიზნით, საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სისტემაში, ექსპერიმენტული და კლინიკური თერაპიის ინსტიტუტის ბაზაზე, პირველად ამიერკავკასიაში ამ ოცდაათი წლის წინათ შეიქმნა გერონტოლოგიის (ხელმძღვანელი – მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი დელი ჯორბენაძე) და გერიატრიის (ხელმძღვანელი – მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი ზურაბ ღუმბაძე) სამეცნიერო და კლინიკური განყოფილებები. აქვე ჩამოყალიბებულია გერონტოლოგიის და გერიატრიის სამეცნიერო ცენტრი და რესპუბლიკის სამეცნიერო საზოგადოება (თავმჯდომარე – აკადემიკოსი ნოდარ ყიფშიძე), რომელიც ამჟამად გაერთიანებულია მოხუცებული ადამიანის შესწავლისა და მკურნალობის მსოფლიო ასოციაციაში. აქვე უნდა საგანგებოდ აღინიშნოს, რომ ზემოაღნიშნული სამსახურების ჩამოყალიბებაში, თავის დროზე, გარკვეული წილი შეიტანა მეცნიერების დამსახურებულმა მოღვაწემ, პროფესორმა გრიგოლ (გარი) ფიცხელაურმა.

თერაპიის ინსტიტუტის ბაზაზე გაშლილმა სამეცნიერო გამოკვლევებმა მეტად საგულისხმო და საინტერესო შედეგები მოგვცა.

საქართველოს ტერიტორიაზე დღეგრძელობის პრობლემის შესწავლამ დასახლების მიხედვით, შესაძლებლობა მოგვცა გამოგვეყო სამი ძირითადი ზონა. როგორც გამოირკვა, დღეგრძელთა დაახლოებით 85 პროცენტი ცხოვრობს სოფლად, შუა ზონაში, ზღვის დონიდან 800-დან 1.500 მეტრამდე. რესპუბლიკის მთიან ადგილებში (კავკასიის ქედის სამხრეთი კალთები და საქართველოს სამხრეთი ზეგანი) ზღვის დონიდან 1.500-1.600 მეტრზე და მეტ სიმაღლეზე დღეგრძელობის ერთეული შემთხვევები გვხვდება. ბევრი დღეგრძელი ადამიანია აღრიცხული დასავლეთ საქართველოში. ამ მხარისათვის დამახასიათებელი ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატი, მზის უხვი რადიაცია, ინტენსიური ულტრაიისფერი სხივები და გარემოს მრავალი სხვა ფაქტორი განსაკუთრებით დადებითად მოქმედებენ სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე. განსაკუთრებით მაღალია დღეგრძელების ხვედრითი წონა მინერალური სამკურნალო წყაროებით მდიდარ კურორტულ ზონებში.

საქართველოში დაბერებისა და დღეგრძელობის თავისებურმა ნიშნებმა, დემოგრაფიული პროცესების მიმდინარეობის სპეციფიკამ, კლიმატო-გეოგრაფიამ, ყოფა-ცხოვრებამ და ეროვნულმა ტრადიციებმა განაპირობა ფიზიოლოგიურად დაბერებული დღეგრძელების დიდი რაოდენობა.

ინსტიტუტის გერიატრიის განყოფილების თანამშრომელთა კლინიკურმა გამოკვლევებმა საშუალება მოგვეცა დაგვედგინა მთელი რიგი კანონზომიერებანი გულსისხლძარღვთა დაავადებების მიმდინარეობაში და ნერვული სისტემის წამყვანი როლი, რომელიც ახდენს ორგანოების და სისტემების მუშაობის ინტეგრირებასა და კორეგირებას ადამიანის ზრდისა და დაბერების პროცესში. ამასთან, გამოკვლევებმა გვიჩვენა ზოგიერთ დღეგრძელებში სისხლის მიმოქცევის სისტემის არასაიმედობა; როგორც ითქვა, გამოვლინდა გულსისხლძარღვთა დაავადებები, რომლებიც აქვეითებენ დღეგრძელი ადამიანის სასიცოცხლო ფუნქციებს.

როგორც გამოკვლევებიდან ჩანს, საქართველოს, ისე როგორც მთელი ამიერკავკასიის დღეგრძელების კვებას, თავისი დამახასიათებელი თავისებურებანი აქვს იმის მიხედვით, სად ცხოვრობენ – სანაპიროზე, ვაკე თუ მთიან ადგილებში. მაგრამ მოხუცების კვებას ერთი საერთო ახასიათებს – ზომიერება. საქართველოს დღეგრძელთა კვების შესწავლამ დაგვანახა, რომ კვების რაციონის კალორიულობა რამდენადმე დაბალია ამ ასაკის ადამიანებისათვის რეკომენდირებულ კვებაზე. ამით და მათი მოუსვენრობით, ფუსფუსით შეიძლება აიხსნას, რომ დღეგრძელებს შორის თითქმის არ არიან ზედმეტი წონისანი, მათი უმეტესობა ხმელი აგებულებისაა, მსუქნები იშვიათია.

დღეგრძელების კვების თავისებურებად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ ისინი თავისი ხელით მომზადებულ ნატურალურ პროდუქტებს მიირთმევენ, ახალ პროდუქტებს კულინარულად ამუშავებენ, ცხელ კერძს მომზადებისთანავე ჭამენ, ამიტომ ვიტამინები არ იშლება.

დღეგრძელები არ ღალატობენ ეროვნულ კერძებს და წლების მანძილზე გამომუშავებულ ჩვევას – იყენებენ ცხარე საკმაზს, რაც აძლიერებს მადას და აუმჯობესებს კერძების საგემოვნო თვისებებს. ისინი მცირე რაოდენობით ხმარობენ შაქარს, მაგრამ იყენებენ ვიტამინებით, ფერმენტებით და მიკროელემენტებით მდიდარ ნატურალურ თაფლს. საქართველოს დღეგრძელები მისდევენ საუკუნოვან ტრადიციებს და ზომიერად სვამენ თავიანთი ხელით დაყენებულ ღვინოს. ამ მხრივ მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისაგან დასავლეთის და აღმოსავლეთის მოსახლეობა. შეიძლება ითქვას, რომ დღეგრძელობის მაღალი დონე დასავლეთ საქართველოში გარკვეულად დაკავშირებულია ამ რაიონის მოსახლეობის კვების იმ თავისებურებებთან, რომელიც ზემოთ იყო აღნიშნული.

მეცნიერული გამოკვლევები და მრავალრიცხოვანი ფაქტები მეტყველებენ, რომ შრომა აკავებს ჯანმრთელობას და დღეგრძელობის გადამწყვეტ პირობას წარმოადგენს. 80 წლის და მეტი ასაკის 15.000 ადამიანის შრომითი საქმიანობის შესწავლამ გვიჩვენა, რომ ყველა ისინი წარსულში შრომობდნენ. დაახლოებით 60 პროცენტი შრომას ახლაც განაგრძობს. შრომობენ სოფლის მეურნეობის თითქმის ყველა დარგში. ვფიქრობთ, სწორედ ამით აიხსნება დღეგრძელი ადამიანების უფრო მეტი რაოდენობა სოფლად.

როგორც გამოკვლევებიდან ჩანს, სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე კეთილნაყოფიერ ზემოქმედებას ახდენს ოჯახი, ქორწინება. ოჯახში ცხოვრება ნათესავებთან, ახლობლებთან, მუდმივი ზრუნვა და მოვლა კარგად მოქმედებს მოხუცზე და სიცოცხლეს უხანგრძლივებს. ჩვენს მიერ გამოკვლეული 100 წლის და მეტი დღეგრძელი ადამიანებიდან მხოლოდ ერთეულები არ ყოფილან ქორწინებაში.

დღეგრძელების ჯანმრთელობის მდგომარეობის საექიმო შემოწმებამ გვიჩვენა, რომ პრაქტიკულად ჯანმრთელნი შეადგენენ 52 პროცენტს, „სუსტები" – 37,6, ავადმყოფები – 4,4 პროცენტს. ამ ავადმყოფებიდან უმრავლესობა (61,7 პროცენტი) გულსისხლძარღვთა სისტემით არიან დაავადებულნი. მოხუცებული ავადმყოფის მკურნალობის თავისებურებები ცალკე თემას წარმოადგენს. აქ მხოლოდ აღვნიშნავთ, რომ გერიატრიული, მოხუცებული პაციენტი ყოველთვის იყო და იქნება სამედიცინო სამსახურის ყურადღების ცენტრში. სახელმწიფო და ერი ხშირად იმით ფასდება, თუ როგორი პატივით ეპყრობიან მოხუცებს და ბავშვებს, რადგან ბავშვებთან არის დაკავშირებული ქვეყნის მომავალი, ჯანმრთელი თაობის აღზრდა; მოხუცი კი განასახიერებს ქვეყნის კულტურას და ტრადიციებს, მის სულიერ სამყაროს.

და ბოლოს, ხაზგასმით უნდა აღვნიშნო გაეროს მიერ 1999 წლის ხანდაზმულთა წლად გამოცხადების ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობა. იგი, ერთის მხრივ, „უფროსი თაობის" ღვაწლის დიდი დაფასებაა, ხოლო, მეორეს მხრივ, აღიარებაა უდავო ჭეშმარიტებისა, რომ ხანდაზმულთა მრავალმილიონიან არმიას (რომლის რიგები სულ უფრო და უფრო იზრდება) დიდი ღვაწლის შეტანა შეუძლია ადამიანის მოღვაწეობის უკლებლივ ყველა სფეროში, მთელი კაცობრიობის საკეთილდღეოდ.

თეიმურაზ თოფურია.

დასასრული. დასაწყისი იხ. „სრ„ №42.

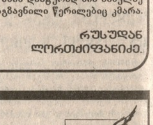

სოხუმი რუსეთს საზღვრის გახსნას სთხოვს

– აფხაზეთის ხელისუფლებას განზრახული აქვს თხოვნით მიმართოს რუსეთს გააუქმოს 1994 წლის 19 დეკემბრის დადგენილება რუსეთ-საქართველოს საზღვრის აფხაზეთის მონაკვეთის ჩაკეტვის შესახებ, უთხრა პრაიმ-ნიუსს სოხუმის მთავრობის მეთაურმა სერგეი ბაგაფშმა.

გარდა ამისა, როგორც პრაიმ-ნიუსს სერგეი ბაგაფშმა უთხრა, აფხაზეთის ხელმძღვანელობა აპირებს თხოვნით მიმართოს დსთ ქვეყნების მეთაურთა საბჭოს თვითგამოცხადებული რესპუბლიკის მიმართ „ფინანსური, ეკონომიკური და სატრანსპორტო შეზღუდვების გაუქმების საკითხის გადასწყვეტად".

ქართულ-თურქული ფირმა კომბინატს აშენებს

ერთობლივი ქართულ-თურქული ფირმა „გულისტანი" ოზურგეთში კომბინატს აშენებს. ფირმამ პრივატიზაციის გზით შეიძინა „საქსოფნაყოფიერების" უმოქმედო, ამორტიზებული შენობა-ნაგებობანი და იჯარით აიღო ამავე დაწესებულების სამეურნეო ეზო-ტერიტორია. კომბინატი იმუშავებს ფქვილისა და პურპროდუქტების, კომბინირებული საკვების და მაკარონის გამოშვებაზე. კომბინატის სადღეღამისო წარმადობა 20 ტონა ფქვილი იქნება.

ინფორმაციები მოგვაწოდეს: ბეამ და ჩვენმა კორესპონდენტებმა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

საქართველოს პრეზიდენტის ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

(პირველი გვერდიდან)

ერის საუკეთესო შვილთა საუკუნო ოცნება აღსრულდა.

ეს არის მთავარი დასკვნა, რომელიც უნდა გავაკეთოთ დღეს, XX და XXI საუკუნეების მიჯნაზე. რა თქმა უნდა, ჯერ კიდევ არის პრობლემები, ტკივილები, სიძნელეები, ეს თითქმის ყველა მოქალაქესა და ოჯახს ეხება, მაგრამ საუკუნეთა განმავლობაში არსებული უსამართლობისა და უთანასწორობის დაძლევის მყარი გარანტია უკვე შექმნილია, მიღწეულია ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო იდეალებზე აშენებული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა. ეს არის 90-იანი წლების ყველა თაობის, წინა თაობების ისტორიული გამარჯვება და მეც, როგორც ამ დიდი საქმისათვის ერთი მებრძოლი, თქვენთან ერთად ვამაყობ ამ დიდი მონაპოვრით.

მიმდინარე 1999 წელი პარლამენტის არჩევნების წელია.

მოქმედი პარლამენტი, გადაუჭარბებლად ვიტყვი, თავისი დიდი საქმეებით შევა საქართველოს დემოკრატიული აღმშენებლობის ისტორიაში.

მე, როგორც პრეზიდენტი, კმაყოფილი ვარ პარლამენტთან ურთიერთობით და მადლობა მინდა მოვახსენო პარლამენტის ხელმძღვანელობას, ყველა პარლამენტარს, კომიტეტებს, ფრაქციებს ნაყოფიერი თანამშრომლობისათვის.

ამავე დროს გასული, 1998 წელი საპრეზიდენტო მმართველობის შემდგომი განმტკიცების წელი იყო.

შეიძლება მოვახსენოთ პარლამენტს და ხალხს, რომ გასულ, 1998 წელს კონსტიტუცია ძირითადად ეფექტიანად მოქმედებდა, სახელმწიფო ფუნქციონირებდა, როგორც კონსტიტუციური წყობის დაცვის რეალური გარანტი.

გასულ წელს ჩატარდა მუნიციპალური, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების არჩევნები, რომლებმაც საფუძველი ჩაუყარეს მუნიციპალური ხელისუფლების დიდ რეფორმაციას.

აღმასრულებელი ხელისუფლების შესახებ კანონის შესასრულებლად თითქოს ბევრი რამ კეთდებოდა, მაგრამ სერიოზული ჩავარდნებიც გვქონდა, განსაკუთრებით, საბიუჯეტო და საფინანსო პოლიტიკის, კორუფციის აღკვეთისა და ეკონომიკაში კრიმინალურ ელემენტებთან ბრძოლის სფეროში.

გასულ წელს ფაქტობრივად შეიცვალა მთავრობა, რადიკალური ცვლილებები განხორციელდა სამინისტროებში, უწყებებში. ეს იყო აღმასრულებელი ხელისუფლების საფუძვლიანი რეფორმა, საკადრო ცვლილებებით და შესაბამისი საკანონმდებლო კორექტივებით.

უნდა ვაღიაროთ გულახდილად, რომ განხორციელებულ ცვლილებებს მთავრობის საქმიანობაში ყველგან და ყოველთვის არ მოჰყვა მოსალოდნელი ძვრები.

ჩვენი საქმიანობის მანკიერებათაგან შესრულების დაბალი კულტურა უნდა გამოვყო. სწორედ ამ პრობლემაზე უნდა იყოს კონცენტრირებული ჩვენი ყურადღება.

აუცილებელია კანონების, ბრძანებულებების, სასამართლო განაჩენების ეფექტიანად განხორციელება. ეს ჩვენი საქმიანობის ყველაზე სუსტი მხარეა.

კონსტიტუციის ტექსტი მოითხოვს სრულყოფას. ეს ეხება, პირველ რიგში, ავტონომიური წარმონაქმნების სტატუსის ეტაპობრივ და საბოლოო განსაზღვრას, საკითხის გადასაწყვეტად სხვადასხვა ვარიანტების შემუშავებას, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის საკითხებს, ქვეყნის ტერიტორიულ — სახელმწიფოებრივი მოწყობის ყოველმხრივ გააზრებას.

განსაკუთრებით მინდა გავუსვა ხაზი ახალი ტიპის მინისტრთა კაბინეტის შექმნას და პრემიერ-მინისტრის პოსტის დაწესებას. ეს საკითხი მომწიფდა, ამასთან დაკავშირებით უნდა ვიფიქროთ კონსტიტუციაში სათანადო ცვლილებების შეტანაზე. როდის მოხდება ეს, არჩევნებამდე თუ არჩევნების შემდეგ - დრო გვიჩვენებს. იქნებ დავიწყოთ ამ საკითხზე სერიოზული კონსულტაციები.

იცვლება დრო, იცვლება სტრატეგია და ტაქტიკა, იცვლება ადამიანთა პოლიტიკური მსოფლმხედველობა.

სამთავრობო სტრუქტურებში ასეთი ცვლილებების განხორციელებასთან ერთად დღის წესრიგში ლოგიკურად დგება პრეზიდენტის ძალაუფლების სრულყოფა და მისი განსაზღვრა კლასიკური საპრეზიდენტო მმართველობის მოდელების შესაბამისად.

ძალაში რჩება კონსტიტუციის შემუშავების პროცესში ჩამოყალიბებული, მე ვიტყოდი, უნიკალური დებულება: ძლიერი პრეზიდენტი - ძლიერი პარლამენტი. მინისტრთა კაბინეტი კი უნდა იყოს პრეზიდენტისა და პარლამენტის მიერ შემუშავებული მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმების, პროგრამების, პროექტების აღმასრულებელი ინსტიტუტი.

ჩვენი უდიდესი მონაპოვარია კანონის უზენაესობა და დემოკრატიული კანონშემოქმედება.

1998 წელს კანონშემოქმედებით საქმიანობაში აღმასრულებელი ხელისუფლების პრიორიტეტული მიმართულებები განისაზღვრა საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით „აღმასრულებელ ხელისუფლებაში კანონშემოქმედებითი საქმიანობის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა შესახებ“.

აღსანიშნავია, რომ მთლიანად 1995-1998 წლებში საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულია 469 კანონი, მათ შორის 7 კოდექსი: საჰაერო, სამოქალაქო, საგადასახადო, საზღვაო, საბაჟო, სამოქალაქო საპროცესო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსები. აქედან 209 კანონი მიღებულია საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით. ამავე წლებში რატიფიცირებულია 171 საერთაშორისო ხელშეკრულება, შეთანხმება და კონვენცია.

სახელმწიფო წყობილების განმტკიცებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა იმ კანონების მიღებას, რომლებიც ადგენენ სახელმწიფო ხელისუფლების ცალკეული შტოების ფორმირებისა და საქმიანობის წესს, მათ ურთიერთმიმართებასა და ურთიერთკონტროლის მექანიზმებს, ხელისუფლების ვერტიკალურ დანაწილებას.

პარლამენტმა ხანგრძლივი დებატების შემდეგ მიიღო კანონები საკრებულოს არჩევნების შესახებ, ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს — საკრებულოს წევრის სტატუსის შესახებ. ეს კანონპროექტები აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ შეიმუშავა პარლამენტის კომიტეტებთან ერთად.

1998 წლის 15 ნოემბრიდან, მუნიციპალური ორგანოების არჩევნებიდან, ქვეყანაში ჩამოყალიბდა დამოუკიდებელი ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა.

სახელმწიფო ხელისუფლების აპარატში წესრიგის განმტკიცების თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანას.

ქვეყანაში მთელი სიმწვავით დადგა კორუფციასთან ბრძოლის ორგანიზაციული და სამართლებრივი ღონისძიებების განხორციელების ამოცანა. სწორედ ამით იყო ნაკარნახევი საქართველოს პრეზიდენტის ეგიდით კორუფციასთან ბრძოლის სპეციალური სამსახურის შექმნის ინიციატივა. აქ ბევრი რამ არის სადავო და საკამათო, მაგრამ, ეტყობა, ამ ეტაპზე ვერ ავცდებით პრეზიდენტის მეთვალყურეობით, დიდი უფლებებით აღჭურვილი, ანტიკორუფციული სამსახურის შექმნას. თუმცა პრობლემატურია დაფინანსების წყაროები და ზოგიერთი სხვა საკითხი.

კანონპროექტი მალე შემოვა პარლამენტში.

შემუშავდა და მიღებულია კანონები სამხედრო აღმშენებლობის, სახელმწიფო უშიშროების, სახელმწიფო საზღვრის შესახებ.

ისე, როგორც ამას ევროსაბჭო მოითხოვს, მიღებულია კანონების მთელი პაკეტი, რომლებიც დაკავშირებულია ადამიანის უფლებების დაცვის სრულყოფასთან, მათ შორის ლტოლვილთა და დევნილთა მდგომარეობის გაუმჯობესებასთან, შეიქმნა სამართლებრივი ბაზა მიგრაციული და ემიგრაციული პროცესების მართვისათვის.

კანონშემოქმედებითი საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა საბაზრო ეკონომიკის სამართლებრივი ბაზის შემდგომი განმტკიცება.

გასულ წელს საქართველოს მთავრობის სხდომაზე განხილულია და საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა ეკონომიკური პროფილის ოცზე მეტი კანონპროექტი.

მათი უმრავლესობა მიიღო საქართველოს პარლამენტმა.

საგადასახადო კოდექსში შეტანილი მნიშვნელოვანი ცვლილებები და დამატებები ქმნის საკმაოდ მყარ საკანონმდებლო ბაზას სახელმწიფო ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილის შევსებისათვის. ამ საკითხს კვლავ დავუბრუნდებით, რადგან ეს ერთ-ერთი მწვავე და პრობლემური საკითხია ჩვენი სახელმწიფოსათვის.

საქართველოს ტერიტორიაზე ალკოჰოლური სასმელებისა და თამბაქოს ნაწარმის არალეგალურად შემოტანის, წარმოებისა და რეალიზაციის აღკვეთის, აღნიშნულ პროდუქციაზე გადასახადების დროულად და სრულად მობილიზების, აგრეთვე, საქართველოს მეწარმეებისათვის კონკურენტუნარიანი პირობების შექმნის მიზნით აუცილებელი გახდა ზემოაღნიშნულ ნაწარმზე აქციზური მარკების შემოღება.

ქვეყნის შიდა ბაზრის ფალსიფიცირებული პროდუქციისაგან დასაცავად მომზადდა და პარლამენტის მიერ შეტანილ იქნა საკანონმდებლო ნოვაციები საგადასახადო კოდექსსა და კანონში „საბაჟო ტარიფებისა და გადასახადების შესახებ“.

შემუშავდა და პარლამენტს წარედგინა განსახილველად კანონპროექტი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“.

ხანგრძლივი საპარლამენტო დებატების შემდეგ პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა კანონი „სახელმწიფო ვალის შესახებ“.

ქვეყანაში მიმდინარე მიწის რეფორმის საკანონმდებლო უზრუნველყოფის მიზნით საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა საკანონმდებლო აქტების პროექტთა პაკეტი არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის განსახელმწიფოებრიობის თაობაზე. ეს იმდენად რთული და ფაქიზი საკითხია, რომ შეიძლება ჩვენ კიდევ არაერთხელ დავუბრუნდეთ ზოგიერთ კანონპროექტსა თუ კანონს და მათში ცალკეული შენიშვნები შევიტანოთ.

პარლამენტმა მიიღო კანონები „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მართვისა და განკარგვის შესახებ“ და „ფიზიკური პირებისა და კერძო სამართლის იურიდიული პირების სარგებლობაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის კერძო საკუთრებად გამოცხადების შესახებ“.

შეიძლება ითქვას, რომ გასული წელი იყო ეკონომიკური რეფორმების მეორე, დამამთავრებელი ეტაპის საკანონმდებლო ბაზის მნიშვნელოვანი განვითარებისა და განმტკიცების წელი.

ეკონომიკური რეფორმების ბედი დიდად არის დამოკიდებული პირველი რიგის სოციალური პრობლემების მოგვარებაზე.

მნიშვნელოვან განახლებას საჭიროებდა შრომითი კანონმდებლობა.

შრომის კანონთა კოდექსში სათანადო ცვლილებების შეტანით განისაზღვრა მინიმალური ხელფასი.

შრომის ანაზღაურების მინიმალურ დონეს ამტკიცებს პრეზიდენტი და მისი დაცვა სავალდებულოა ყველა დაწესებულების, საწარმოსა და ორგანიზაციისათვის, მათი საკუთრებისა და ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის მიუხედავად.

მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის გაუმჯობესების მიზნით საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა კანონპროექტი, რომელიც ითვალისწინებდა საქართველოში სახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემისაგან დამოუკიდებლად არასახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემის შემოღებას. კანონი მიღებულია.

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ამ კანონის მიღებით ქვეყანაში იწყება მოსახლეობის სოციალური დაცვის თვისებრივად ახალი ეტაპი.

კანონმდებლობის სოციალური მიმართულების კომპლექსს განეკუთვნება აგრეთვე პრეზიდენტის ინიციატივით პარლამენტის განსახილველად წარდგენილი კანონპროექტები: „დაწყებითი პროფესიული განათლების შესახებ“, „ბავშვთა და ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის შესახებ“, „ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მოქალაქეთა უფლებების შესახებ“ და სხვ.

სასურველია ამ კანონების მიღების დაჩქარება.

სასამართლო რეფორმის გონივრული განხორციელებისა (და კარგია, რომ ჩვენ ეს გზა, ეს კურსი ავირჩიეთ) და მართლმსაჯულებაში უწყვეტობის უზრუნველყოფისათვის „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში რამდენჯერმე იქნა შეტანილი მნიშვნელოვანი ცვლილებები და დამატება. ახლა უკვე ეს მიმართულება სერიოზულად, სრულყოფილად გამოიყურება.

პარლამენტმა მიიღო სამართლებრივი რეფორმის სახელმწიფო კომისიის მიერ მომზადებული „საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი“, რაც დიდი მოვლენაა ქვეყნის ცხოვრებაში.

საპროცესო კანონმდებლობის რეფორმირების შედეგად სასამართლო კონტროლი დაწესდა წინასწარ გამოძიებაზე, დაკავებასა და დაპატიმრებაზე, გაფართოვდა დამცველის უფლებები, შემცირდა წინასწარი პატიმრობის ვადები, დაარსდა ჩვენი მართლმსაჯულებისათვის პრინციპულად ახალი რგოლი — სააპელაციო სასამართლო ინსტანცია. გადახალისდა პროკურატურის ორგანოების ფუნქციები, რაც საშუალებას მისცემს პროკურატურის ორგანოებს თავიანთი ყურადღება გაამახვილონ საქმიანობის მთავარ მიმართულებაზე — განახორციელონ ზედამხედველობა მოკვლევასა და სასჯელის აღსრულებაზე, მხარი დაუჭირონ სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდებას, წარმართონ გამოძიება და სხვ. ამას ითვალისწინებს ევროპის საბჭოს პრინციპული მიდგომები.

საქართველოს პარლამენტს, საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით, წარედგინა სისხლის სამართლის კოდექსის პროექტი, რომელიც წარმოადგენს დამოუკიდებელ საქართველოში შექმნილ პირველ კოდიფიცირებულ სამართლებრივ აქტს სისხლის სამართლის დარგში.

აღმასრულებელ ხელისუფლებაში მომზადდა კანონპროექტი „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“.

გამოვიდა პრეზიდენტის განკარგულება, რომლითაც დამტკიცებულია 1999 წელს აღმასრულებელ ხელისუფლებაში მოსამზადებელი კანონპროექტების ნუსხა.

გასულ წელს კანონშემოქმედებით საქმიანობაში მიღწეული შედეგები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებათა შორის დამყარებული პოლიტიკური ბალანსით, ურთიერთთანამშრომლობისა და ურთიერთნდობის არსებობით.

აღმასრულებელი ხელისუფლება და პარლამენტი გასულ წელს დიდ ყურადღებას უთმობდნენ თავდაცვისა და უშიშროების განმტკიცებას, ძალოვან სამინისტროთა მუშაობის გაუმჯობესებას.

სტრუქტურული რეორგანიზაციის შედეგად თავდაცვის სამინისტრომ, მთავარსარდალთან და პარლამენტის შესაბამის სტრუქტურებთან ერთად, მოკლე დროში მკვეთრად გააქტიურა მუშაობა ეროვნული სამხედრო დოქტრინის განხორციელების მიზნით, სამხედრო პოლიტიკის მოთხოვნათა რეალიზაციისათვის. მიუხედავად ფინანსური პრობლემებისა, უმჯობესდება საქართველოს შეიარაღებული ძალების ბრძოლისუნარიანობა, პატრიოტული სულისკვეთება.

გაღრმავდა სამხედრო პოლიტიკური ურთიერთობა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან.

სამწუხაროდ, შეიარაღებული ძალები მთლიანად ვერ იღებენ ბიუჯეტით გათვალისწინებულ დაფინანსებას. მეც, ჩემი კოლეგებიც ვგრძნობთ პასუხისმგებლობას.

წელს ეს მდგომარეობა აუცილებლად უნდა გამოსწორდეს პრეზიდენტის, პარლამენტისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საერთო ძალისხმევით.

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორია, საზღვრები დადგენილია 1991 წლის 21 დეკემბრის მდგომარეობით. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა და სახელმწიფო საზღვრების ხელშეუხებლობა დადასტურებულია საქართველოს კონსტიტუციით, აღიარებულია სახელმწიფოთა მსოფლიო თანამეგობრობისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ.

საქართველომ უნდა აღკვეთოს ტრანსორგანიზებული სასაზღვრო დანაშაულებანი, არალეგალური მიგრაცია ჩვენი ტერიტორიის გავლით, ნარკოტიკების უკანონო გადაზიდვა, იარაღის კონტრაბანდა, ორმაგი დანიშნულების ნედლეულის გადაადგილება და სხვ. ამ თვალსაზრისით კონსტრუქტიული ურთიერთობა მყარდება სასაზღვრო თანამშრომლობის სფეროში, პირველ რიგში, ჩვენს უახლოეს მეზობლებთან, აგრეთვე ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, დიდ ბრიტანეთთან, გერმანიის ფედერალურ რესპუბლიკასთან, უკრაინასთან, ჩინეთთან, საფრანგეთთან, საბერძნეთთან, ავსტრიასთან და სხვა ქვეყნებთან. ისინი ჩვენ სერიოზულად გვეხმარებიან.

მნიშვნელოვან პოლიტიკურ მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ საქართველო-რუსეთს შორის ხელმოწერილი შეთანხმებები „სასაზღვრო საკითხებში თანამშრომლობის შესახებ“.

აშშ-ის მიერ გამოყოფილი იქნა დახმარების სახით 13 მლნ დოლარი საქართველოს სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებისათვის, რაც პრაქტიკულად საქართველოს სასაზღვრო დეპარტამენტის ბიუჯეტის ტოლია.

ანალიზი ცხადყოფს, რომ საქართველოსადმი მტრულად განწყობილი რეაქციული წრეები მიზანდასახულად ახორციელებენ წინასწარ შემუშავებულ ეტაპობრივ გეგმას. მათ სურთ ქვეყნის შიგნით ჯერ კიდევ არსებულ დესტრუქციულ ძალებზე დაყრდნობით საქართველოს მოქმედი ხელისუფლების დამხობა - ვამბობ პირდაპირ. ამის კონკრეტული დადასტურებაა 1998 წლის 9 და 19 თებერვლის მოვლენები, მაისის თვეში გალის რაიონის ტერიტორიაზე განხორციელებული სამხედრო პროვოკაცია, 19 ოქტომბრის სამხედრო ავანტიურა და ა.შ.

ამ მოვლენების დაძლევის პროცესში საქართველოს დამოუკიდებელმა სახელმწიფომ მთელ მსოფლიოს დაანახა თავისი სიცოცხლისუნარიანობა, შეინარჩუნა სტაბილურობა, რაშიც უდიდესია ჩვენი მოსახლეობის, საქართველოს მოქალაქეთა დამსახურება.

დარწმუნებული ვარ, მიუხედავად ყველასათვის კარგად ცნობილი პრობლემებისა, დესტრუქციული ძალები, ვერც შინაური და ვერც გარეშე მტრები, — ვერ იპოვიან დასაყრდენს ქვეყნის მრავალეროვნულ მოსახლეობაში.

ბოლო ხანებში საერთაშორისო ხასიათი შეიძინეს ორგანიზებული დანაშაულის განსაკუთრებით საშიშმა ფორმებმა.

უშიშროების სამინისტროში ჩამოყალიბდა კონსტიტუციური წყობის დაცვის, ტერორიზმთან ბრძოლის და სამხედრო კონტრდაზვერის დანაყოფები.

19 ოქტომბრის ავანტიურის შემდეგ კონტრდაზვერვის სფერო უშუალოდ პრეზიდენტს დაექვემდებარა.

ცალკეული ძალები, პიროვნებები მოითხოვენ 1990-1991 წ.წ. მოვლენების შეფასებას. ხაზი მინდა გავუსვა, რომ ამ მოძრაობამ არ უნდა მიიღოს დესტრუქციული ხასიათი, ზიანი არ უნდა მიაყენოს დემოკრატიულ აღმშენებლობას, პირიქით, ხელი უნდა შეუწყოს ერის გაბზარული ცნობიერების გამთლიანებას, პოლიტიკურ კონსენსუსს, სტაბილიზაციას და არა დესტაბილიზაციას.

ახლა მიმდინარეობს დისკუსია ამ საკითხზე. ვფიქრობ, ეს კარგი ფორმაა იმისათვის, რომ მოიძებნოს საკითხის გადაწყვეტის გზა საზოგადოებრივი აზრის გათვალისწინებით. აჩქარებამ ამ საქმეში შეიძლება უკუეფექტი მოგვცეს.

გასულ წელს კორუფციისა და ეკონომიკური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერებაში, უფრო სწორად, დაწყებაში, თავისი წვლილი შეიტანეს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, უშიშროების სამინისტრომ, გენერალურმა პროკურატურამ, ადგილობრივმა მმართველობამ, განსაკუთრებით, პრეზიდენტის რწმუნებულებმა, ცალკეულმა გამგებლებმა.

კორუფციასთან ბრძოლა, პირველ რიგში, გულისხმობს მექრთამეობისა და გამომძალველობის აღკვეთას, კრიმინალური ოლიგარქიის, ამა თუ იმ დარგში დამნაშავეთა მონოპოლიური მდგომარეობის, ჩრდილოვანი ეკონომიკის დაძლევას, კონტრაბანდის მოსპობას და ა.შ.

ანტიკორუფციული პოლიტიკა გულისხმობს როგორც კორუფციის შედეგების, ასევე კორუფციის გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრას და ის მხოლოდ საკადრო ცვლილებებით და დამსჯელი ღონისძიებებით არ უნდა შემოიფარგლოს.

ქვეყანაში დაგროვდა კორუფციასთან ბრძოლის გარკვეული გამოცდილება. არსებობს კორუფციასთან ბრძოლის მსოფლიო პრაქტიკა. ამა თუ იმ სახით კორუფცია თვით ეკონომიკურად განვითარებულ, ცივილიზებულ, დემოკრატიულ სახელმწიფოებშიც კი არსებობს, მაგრამ არსებობს მათთან ბრძოლის მექანიზმებიც. სწორედ ეს უნდა ავითვისოთ ჩვენ.

დღეს საქართველოში კორუფციის დაძლევას ბევრი ნიჰილისტურად უყურებს, მაგრამ ეს ასე არ არის.

ჩვენ სამოქალაქო ომისა და სისხლიანი კონფლიქტების ნანგრევებზე, ნამსხვრევებზე შევძელით სამართლებრივი სახელმწიფოს აშენება. ეს სახელმწიფო, გვჯერა, რომ დაძლევს კორუფციას, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკურ აღმავლობას და საქართველოს საერთაშორისო რეიტინგის ამაღლებას. ეს, შეიძლება ითქვას, დღევანდელი სახელმწიფოს ნომერ პირველი პრობლემაა.

იმედის მომცემია ის ფაქტი, რომ ქვეყანამ შესძლო კრიმინოგენურ ვითარებაში გარდატეხის შეტანა. არ შემიძლია, ამის შესახებ არ ვთქვა.

1998 წელს ქვეყანაში შექმნილ კრიმინოგენურ ვითარებას თუ შევადარებთ 1992-94 წლებში არსებულს, ნათლად ჩანს ბოლო წლების განმავლობაში მიღწეული კარდინალური პოზიტიური ძვრები. ამ პერიოდში განზრახ მკვლელობათა რიცხვი შემცირდა თითქმის 600 ერთეულით, ანუ 3-ჯერ და მეტად, ყაჩაღურმა თავდასხმებმა იკლო 2700-მდე ერთეულით, ანუ ოთხნახევარჯერ და ა.შ.

1992-94 წლებში ყოველწლიურად ადგილი ჰქონდა სარკინიგზო შემადგენლობიდან ტვირთების 400-მდე დატაცებას, სახელმწიფოსათვის მიყენებული ზარალი 300 მილიონ ლარს აღემატებოდა. ბოლო ორი-სამი წლის განმავლობაში ტვირთების დატაცებით სახელმწიფოს პრაქტიკულად ზარალი არ განუცდია.

კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების შედეგად ბოლო პერიოდში დაპატიმრებული და სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემულია საბაჟო და საგადასახადო სამსახურების თანამშრომელთა ჯგუფები. გამოვლენილი და აღკვეთილია ტვირთების კონტრაბანდული გზით შემოტანის მრავალი ფაქტი და მთელი რიგი სხვა დანაშაულობანი.

მექრთამეობაში, ფულადი სახსრების მითვისებაში მხილებულია სოციალური უზრუნველყოფის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის და ფოსტის სამინისტროების, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების, ქ. თბილისის მერიის ცალკეული ხელმძღვანელი მუშაკები. გამოვლენილია სერიოზული დანაშაულობანი საბანკო-საკრედიტო და მთელ რიგ სხვა სფეროებში. ამ დღეებში, ჩვენი მუშაობის შეჯამების დროს, თითოეულ ამ ფაქტზე ძალიან სერიოზული მსჯელობა გვექნება.

გადამჭრელი ზომები განხორციელდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, უშიშროების, პროკურატურის ორგანოების კორუმპირებული თანამშრომლებისაგან გაწმენდის მიზნით. ეს ბრძოლა დაიწყო.

1996-97-98 წლებში შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინიციატივით სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემულია ამ სამინისტროს 250-მდე თანამშრომელი, შინაგან საქმეთა ორგანოებიდან დათხოვნილია 1000-მდე პირი. ამავე დროს, უსამართლობა იქნება არ გავიხსენოთ, რომ დამნაშავეობასთან ბრძოლას ბოლო 3 წლის განმავლობაში შეეწირა 144 თანამშრომელი, ამდენივე დაიჭრა და დასახიჩრდა.

აბსურდულია მავანთა და მავანთა მტკიცება, რომ საქართველო ლამის პოლიციური სახელმწიფოა. ასეთი ბრალდება საკუთარ დემოკრატიულ ქვეყანას მხოლოდ უვიცებმა, უმეცრებმა და ბოროტმა ადამიანებმა შეიძლება წაუყენონ.

სახელმწიფოს ბუნებას, მის დემოკრატიულობას თუ პოლიციურობას სამართალდამცავთა და ძალოვან სტრუქტურათა არა რაოდენობა განსაზღვრავს (თუმცა რაოდენობითაც ჩამოვრჩებით ჩვენი ყალიბისა და მოცულობის ქვეყნებს), არამედ მათ მიერ კონსტიტუციის, დემოკრატიული სახელმწიფოს მონაპოვართა, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის ხარისხი. ასევე მხედველობაშია მისაღები დემოკრატიული აღმშენებლობის შესაბამისად მათი რეფორმირების და ყოველდღიური საქმიანობის სრულყოფის რთული პროცესის დინამიზმი, არაკეთილსინდისიერი ელემენტებისაგან მათი რიგების წმენდის, პირველ რიგში, თვითგანწმენდის კრიტერიუმები და მაჩვენებლები.

გადაუჭარბებლად ვიტყვი: თავისი დემოკრატიულობით არცერთ განვითარებად სახელმწიფოს არ ჩამორჩება.

ნაყოფიერად მუშაობს იუსტიციის სამინისტროში შექმნილი სამართლებრივი რეფორმის სახელმწიფო კომისია.

მუშავდება სააღსრულებო კოდექსის პროექტი (ესეც ევროსაბჭოს კატეგორიული მოთხოვნაა), რომელმაც, ამავე დროს, სამართლებრივი საფუძველი უნდა მოუმზადოს სრულიად ახალი ფორმის პენიტენციალურ სისტემას საქართველოში.

დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლების ფორმირებამ წარმოშვა ახალი, აქამდე ჩვენს პრაქტიკაში უცნობი პრობლემებიც. ხელისუფლების ამა თუ იმ შტოს დამოუკიდებლობა პირველ რიგში გულისხმობს მის პასუხისმგებლობას სახელმწიფოს წინაშე.

ვფიქრობ, აღარავის უნდა მიაჩნდეს სათუოდ ის გარემოება, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას, თუ იგი კონსტიტუციის და კანონის შესაბამისად არის მიღებული, სავალდებულო იურიდიული ძალა აქვს. დარწმუნებული ვარ აგრეთვე იმაშიც, რომ სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებმაც მშვენივრად იციან, რომ მართლმსაჯულების ფუნქცია კანონის აღსრულებაა და არა კანონშემოქმედება, ამიტომ არაფრის მომტანი მგონია მსჯელობა და კამათი იმაზე, უნდა ჩატარდეს თუ არა მოსამართლეთა საკვალიფიკაციო გამოცდები, ან უნდა მოხდეს თუ არა მოსამართლეთა კორპუსის განახლება. ეს კანონის იმპერატიული მოთხოვნაა და ჩვენ ყველანი ვალდებული ვართ უპირობოდ დავემორჩილოთ მას, დავემორჩილოთ კონსტიტუციას.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ ხელისუფლების სხვადასხვა შტოთა კონსტრუქციული თანამშრომლობის მძლავრ ინსტრუმენტებად მესახება საქართველოს იუსტიციის საბჭო და უშიშროების საბჭო.

კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს როგორც ხელისუფლების შტოთა დამოუკიდებლობის გარანტიებს, ასევე ეფექტიან და ქმედით მექანიზმებს, რომელთა მეშვეობითაც სასჯელს ვერ ასცდება ვერც მინისტრი, ვერც დეპუტატი და ვერც მოსამართლე, თუ იგი საკუთარი დამოუკიდებლობის ან იმუნიტეტის გამოყენებას ანგარების მიზნით ან სხვა ქვენაგრძნობით შეეცდება. ამ საკითხებზე კიდევ მოგვიხდება ბევრი და სერიოზული მუშაობა.

საქართველოს დამოუკიდებელმა სახელმწიფომ, მისმა სტრუქტურებმა გარდატეხა უნდა შეიტანონ კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში, კანონიერების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვაში. როგორც ზემოთ ვთქვი, ამ საქმეში ჩვენ გვექნება მძლავრი საყოველთაო საერთაშორისო მხარდაჭერა.

საქართველოს ევროსაბჭოში გაწევრიანების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ“ 1950 წლის ევროპულ კონვენციასთან საქართველოს მიერთება. იუსტიციის სამინისტროში განხორციელდა ღონისძიებები აღნიშნული კონვენციის მოთხოვნებთან ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისობაში მოსაყვანად.

უკანასკნელ პერიოდში განხორციელდა ფართო კანონშემოქმედებითი საქმიანობა პოლიტიკური პარტიების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობის, მათი მოღვაწეობის სამართლებრივი ბაზის სრულყოფის მიზნით. მხედველობაში მაქვს ორგანული კანონი „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“, „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“, კანონი „პროფესიული კავშირების შესახებ“ და სხვა.

დღეისათვის იუსტიციის სამინისტროს მიერ რეგისტრირებულია 86 პოლიტიკური გაერთიანება, 172 საზოგადოებრივი ორგანიზაცია (ფონდი).

ეს ციფრები მეტყველებენ საზოგადოების აქტიურ როლზე ქვეყნის პოლიტიკის, ეკონომიკის, მეცნიერების, კულტურისა და სხვა სფეროებში და იმავე დროს იმ მუშაობაზე, რომელსაც საპრეზიდენტო და აღმასრულებელი ხელისუფლება ეწევიან პოლიტიკურ პარტიებთან, პროფკავშირებთან, სამოქალაქო საზოგადოებაში კონსენსუსის მისაღწევად.

ბევრი პოლიტიკური პარტია წარმოდგენილია პარლამენტში, ბევრი მათგანი ქმნის საპარლამენტო და პარლამენტგარეშე ოპოზიციას.

საპრეზიდენტო, აღმასრულებელი ხელისუფლება ნაყოფიერად თანამშრომლობს საპარლამენტო ფრაქციებთან, და მე ამას განსაკუთრებული კმაყოფილებით აღვნიშნავ. ფრაქციები პარლამენტში მოღვაწეობენ, მაგრამ მათ უკან სამოქალაქო საზოგადოებაში დგას გავლენიანი პარტიები და პოლიტიკური მოძრაობები. ისინი სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანულ ნაწილებს წარმოადგენენ. მათთან დღეს სერიოზულად თანამშრომლობს და მომავალშიც ითანამშრომლებს საპრეზიდენტო და აღმასრულებელი ხელისუფლება.

კამათი, დისკუსია, რა თქმა უნდა, საჭიროა, მაგრამ დროა ამაღლდეს პოლიტიკურ ურთიერთობათა კულტურა და შინაარსი. კამათს შეურაცხმყოფელი ხასიათი არ უნდა ჰქონდეს და ეს ყველამ უნდა გავიაზროთ.

(იხ. მე-4 გვ.)

კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

საქართველოს პრეზიდენტის ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

(მესამე გვერდიდან)

ხელისუფლებისა და პროფკავშირების ურთიერთობას დიდი მნიშვნელობა აქვს სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებისა და ხალხის კეთილდღეობის ამაღლებისათვის.

სამოქალაქო საზოგადოება წარმოუდგენელია ე.წ. მეოთხე ხელისუფლების — თავისუფალი მასმედიის, პრესის, რადიოსა და ტელევიზიის, მასობრივი კომუნიკაციების განვითარების გარეშე.

ჩვენ ხელს ვუწყობთ ოფიციოზური მასმედიის, ასევე ოპოზიციური პრესის, რადიოსა და ტელევიზიის განვითარებას, რადგანაც ამის გარეშე არ არსებობს დემოკრატია, სიტყვისა და პრესის თავისუფლება.

ჩვენი უდიდესი მონაპოვარია პიროვნების უფლებები და თავისუფლებები, მათ შორის პრესისა და სიტყვის თავისუფლება. უახლოესი ამოცანაა პრესის, სიტყვის თავისუფლების საზოგადოებაში უკვე მიღწეული დონის კიდევ უფრო განმტკიცება, ამ სფეროში არსებული კანონმდებლობის კიდევ უფრო სრულყოფა. საჭიროა ისეთი კანონების მიღება ან არსებულ კანონმდებლობაში ისეთი კორექტივების შეტანა, რომლებიც გამორიცხავენ ნებისმიერი მოქალაქის, ნებისმიერი პიროვნების შეურაცხყოფას, ადამიანის ღირსების შელახვას, მით უმეტეს, ხალხის მიერ არჩეულ ხელისუფალთა ავტორიტეტისა და ღირსების უსაფუძვლო ხელყოფას, რადგანაც ასეთი ქმედება ხელს უშლის პოლიტიკოსებს ქვეყნის მართვა-გამგებლობის ეფექტიანად განხორციელებაში.

კარგად უნდა გავაცნობიეროთ: ადამიანის ღირსების დაცვა, პიროვნების თავისუფლებებისა და უფლებების დაცვის სისტემის შემადგენელი ნაწილია. ღირსების ხელყოფა და ცილისწამება ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების ხელყოფაა. ნებისმიერ ადამიანს კონსტიტუციით, კანონით აქვს დაცული ღირსეული ცხოვრების უფლება.

ორიოდე სიტყვა მინდა ვთქვა იმ დისკუსიაზე, რომელიც ახლა მიმდინარეობს ჩვენს ქვეყანაში ეროვნული პირადობის მოწმობაში, სხვა სამოქალაქო აქტებში, დოკუმენტებში ეროვნული რეკვიზიტის შეტანის თაობაზე. თქვენ იცით, რომ მე ჩემი შეხედულებები ჩამოვაყალიბე პროექტის სახით და წარვადგინე პარლამენტში. მე ვგულისხმობდი, რომ ასეთი ჩანაწერი საკმარისი იქნებოდა დაბადების მოწმობასა და სხვა სამოქალაქო აქტებში.

კანონის მიღების შემდეგ მდგომარეობა გამწვავდა და ჩვენი საზოგადოება, ასე ვთქვათ, შეაშფოთა ამ დისკუსიის მასშტაბებმა. დისკუსიამ არა მარტო მწვავე, არამედ ხშირად მიუღებელი ხასიათიც შეიძინა და მე ეს მაწუხებს. დისკუსია ასეთ საკითხზე ჩვეულებრივი მოვლენაა და მიუღებელი არ უნდა იყოს იმიტომ, რომ, ვფიქრობ, ჩვენ საკმაოდ დიდი სკოლა გავიარეთ და საკმაოდ მწარე გამოცდილებაც მივიღეთ.

აქ, მაგალითად, არგუმენტად არ გამოდგება, რომ „ვიღაც დაბერდა და დინების საწინააღმდეგოდ ველარ მიაბიჯებს, ველარ მიცურავს“, არც ის ჭორი, რომ საპატრიარქო ოდესღაც სპეცსამსახურის ფილიალი ყოფილა. ეს არ არის დისკუსია. ამას მე შეურაცხყოფასაც ველარ ვუწოდებ. ეს რაღაც უფრო მეტია. ეს უბედურებაა, როცა ქვეყანაში შესაძლებელია ასეთი რამ ითქვას წმინდა ინსტიტუტის და მისი ხელმძღვანელის შესახებ, როგორიც არის, ვთქვათ, საქართველის საპატრიარქო...

საგანგაშო ის კი არ არის, დისკუსია რომ მიმდინარეობს, საგანგაშო ის არის, ასეთ გამოვლინებებთან, გამოთქმებთან რომ გვაქვს საქმე. ეს არ მიანიშნებს ჩვენს მაღალ კულტურაზე. რატომ უკვირს ვინმეს განსხვავებული აზრი? მე, მაგალითად, სიამოვნებით წავიკითხე ქალბატონ მანანა გიგინეიშვილის წერილი. ეს არის ქვეყნის წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობით გამსჭვალული ადამიანის, ინტელექტუალის მსჯელობა იმის თაობაზე, თუ როგორ სჯობია საკითხის გადაწყვეტა. მეც, როდესაც ხელმეორედ შემოვედი პარლამენტში ამ მოსაზრებით, ვხელმძღვანელობდი იმით, რომ არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში ჩვეულებრივ თბილისელ მოქალაქეებს, არა ელიტას, არამედ ჩვეულებრივ მოქალაქეებს, არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში, თუ როგორ ფიქრობს, მაგალითად, აჭარის მოსახლეობა, — და ჩემი ინფორმაციით, 70-80% აჭარის, განსაკუთრებით მთიანი აჭარის მოსახლეობისა, მოითხოვს, რომ ეროვნება ჩაიწეროს. არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში იმას, თუ როგორ ფიქრობენ ახალქალაქში, მარნეულში, ცხინვალში — ქართველებიც და ოსებიც. და მე ვიცი, როგორ ფიქრობენ... ძალიან სერიოზული დაფიქრება გვმართებს.

მე არ მაქვს უფლება, არ გავითვალისწინო, როგორ იმსჯელებს ამ პრობლემაზე აფხაზი ან სხვა ერის წარმომადგენელი აფხაზეთში, როდესაც ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის საკითხი გადაწყდება. ამიტომ, მე ვეთანხმები აზრს, რომ ცოტა მოვიცადოთ, ნუ ვიჩქარებთ. იქნებ მოვძებნოთ ფორმა იმისათვის, რომ მივცეთ საშუალება ადამიანებს, დადუღდნენ, დამშვიდდნენ. ნორმალურ ვითარებაში, დარწმუნებული ვარ, მოვძებნით ყველაზე უფრო ბრძნულ და გონივრულ გადაწყვეტას. ჩატარდება აღწერა, ზოგიერთი სხვა ღონისძიება და ბევრი რამ უფრო ნათელი გახდება.

მაგრამ მე ახლა იმდენად საკითხის არსებით მხარეს არ ვეხები, რამდენადაც განხილვის ფორმის მიუღებლობას. ჩვენ პატარა პრობლემის გამოც კი ლამის აუცილებლად მივაღწიოთ საზოგადოების ორად გათიშვას. მიმაჩნია, რომ დღეს ჩვენი ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანა ის არის, რომ ვისწავლოთ კამათი, ვისწავლოთ განსხვავებული აზრის პატივისცემა, და, ბოლოს და ბოლოს, ვეძიოთ, ეროვნული და საერთო სახელმწიფოებრივი კონსენსუსის მიღწევის გზები და საშუალებები.

მასმედია, პრესა, რადიო, ტელევიზია კულტურის შემადგენელი ნაწილია. იმაზე დიდი უკულტურობა რა არის, ვიდრე ადამიანის შეურაცხყოფა და ღირსების ხელყოფა.

სამოქალაქო საზოგადოებაში ხელი უნდა შევუწყოთ ომისა და შრომის ვეტერანთა, ქალთა მოძრაობას, ახალგაზრდული და სტუდენტთა ორგანიზაციების, არასამთავრობო სტრუქტურების, ბიზნესმენთა და მეწარმეთა გაერთიანებების საქმიანობას.

განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს ეროვნულ უმცირესობათა ინტერესებისა და უფლებების დაცვას, მით უმეტეს, რომ საქართველო მრავალეროვნული სახელმწიფოა. ამ თვალსაზრისით ნაყოფიერ მუშაობას ეწევა სახელმწიფო კანცელარიის შესაბამისი სტრუქტურა. მხოლოდ სწორი პოლიტიკის ბაზაზე შეიძლება სეპარატისტული გამოვლინებების, ეროვნული შუღლის, დაპირისპირების რეციდივების აღმოფხვრა.

მნიშვნელოვანია არა იმდენად ის, თუ რა ჩაიწერება პირადობის ან დაბადების მოწმობაში, რამდენადაც ის, რომ მას არ კრძალავ. მიაქციეთ ყურადღება ევროსაბჭოს კონვენციას ეროვნულ უმცირესობათა თაობაზე. გამოკვეთილი აზრი არ არის ჩამოყალიბებული, მაგრამ ძალიან მნიშვნელოვანია ის თვალსაზრისი, რომ ყველა ეროვნებას აქვს უფლება, მოითხოვოს, რომ მისი ეროვნული კუთვნილება დაფიქსირებული იყოს ამა თუ იმ დოკუმენტში.

ამიტომ საქართველოში მცხოვრები ხალხები — აფხაზები, სომხები, აზერბაიჯანელები, სხვები არ უნდა გრძნობდნენ საფრთხეს, რომ მათს ეროვნულ თვითმყოფადობას, ამ ფენომენს რამე საფრთხე ემუქრება. მაშინ ისინი ნამდვილი პატრიოტები, ნამდვილი მოქალაქეები გახდებიან საქართველოსი და ასეთი საკითხებიც მაშინ სადავო აღარ იქნება.

ვფიქრობ, სერიოზულად უნდა ვიფიქროთ იმაზე, რომ კადრები ჩვენი სკოლებისათვის, დაწესებულებებისათვის, რომლებიც ეროვნულ უმცირესობათა რაიონებს ემსახურებიან, ძირითადად საქართველოში მოვამზადოთ. ამას ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს.

უნდა გაუმჯობესდეს ეროვნულ უმცირესობათა ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული ცხოვრების პირობები, უნდა დავიცვათ კონსტიტუციით მათთვის მინიჭებული ყველა უფლება და თავისუფლება. ეს ეხება საქართველოში მცხოვრებ აფხაზებს, ოსებს, სომხებს, აზერბაიჯანელებს, რუსებს, ებრაელებს, ბერძნებს, ასირიელებს, ქურთებს და სხვა ეროვნების ადამიანებს. ისინი საქართველოს შვილები არიან. არ შეიძლება საერთო-სახელმწიფოებრივი საკითხების გადაწყვეტა მათი აზრისა და ინტერესების გაუთვალისწინებლად.

სრულიადაც არ ვხელმძღვანელობდი კონიუნქტურული მოსაზრებით, როდესაც ჩვენს დიდად პატივცემულ უწმინდესსა და უნეტარესს, ილია მეორეს დავით აღმაშენებლის პირველი ორდენი გადავეცი. მე ასევე გულწრფელი ვიყავი და არც აქ არსებობდა კონიუნქტურა, როცა საქართველოს ყველა რელიგიური მიმდინარეობის მეთაურები სახელმწიფოს უმაღლესი ორდენებით დავაჯილდოვე. ამით მე ვეუბნები მათ, რომ ჩვენ ტოლერანტული ქვეყანა ვართ, პატივს ვცემთ ყველა რწმენას, თუკი ის კონსტიტუციის ფარგლებში თავსდება.

საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოება მით უფრო წმინდა, ძლიერი და თავისუფალი იქნება, რაც უფრო ძლიერი იქნება მართლმადიდებელი ეკლესია, საპატრიარქო, საერო და სასულიერო ხელისუფლებათა კავშირი, რაც უფრო სრულად განხორციელდება სინდისის თავისუფლება, ყველა რელიგიის და კონფესიის თავისუფლება კონსტიტუციისა და კანონის ფარგლებში.

წმინდა სამების ტაძარი — საუკუნის მშენებლობაა. მისი აშენება ეროვნული ღირსების საქმეა. ეს ტაძარი საუკუნისა და ათასწლეულის სიმბოლო გახდება.

ჩვენმა სახელმწიფომ უფრო ეფექტიანად უნდა განახორციელოს დემოგრაფიული პროგრამა. პროგრამის შედგენა მიმდინარეობს და იგი პრეზიდენტის ბრძანებულების სახით ჩამოყალიბდება. ყველამ კარგად ვიცით, რომ მარტო პროგრამის შედგენა არ კმარა. მთავარია დაფინანსების წყაროები, მატერიალური დონე. თანდათანობით ამ პროგრამებში ამ ელემენტებსაც გავითვალისწინებთ.

მომზადდა და პრეზიდენტმა დაამტკიცა „საქართველოს მუნიციპალური განვითარების სახელმწიფო პროგრამა“. ეს პროგრამა შეისწავლეს და მოიწონეს მსოფლიო ბანკის ექსპერტებმა. ამ პროგრამიდან გამომდინარე, მსოფლიო ბანკმა საქართველოსათვის მოამზადა „დეცენტრალიზაციისა და მუნიციპალური განვითარების პროექტი“ და მისი განხორციელების მიზნით დამატებით გამოიყო 20 მლნ აშშ დოლარის გრძელვადიანი კრედიტი.

შეიძლება პირდაპირ ითქვას: — კონსტიტუციის მიღების შემდეგ, თვითმმართველობაზე გადასვლა არის ყველაზე დიდი სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის მოვლენა საქართველოს ისტორიაში.

საკრებულოების არჩევა ქმნის რეალურ საფუძვლებს, რათა ცხოვრებაში განხორციელდეს ის პრინციპები, რომლებსაც ითვალისწინებს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის შესახებ“.

თვითმმართველობის შემოღებასთან ერთად ქვეყანაში პრინციპულად იცვლება ადგილობრივი მმართველობის სისტემა.

საკრებულოების კომპეტენციაშია ისეთი უმნიშვნელოვანესი საკითხები, როგორებიცაა ადგილობრივი ბიუჯეტების დამტკიცება, მათ შესრულებაზე კონტროლი და ადგილობრივი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამათა მიღება და სხვა.

ის ფაქტი, რომ ამ ეტაპზე რაიონის, ქალაქის ხელმძღვანელს ნიშნავს პრეზიდენტი, — ამაში არაფერია საშიში, მიგვანიშნებს საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი განვითარების ამოცანათა ჰარმონიულობაზე. სწორედ ასეთი ჰარმონიულობის პრაქტიკულად მიღწევა არის უმთავრესი მიზანი პრეზიდენტის, მისი რწმუნებულების, გამგებლების და მერების საქმიანობაში, ისევე, როგორც მთელი აღმასრულებელი ხელისუფლების ფუნქციონირებაში. იმავე მიზანს უნდა ემსახურებოდნენ საკრებულოები.

საქართველოში უკვე ჩამოყალიბდა მმართველობის ერთიანი სისტემა იმ რეალობათა გათვალისწინებით, რომელშიც გვიხდება ცხოვრება და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის პროცესის წარმართვა.

ჩვენი საქმიანობის შემდგომი ეტაპი დაკავშირებული იქნება ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენასთან, რის შემდეგაც საქართველოს კონსტიტუცია, სახელმწიფოებრივ-ტერიტორიული მოწყობის თვალსაზრისით, მიიღებს დასრულებულ სახეს.

მანამდე კი აჭარის ხელმძღვანელობასთან კონსულტაციების შემდეგ და მათთან ერთად შეიძლებოდა აჩქარების, ვნებათაღელვის გარეშე, მშვიდად და წყნარად დაგვეწყო მუშაობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის, როგორც ერთიანი საქართველოს ფარგლებში არსებული სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნის პოლიტიკური სტატუსის კონსტიტუციის დონეზე ჩამოსაყალიბებლად და სხვა სამართლებრივი ასპექტების გადასაწყვეტად.

ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის, მუნიციპალური ხელისუფლების სრულყოფილად ამოქმედებისათვის, აუცილებელია, რომ გამოირიცხოს საკრებულოებისა და მერიების, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის ორგანოების კონფლიქტები და ურთიერთდაპირისპირება. ფაქტია, რომ ბევრი საკრებულო საკმაოდ პოლიტიზირებულია. ეს, ერთი მხრივ, მისასალმებელია, რადგან რაიონების, ქალაქების, თემების ცხოვრებაში ყველა პოლიტიკური ძალა მონაწილეობს. მეორე მხრივ, მრავალპარტიულობამ ხელი არ უნდა შეგვიშალოს მოსახლეობის ინტერესებისათვის მიზანმიმართულ და შეთანხმებულ საქმიანობაში. სწორედ ასეთი ტენდენციები შეიმჩნევა საკრებულოებისა და მერიების, გამგეობების ურთიერთობაში.

იქნებ ღირდეს რწმუნებულების, გამგებლების, მერების, საკრებულოთა ხელმძღვანელების 2-3-დღიანი შეხვედრა-დიალოგი დედაქალაქში პრეზიდენტისა და პარლამენტის ხელმძღვანელთა მონაწილეობით?!

ვიფიქროთ ამ საკითხზე. შეიძლება, მართლაც ღირდეს.

საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი, ყველაზე რთული სტრატეგიული მიმართულებაა ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა.

არცთუ ისე დიდი ხნის წინ მთავრობის სხდომაზე შეჯამდა 1998 წლის წინასწარი ეკონომიკური შედეგები, დაისახა კრიზისის დაძლევის პროგრამა. ამიტომ ამ მოხსენებაში მე შევეხები მხოლოდ ეკონომიკის ძირითად პრობლემებსა და ტენდენციებს, პერსპექტივებს 2000 წლამდე.

1998 წელს, ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისული სიტუაციის გამო ზრდის ტემპების სერიოზული შენელების მიუხედავად, კვლავაც გრძელდებოდა წინა წლებში გამოკვეთილი დადებითი ტენდენციები. ასეთ სიტუაციაში ძნელია დადებით ტენდენციებზე ლაპარაკი, მაგრამ ფაქტი უნდა აღინიშნოს.

წინასწარი შეფასებით, 1998 წელს ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტი წინა წლებთან შედარებით 2,9%-ით გაიზარდა.

მაგრამ მდგომარეობა კვლავ კრიზისულია.

გადაუჭრელ პრობლემათა შორის მასშტაბებითა და სიმწვავით ერთ-ერთი პირველთაგანია სამრეწველო წარმოების განვითარებაში შექმნილი პრობლემები. 3131 მოქმედი სამრეწველო საწარმოდან თითქმის ერთი მესამედი გაჩერებულია. ასეა თბილისში, ასეა რეგიონებში.

დღეს, როგორც არასდროს, მწვავედ დგას ქართული ნაწარმის ფალსიფიკაციასთან, ქვეყანაში ფალსიფიცირებულ, იაფი პროდუქციის იმპორტთან ბრძოლის საკითხი. კონტრაბანდული იმპორტი ანგრევს ეკონომიკას, ძირს უთხრის მეწარმეობას.

ამ საქმეში სახელმწიფო წესრიგის დასამყარებლად კატეგორიული დავალება მიეცათ შინაგან საქმეთა სამინისტროს, უშიშროების სამინისტროს, პროკურატურას, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტროს, ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტროებს, საბაჟო, საგადასახადო სამსახურებს, სასაზღვრო დეპარტამენტს.

აგრარულ სექტორში საწარმოო-ეკონომიკური და საკანონმდებლო ბაზის მოწესრიგების კვალობაზე ბოლო წლებში თანდათან იზრდება სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის საწარმოო პოტენციალი, როგორც მეცხოველეობაში, ასევე მიწათმოქმედებაში.

მისასალმებელია საკრედიტო კავშირების საქმიანობა, ამ საქმეში ევროკავშირის უნიკალური როლი.

დასტაბილურდა მრავალწლიანი ნარგავების და ერთწლიანი კულტურების ფართობები. მიწის რეფორმამ იხსნა სოფელი, განსაკუთრებით კი მთელი რიგი დარგები, რომლებიც, ფაქტობრივად, დაღუპვის საფრთხის წინაშე იდგნენ.

ცხადია, მწვავე საფინანსო-საბიუჯეტო კრიზისი, რომელიც 1998 წლის მეორე ნახევარში განვითარდა და გამძაფრდა, უპირველეს ყოვლისა, სამრეწველო და საერთოდ ეკონომიკური პოტენციალის გამოუყენებლობითაა განპირობებული.

ამჟამად მრეწველობის სამინისტრო, სხვა უწყებებთან ერთად სერიოზულ მუშაობას ეწევა მდგომარეობის გამოსასწორებლად, მაღალხარისხოვანი, კონკურენტუნარიანი პროდუქციის შექმნით საკუთარი ბაზრის ათვისების, სხვა ქვეყნების ბაზარზე შეღწევის მიზნით. ეს საშვილიშვილო მოძრაობა დაიწყო და მისი ხელშეწყობა მთელი სახელმწიფოს, მმართველობის ყველა ეშელონის ვალია.

მიუხედავად საგანგაშო მდგომარეობისა, კარგი მაგალითები გვაქვს მრეწველობის ცალკეული დარგების, ცალკეული დიდი ობიექტების ამოქმედებაში.

დაიწყო აღმავლობა თბილისში, გამოცოცხლდა საავიაციო ქარხანა, ელმავალმშენებელი, ვაგონშემკეთებელი ქარხნები და მრავალი სხვა ობიექტი. გადარჩა ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანა და მასთან ერთად მნიშვნელოვანწილად ჭიათურა, დადებითი ძვრებია ტყიბულში, ბევრი რამ შეიცვალა უკეთესობისაკენ ქუთაისში, ბათუმში, ამოქმედდა „აზოტი“, რუსთავის ცემენტის ქარხანა.

დღეს ყველაზე მეტად გაუჭირდათ მეტალურგებს. შექმნილია სპეციალური სამთავრობო კომისია. მინდა განვაცხადო, რომ ყველაფერს გავაკეთებთ მეტალურგიის გადასარჩენად და ამ მიზანს მივაღწევთ.

1998 წელი უმძიმესი გამოდგა სოფლის მეურნეობისათვის, კატასტროფულმა გვალვებმა უდიდესი ზიანი მოგვიტანეს. წინასწარი მონაცემებით 1998 წელს 1997 წელთან შედარებით მარცვლეულის წარმოება შემცირდა 300 ათასი ტონით, მზესუმზირისა 16 ათასი ტონით, ხილისა — 50 ათასი ტონით, ყურძნისა — 50 ათასი ტონით.

აგრარული პოლიტიკის ფორმირებაში უდავოდ მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ორგანიზაციების წვლილი, განსაკუთრებით ევროკავშირის ძალისხმევა.

აგრარულ სექტორში ბევრი საინტერესო პროგრამა და პროექტი გვაქვს. უნდა უზრუნველვყოთ ბიუჯეტით გათვალისწინებული ხარჯების დროულად დაფინანსება.

რადაც უნდა დაჯდეს, უნდა გამოიძებნოს სახსრები თუნდაც ერთი დარგის, მეჩაიეობის მდგომარეობიდან გამოსაყვანად. საკუთარი და უცხოური რესურსების მობილიზაციით ამის გაკეთება შესაძლებელია. როგორც მინიმუმი, ეს თანხა, მოზიდული ინვესტიციების ჩათვლით, 5 მლნ ლარზე ნაკლები არ უნდა იყოს. მეჩაიეობაში ჩადებული ყოველი ლარი ათმაგად ანაზღაურდება.

უნდა დავეხმაროთ სხვა დარგებსაც.

ცალკე თემაა საქართველოს მთის გადარჩენა-განვითარება. მზადდება კანონი. ბევრს აკეთებს პარლამენტის ხელმძღვანელობა, თვითონ ზურაბ ჟვანია.

მინდა გაცნობოთ, რომ ჩემი და ბაკურ გულუას რომში ვიზიტს შედეგად მოჰყვა მთის ორი რაიონის — დუშეთისა და ყაზბეგის აღორძინების პროგრამის შემუშავება. ეს იქნება საინტერესო ექსპერიმენტი საკმაოდ უხვი დაფინანსებით.

სულ უფრო აქტუალური ხდება ენერგეტიკის წინაშე მდგარი პრობლემების გადაჭრის აუცილებლობა. კვლავინდებურად მწვავედ დგას მოხმარებული ელექტროენერგიის საფასურის ამოღების საკითხი. და ესაა პრობლემათა პრობლემა.

1998 წლის დეკემბრის თვეში „საქენერგოს“ სისტემაში დახარჯული ელექტროენერგიის საფასურის ამოღება შეადგენს 60,8%-ს.

მოხმარებული ელექტროენერგიის საფასურის გადახდის მხრივ განსაკუთრებით საგანგაშო მდგომარეობაა ქ. ქუთაისში, სადაც მოხმარებულია 10,8 მლნ ლარის ღირებულების ელექტროენერგია, ხოლო საბანკო ანგარიშზე შემოსულია მხოლოდ 817 ათასი ლარი, ზუგდიდისა და სამტრედიის რაიონებში, ბორჯომში, მცხეთაში, მარნეულში, ასევე ქ. რუსთავში.

მთლიანად ქვეყანაში „საქენერგოს“ მიმართ დებიტორულმა დავალიანებამ 294 მლნ ლარს მიაღწია.

დედაქალაქის ენერგორესურსებით მომარაგების ამოცანის გადაწყვეტაში მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს „თელასის“ პრივატიზაციის წარმატებით განხორციელება, თუმცა დიდი გარღვევა ჯერჯერობით არა გვაქვს. თელასის სისტემაში აღმოსაფხვრელია კორუფცია. გვაფიქრებს გაუგებრობანი საქენერგოსა და „თელასს“ შორის, „თბილსრესის“ პერმანენტული ავარიები. ბუნებრივია, ეს მოსახლეობის აღშფოთებას იწვევს.

აუცილებელია მივაღწიოთ ენერგეტიკის სხვა ქვედარგების, ნახშირისა და, განსაკუთრებით, ნავთობმომპოვებელი მრეწველობის აღორძინებას. გთხოვთ, ამ თემას პარლამენტარებმა განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოთ.

ყველა მონაცემებით დასტურდება ნავთობის დიდი მარაგი კახეთში, სადაც მძლავრი უცხოური კომპანიები აწარმოებენ სამუშაოებს. ნავთობისა და გაზის შესახებ კანონი სრულყოფილი უნდა იყოს, იმ ვალდებულებათა გათვალისწინებით, რომლებიც ადრე ხელმოწერილ კონტრაქტებში იყო ჩამოყალიბებული.

მთავრობისა და სათბობ-ენერგეტიკის სამინისტროს უდიდესი ძალისხმევის შედეგად, მოხერხდა უკანასკნელი პერიოდის კრიზისის დაძლევა და საქართველოს ენერგოსისტემის გამომუშავებამ თითქმის 8.1 მლრდ კვტ.სთ-ს მიაღწია.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ენერგეტიკაში ინვესტიციების მოზიდვის საქმეშიც: 1998 წლის 22 დეკემბერს ევრობანკთან გაფორმდა საკრედიტო ხელშეკრულება და „ენგურჰესის“ და „ვარდნილჰესი-1“-ის სარეაბილიტაციოდ 38,74 მლნ აშშ დოლარი გამოიყო. მნიშვნელოვანი სამუშაოები ჩატარდება ენგურჰესზე ევროკომისიის გრანტით.

ხელი მოეწერა იაპონიის საზღვარგარეთთან ეკონომიკური თანამშრომლობის ფონდთან საკრედიტო ხელშეკრულებას (5,332 მლრდ.იაპონური იენი), რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება ლაჯანურჰესისა და „ხრამჰეს-2“-ის, ქუთაისისა და თბილისის სადისპეტჩერო ცენტრებისა და კომუნიკაციების რეაბილიტაცია.

1998 წელს წინა წელთან შედარებით ნახშირის მოპოვების მოცულობა თითქმის ოთხჯერ გაიზარდა.

ინიციატივიანად მუშაობს ნავთობის საერთაშორისო კორპორაცია.

დღის წესრიგში დგას საქართველოში ანომალური კლიმატური სიტუაცია, რომელმაც, როგორც ზემოთ ითქვა, კატასტროფული გავლენა მოახდინა ენერგეტიკასა და სოფლის მეურნეობაზე. ეს თემა, ალბათ, ჩვენი მუშაობისა და დისკუსიის მუდმივ თემად უნდა იქცეს.

აუცილებელია ამ საკითხის კომპლექსური შესწავლა სხვადასხვა ქვეყნების და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით, საჭიროა მოკლევადიანი და გრძელვადიანი პროგნოზირების მეცნიერულ დონეზე დაყენება.

დიდ საიდუმლოებას არ წარმოადგენს, რომ პლანეტაზე უკვე დაიწყო გლობალური დათბობა და სარტყელი, რომელსაც საქართველო განეკუთვნება, ერთ-ერთი ყველაზე მგრძნობიარე აღმოჩნდა (თითქოს სხვა უბედურება არ გვეყოფოდა). დარწმუნებული ვარ, დაიწყება საგანგებო საერთაშორისო პროგრამების შემუშავება სხვადასხვა რეგიონებისათვის. დროულად უნდა აღვიჭურვოთ სათანადო არგუმენტებით.

გარკვეული ნაბიჯები გადაიდგა მშენებლობის დარგში. ურბანიზაციისა და მშენებლობის სამინისტრომ მოამზადა და მთავრობის სხდომაზე განსახილველად წარმოადგინა კანონპროექტი „მშენებლობის საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო და საინვესტიციო დოკუმენტაციის სახელმწიფო კომპლექსური ექსპერტიზის შესახებ.“ 1998 წლის სექტემბერში საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით დამტკიცდა საბინაო-კომუნალური მეურნეობის რეფორმის კონცეფცია, წყალმომარაგება-კანალიზაციის სისტემის სანიტარულ-ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების ღონისძიებათა გეგმა, რომელიც უახლოეს წლებში განხორციელდება.

გრძელდება მუშაობა კანონზე „ბინათმფლობელთა ასოციაციების შესახებ.“ დამუშავების სტადიაზეა საქართველოს ურბანიზაციის კონცეფცია.

აღმავლობის გზაზეა ტრანსპორტი, რომელმაც მიაღწია განვითარების ძალიან სწრაფ ტემპებს და ეს მისასალმებელია.

1998 წელს ყველა სახის საერთო სარგებლობის ტრანსპორტით გადატანილი ტვირთის მოცულობა წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით გაიზარდა 22 პროცენტით, ხოლო გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობა 17 პროცენტით. მიღებულია 528 მლნ ლარის შემოსავალი, რაც 43 პროცენტით მეტია გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

ამავე პერიოდში ფოთისა და ბათუმის საზღვაო სავაჭრო ნავსადგურებში გადამუშავებულია 7.100 ათასი ტონა ტვირთი, ზრდამ გასული წლის პერიოდთან შედარებით 34 პროცენტი შეადგინა.

ტრანსპორტის, ისევე, როგორც კავშირგაბმულობის სფეროში მიღწეული პირველი წარმატებები დიდი აბრეშუმის გზის, „ტრასეკას“ პროექტის განხორციელების დაწყებას მოასწავებს. დარგის პერსპექტივები მართლაც განუსაზღვრელია და ქვეყანა დიდ სარგებლობასაც მიიღებს.

განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრშია ფოთის და ბათუმის ნავსადგურების განვითარების პრობლემები, დავიწყეთ მუშაობა ანაკლიის განვითარების პროექტზე, რომლის განხორციელება, რა თქმა უნდა, მხოლოდ უცხოური ინვესტიციების გონივრული მოზიდვითაა შესაძლებელი.

დიდი მნიშვნელობა ექნება საქართველოს საავტომობილო გზების, რკინიგზის ტრანსპორტის განვითარებას. სამწუხაროდ, ბიუჯეტი არ იძლევა საშუალებას გზების განვითარებისა და კეთილმოწყობისათვის გავიღოთ თუნდაც ის თანხები, რაც კანონითაა გათვალისწინებული. შევეცდებით წლის განმავლობაში გამოვძებნოთ სახსრები დანაკლისის შესავსებად.

აქვე მინდა შევნიშნო, რომ დიდ იმედებს ვამყარებთ ბათუმისა და ფოთის სარკინიგზო-საბორნე გადასასვლელებზე, ისევე, როგორც საზღვაო და საჰაერო ტრანსპორტის განვითარებაზე.

ყოველწლიურად იზრდება საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში აქტიური ინტეგრაციის პროცესი.

ამჟამად დამყარებულია მჭიდრო თანამშრომლობა საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან, მსოფლიო ბანკთან, ევროკავშირთან, გაეროს სააგენტოებთან, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან და სხვა.

თუ 1996 წლის შუა პერიოდისათვის ევრობანკის მიერ საქართველოში დაფინანსებული იყო სულ 2 პროექტი (საერთო ღირებულებით 22 მლნ ეკიუ), 1998 წლის პირველი ნახევრისათვის მათი რიცხვი 10-მდე გაიზარდა, თითქმის 79 მლნ ეკიუს საერთო ღირებულებით.

მნიშვნელოვანი სახსრებია მიღებული ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამა „ტასისის“ ფარგლებში.

მთლიანობაში, 1991 წლიდან პროგრამა „ტასისის“ ფარგლებში ტექნიკური დახმარების ეროვნული პროგრამებისათვის საქართველოს სულ გამოეყო 67 მლნ ეკიუ. ეს თანხა თანაბრად განაწილდა ყველა სფეროსა და რეგიონზე.

ინფორმაცია „ტასისის“ პროგრამის 1998-99 წლების სამოქმედო გეგმის შესახებ განიხილა და მოიწონა საქართველოს პრეზიდენტთან არსებულმა უცხოური ინვესტიციების (საინვესტიციო) საკონსულტაციო საბჭომ.

საქართველოს დიდ დახმარებას უწევენ აშშ, გერმანია, იაპონია, ნიდერლანდები, საფრანგეთი, საბერძნეთი, იტალია, თურქეთი, დიდი ბრიტანეთი და ზოგიერთი სხვა ქვეყანა.

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს საერთაშორისო ჰუმანიტარული დახმარების აქტივიზაცია.

1998 წელს დევნილთათვის დახმარების კომპლექსური პროგრამის მიხედვით დონორებმა გამოყვეს ხუთი მილიონი აშშ დოლარი.

როგორც ცნობილია, 1998 წლის დასაწყისიდან ტრადიციული სახის ჰუმანიტარული დახმარება შემცირდა. ამიტომ ამჟამად ხორციელდება მოსახლეობის სოციალური რეაბილიტაციის პროექტები. აღნიშნულ პროექტებში დასაქმებული მოსახლეობის რაოდენობამ 1997-98 წლებში 40.000-ს მიაღწია.

საქართველოს ბისეკთან თანამშრომლობის მთავარი მიზანია შავი ზღვის ქვეყნებთან ყოველმხრივი თანამშრომლობა. როგორც ცნობილია, საქართველო 1998 წლის 23 ოქტომბრიდან აიღო ბისეკის თავმჯდომარე ქვეყნის ფუნქციები და ეს ფორმალური მოვლენა არ უნდა იყოს.

აქ მე მხოლოდ რამდენიმე მაგალითი მოვიყვანე.

საქართველო აქტიურად თანამშრომლობს სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და სახელმწიფოებთან.

ვითარდება საქართველოს საგარეო ვაჭრობა და ეკონომიკური ურთიერთობები. 1998 წლის მაჩვენებლებით საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ 1242,6 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც გასული წლის შესაბამისი მაჩვენებლის 105 პროცენტია. აქედან, ექსპორტის მოცულობა 194 მლნ აშშ დოლარია (ანუ წინა წელთან შედარებით 19%-ით ნაკლები), ხოლო იმპორტი 1048,6 მლნ აშშ დოლარი (წინა წელთან შედარებით 11 პროცენტით მეტი). მთელი ჩვენი ძალისხმევა უნდა მოვახმაროთ იმას, რომ საექსპორტო პროდუქციის წარმოებამ და მისთვის ბაზრების მოძიებამ ინტენსიური ხასიათი მიიღოს.

მთავრობამ, ვაჭრობისა და საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტრომ ძირფესვიანად უნდა გარდაქმნან მუშაობა ამ მიმართულებით.

ახლა, მოკლედ — 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ძირითადი შედეგების (შემოსავლები, ხარჯები, დეფიციტი), საფინანსო კრიზისის გამომწვევი მიზეზებისა და მისი დაძლევის გზების შესახებ.

ამ საკითხზე პარლამენტი ცალკე მოხსენებას მოისმენს, მაგრამ მე ძირეული მნიშვნელობის ზოგიერთ პრობლემაზე მაინც შევჩერდები.

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტში მობილიზებულია 676,3 მლნ ლარი, რაც წლის საგეგმო დავალების 90%-ს შეადგენს.

დაგეგმილსა და ფაქტობრივ მონაცემებს შორის არსებული გარღვევის უდიდესი ნაწილი (93 მლნ ლარამდე)

(იხ. მე-5 გვ.)

კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

საქართველოს პრეზიდენტის ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

(მეოთხე გვერდიდან)

საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის ძალზე დაბალი დონითაა განპირობებული.

სახელმწიფო ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების სახით მობილიზებულია 350 მლნ ლარი, ანუ დაგეგმილი დონის (443 მლნ ლარი) მხოლოდ 79%.

სახელმწიფო სპეციალური ფონდების შემოსავლების ხაზით გასულ წელს მიღებულია 142 მლნ ლარი, რაც ბიუჯეტით გათვალისწინებულ დონეზე მთელი 28 მლნ ლარით ნაკლებია. მათ შორის, სოციალური უზრუნველყოფის ფონდში მობილიზებულია 110 მლნ ლარი, ანუ დაგეგმილი დონის 82%, საგზაო ფონდში - შესაბამისად - 30 მლნ ლარი, ანუ 94%, განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაა შექმნილი დასაქმების ფონდში, გეგმა მხოლოდ 78%-თაა შესრულებული.

საგადასახადო დეპარტამენტის 1998 წელს მობილიზებულმა მთლიანმა შემოსავლებმა (სახელმწიფო და ადგილობრივ ბიუჯეტებში) 327 მლნ ლარი შეადგინა, რაც ამავე პერიოდში დაგეგმილი მაჩვენებლის (372 მლნ ლარი) 88%-ია.

1998 წელს საბაჟო სისტემაში მთლიანად მობილიზებულია 209,2 მლნ ლარის შემოსავალი, რაც, მართალია თითქმის 20%-ით აღემატება წინა წლის დონეს, მაგრამ საკმარისი არ აღმოჩნდა საგეგმო დავალების (263 მლნ ლარი) შესასრულებლად და ამ მაჩვენებლის მხოლოდ 79,4%-ს შეადგენს.

სახელმწიფო შემოსავლების მობილიზაციაში შექმნილმა ურთულესმა მდგომარეობამ განაპირობა სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული ხარჯების დაფინანსების უაღრესად დაძაბული მიმდინარეობა და მძიმე, მე ვიტყოდი, კრიზისული განწყობილება ჩვენს მოსახლეობაში.

ცენტრალური ბიუჯეტის საკასო ხარჯებმა შეადგინა **653** მლნ ლარი, რაც გეგმით გათვალისწინებული მოცულობის (**760,2** მლნ ლარი) მხოლოდ 86%-ია. ჯანდაცვის სფერო დაფინანსებულია მხოლოდ **63%**-ით, განათლება – 64%-ით, თავდაცვის სფერო – 91%-ით, კულტურა, სპორტი, რელიგია – 86%-ით, სოფლის მეურნეობა – 61%-ით, სოცდაზღვევა და სოცუზრუნველყოფა – 91%-ით და ა.შ.

1999 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ხელფასების დავალიანებამ ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით ჯამში 20 მლნ ლარს მიაღწია, ხოლო გაუცემელი პენსიების საერთო ოდენობამ საქართველოს მასშტაბით 52 მლნ ლარი შეადგინა.

მიუხედავად გატარებული ღონისძიებებისა, ხელისუფლება იძულებული გახდა 1998 წლის ბიუჯეტში შეეტანა შესწორებები – განეხორციელებინა საბიუჯეტო ხარჯების სეკვესტრი.

საქართველოს ეკონომიკაში 1998 წლის მეორე ნახევარში შექმნილი კრიზისი მნიშვნელოვანწილად განვითარდა გარეშე ობიექტური ფაქტორების მოქმედების შედეგად და, უპირველეს ყოვლისა - მსოფლიო გლობალური, ეკონომიკური კატაკლიზმების გამოძახილს წარმოადგენს.

თანამედროვე მსოფლიო საფინანსო კრიზისს, რომელმაც საქართველომდეც მიაღწია, დასაბამი მისცა სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში 1997 წელს აღმოცენებულმა მწვავე საფინანსო-სავალუტო კრიზისმა, ხოლო რუსეთში ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისის გაღრმავების გამო არასტაბილურობის ტალღა მთელ მსოფლიოს შეეხო.

მისი ზემოქმედება ირიბი ზეგავლენით ამერიკისა და ევროპის მაღალგანვითარებულ ქვეყნებსაც მისწვდა და, რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, მან მძაფრი სირთულეების წინაშე დააყენა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებიც.

ამდენად, ბუნებრივია, რომ საქართველოს ჯერ კიდევ ფორმირებადი, ფაქიზი ეკონომიკური სისტემა სერიოზული განსაცდელის წინაშე დადგა.

მთავრობის ანტიკრიზისულ პროგრამას პარლამენტი ცალკე განიხილავს, მისი ტექსტი პარლამენტარებს დარიგებული გაქვთ, ამიტომ აქ ანტიკრიზისული პროგრამის მხოლოდ ზოგიერთ დებულებაზე შევჩერდები.

ეკონომიკური სიტუაციის გაუარესება ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის მაისის თვეში, გალში მომხდარი, გარედან ინსპირირებული მოვლენების შედეგად დაიწყო, რამაც ქვეყანაში 50 ათასი ახალი ლტოლვილის გაჩენა და, შესაბამისად, დაუგეგმავი ხარჯების გაწევა გამოიწვია. ამ მოვლენასთან დაკავშირებული მარტო 1998 წელს გაწეული ხარჯები 10 მლნ ლარს აღემატება. მათ შორის დიდი ნაწილი პრეზიდენტის ფონდმა გაიღო.

რუსეთის კრიზისის ნეგატიური ზეგავლენის შედეგად, ექსპერტთა შეფასებით, საქართველოს ეკონომიკის მთლიანი ზარალი 100-150 მლნ აშშ დოლარს აჭარბებს.

კატასტროფული გვალვების გამო, ქვეყნის სოფლის მეურნეობისადმი მიყენებულმა საერთო ზარალმა 1998 წელს წინასწარი შეფასებით 140-150 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, ხოლო ენერგეტიკულ სექტორში შექმნილი სირთულეების მიზეზით ქვეყანას 50 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ელექტროენერგია დააკლდა და სხვა.

დღევანდელი მდგომარეობის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, საქართველომ, მისმა ეკონომიკამ, რომელიც ეს-ესაა გამოვიდა აბსოლუტური კოლაფსის მდგომარეობიდან, 450-500 მილიონი დოლარის დანაკარგი განიცადა. ამის ატანა, რა თქმა უნდა, ძნელია ეკონომიკურად ისეთი სუსტი სახელმწიფოსათვის, როგორიც საქართველოა.

მსოფლიო საფინანსო კრიზისთან დაკავშირებით საერთაშორისო, ევროპული საფინანსო ცენტრები, დონორი ქვეყნები, რომლებიც ყოველთვის უხვად გვეხმარებოდნენ, იძულებული გახდნენ უზარმაზარი რესურსები აზიაში, რუსეთში, სამხრეთ ამერიკაში, სხვა რეგიონებში აზვირთებული კრიზისული ტალღების ჩასაცხრობად წარემართათ.

ამ მოვლენების ანალიზის დროს უნდა გავითვალისწინოთ, რომ საქართველოს საბიუჯეტო კრიზისი ჩვენს ეკონომიკაზე მსოფლიო ფინანსური კრიზისის ნეგატიური გავლენის შედეგიც იყო. ეს ერთი. მეორე. ამ კრიზისს, რა თქმა უნდა, თავისი საფუძველი ჰქონდა ეროვნულ ეკონომიკაშიც. და მესამე, ხელისუფლებამ, ასე თუ ისე, სწორი გზა აირჩია კრიზისის დასაძლევად და, საერთაშორისო ორგანიზაციების დიდი გამოცდილების გათვალისწინებით, ვცდილობთ შედარებით ნაკლები დანაკარგებით, ნაკლები ტკივილებით გამოვიდეთ კრიზისიდან.

საქართველოს პრეზიდენტის ხელმძღვანელობით შექმნილია საგანგებო კომისია, რომელიც სისტემატურად იხილავს ქვეყნის საფინანსო სფეროში შექმნილ ვითარებას და შესაბამის რადიკალურ გადაწყვეტილებებს იღებს. სახელმწიფო მინისტრთან, ვაჟა ლორთქიფანიძესთან აქტიურად ფუნქციონირებს სპეციალური სამუშაო ჯგუფი, რომელიც ყოველდღიურად თვალყურს ადევნებს საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის მიმდინარეობას.

უშუალოდ საბიუჯეტო-სავალუტო კრიზისის დაძლევის ღონისძიებები კი ძირითადად ორი მიმართულებით უნდა წარიმართოს: ჯერ-ერთი, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ბიუჯეტში შემოსავლების მაქსიმალური მობილიზაცია და, მეორე, აუცილებელია საბიუჯეტო ხარჯების რაციონალიზაციის მიღწევა.

საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდის უზრუნველსაყოფად, უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა საგადასახადო და საბაჟო კანონმდებლობების დაცვის უზრუნველყოფა, თუ საჭიროა, მათი გაუმჯობესება, და ამ მიზნით შესაბამისი სამსახურების საქმიანობის რეალურად გარდაქმნა; ქვეყნის სახელმწიფო საზღვრების საიმედოდ დაცვა და კონტრაბანდის აღკვეთა; აქციზური მარკების დადგენილ ვადებში შემოღება (1 მარტიდან აქციზური მარკის გარეშე არც ერთი კოლოფი სიგარეტი და არც ერთი ბოთლი სპირტიანი სასმელი არ უნდა გაიყიდოს და არც გაიყიდება); ურჩ გადამხდელთა წინააღმდეგ სანქციების გამკაცრება და მათი აღსრულების უზრუნველყოფა; მაკონტროლებელი ორგანოების მუშაკთა, საგადასახადო და საბაჟო ინსპექტორების სტიმულირების სისტემის შექმნა, მათი ფუნქციების მკაცრად განსაზღვრა და რეგლამენტაცია – ეს საკითხი დაუყოვნებლივ უნდა გადაწყდეს; კორუფციასთან აქტიურად ბრძოლა; ქვეყანაში აღრიცხვიანობის მოწესრიგება; სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადების, შესრულებისა და კონტროლის პროცედურების შემდგომი სრულყოფა და სხვ.

ქვეყნის ეკონომიკაში, საბიუჯეტო და ფულად-საკრედიტო სფეროში განვითარებული კრიზისული მოვლენების შედეგად მნიშვნელოვნად შეფერხდა საქართველოს 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ფორმირების პროცესი.

ნოემბერ-დეკემბერში ლარის კურსის საგრძნობლად დაცემისა და აქედან გამომდინარე ინფლაციური პროცესების განვითარების გამო, აუცილებელი გახდა საქართველოს პარლამენტში წარდგენილი 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის გადამუშავება და მისი რეალურ მაკროეკონომიკურ პარამეტრებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

მიმდინარე, 1999 წლისათვის ნავარაუდევია ინფლაციის წლიური ტემპის 10%-ის, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსი 1 აშშ დოლარი - 2,1-2,5 ლარის, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის წარმოება – 8,6 მლრდ ლარის დონეზე.

სწორედ ასეთი პროგნოზები დაედო საფუძვლად 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრების განსაზღვრას. 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო მოცულობა მიაღწევს 905,6 მლნ ლარს, რაც გასული წლის ფაქტობრივად მიღებულ მაჩვენებელს 34%-ით აღემატება (ძალიან ძნელია ამის მიღწევა, მაგრამ სხვა გზა არ არსებობს. ქვეყანაში არის ამის რეალური რესურსი). მათ შორის, საგადასახადო შემოსავლების სახით სახელმწიფო ბიუჯეტში მიღებული იქნება 572 მლნ ლარი, ანუ 1998. წლის რეალურად მიღებულ დონეზე 62%-ით მეტი.

ასეთი პროგნოზების გაკეთების საშუალებას გვაძლევს ის ღონისძიებები, რომლებიც დაგეგმილია მიმდინარე წელს საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის მკვეთრი გაუმჯობესების მიზნით. კერძოდ, 1 მარტიდან თამბაქოს ნაწარმისა და ალკოჰოლური პროდუქციის იმპორტსა და რეალიზაციაზე ქვეყნის მთელს ტერიტორიაზე შემოღებული იქნება აქციზური მარკები, რაც გამორიცხავს კონტრაბანდით და აღურიცხავი წარმოებით გამოწვეულ საბიუჯეტო დანაკარგებს.

მიმდინარე წლის მეორე ნახევრიდან საბაჟო სისტემაში ამუშავდება ტენდერში გამარჯვებული უცხოური კომპანია, რაც უზრუნველყოფს აღნიშნული სისტემის მაქსიმალურად გამჭვირვალე და ეფექტიან ფუნქციონირებას და შედეგად წლის ბოლომდე საბაჟო სისტემიდან მისაღები შემოსავლები სულ ცოტა 50%-ით უნდა გაიზარდოს. ამასთან, მინდა განვმარტო, რომ ეს დროებითი ღონისძიებაა. როდესაც კადრების მომზადების პროცესი დასრულდება და მთელ ტექნოლოგიას ავითვისებთ, საქართველო დამოუკიდებლად გააგრძელებს ამ ფუნქციის შესრულებას. ამასთან ერთად, დაგეგმილია სხვა რადიკალური ღონისძიებებიც, მათ შორის, საგადასახადო სამსახურის რეორგანიზაცია და მუშაკთა სრული ატესტირების განხორციელება, ურჩ გადამხდელთა მიმართ ღონისძიებების აქტივიზაცია და შესაბამისი ნორმატიული ბაზის სრულყოფა.

რაც შეეხება 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს, პროექტის მიხედვით ხარჯების მოცულობა მიაღწევს 1305 მლნ ლარს.

საბიუჯეტო დეფიციტის ზღვრული ოდენობა შეადგენს 399,4 მლნ ლარს.

აუცილებლად უნდა შემცირდეს ხარჯვითი ნაწილი, შემცირდეს საბიუჯეტო დეფიციტი, ეს მაჩვენებლები უნდა შევუსაბამოთ სავალუტო ფონდთან შეთანხმებულ პოზიციებს. შემცირება უნდა შეეხოს პრეზიდენტის ფონდსაც, რომელსაც ყველაზე მწვავე სიტუაციებში ვიყენებთ.

გამომდინარე საბიუჯეტო სახსრების უმკაცრესი ეკონომიის პრინციპიდან, სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯების სტრუქტურა ჩამოყალიბდა უპირატესად ქვეყნის პირველხარისხოვანი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების აუცილებლობიდან გამომდინარე. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1998 წელს ხელფასების, პენსიების, სხვა სოციალური გასაცემლების მიხედვით წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვა 85 მლნ ლარის ოდენობით.

ამასთან, უაღრესად შეიზღუდა სხვადასხვა სფეროსა და უწყების მიხედვით გასაწევი ხარჯების მოცულობები. თუმცა, თუ 1998 წლის ფაქტობრივი დაფინანსების დონეს გავითვალისწინებთ, წლეულს დაგეგმილი პარამეტრები ახლოა რეალობასთან და გასული წლის ფაქტობრივად გაცემულ ასიგნებებთან შედარებით გარკვეულ ზრდას ასახავენ.

მნიშვნელოვანია, რომ პროექტში გათვალისწინებულია წლის მეორე ნახევრიდან საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულთა ხელფასების 10-15 პროცენტით გადიდება.

აუცილებელია საგარეო ვალდებულებებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაცვა, რაც ქვეყნის პრესტიჟის შემდგომ ამაღლებას ემსახურება და საერთაშორისო ორგანიზაციების თვალში მის საიმედოობას ადასტურებს.

საბიუჯეტო ხარჯების სტრუქტურაში, წინა წლების მსგავსად, შენარჩუნებულია სოციალური სფეროს პრიორიტეტი. სოციალური დაზღვევისა და სოციალური დაცვის მიმართულებით გამოყოფილი იქნება 265,3 მლნ ლარი, რაც გასულ წელს დამტკიცებული გეგმით გათვალისწინებულ ოდენობაზე (109 მლნ ლარი) 2,4-ჯერ მეტია და წლევანდელი სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯების მეხუთედზე მეტს შეადგენს.

განათლების სფეროში მიიმართება 50 მლნ ლარამდე თანხა (1998 წელს ფაქტობრივად გამოიყო 30 მლნ ლარი), ჯანდაცვაზე – 33 მლნ ლარზე მეტი, ნაცვლად 1998 წელს ფაქტობრივად გამოყოფილი 27,3 მლნ ლარისა, კულტურის, სპორტისა და სხვა სფეროებზე – 35 მლნ ლარზე მეტი (1998 წელს ამ თანხამ 33 მლნ ლარი შეადგინა).

მთლიანობაში სოციალური სფეროს დარგებზე წარიმართება სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯების თითქმის მესამედი.

თავდაცვაზე გათვალისწინებულია 53,6 მლნ ლარი, საზოგადოებრივი წესრიგისა და უშიშროების სფეროზე – 92 მლნ ლარზე მეტი, სათბობ-ენერგეტიკის, სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის, მშენებლობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის და სხვა სფეროებში ჯამში მიიმართება 95 მლნ ლარამდე თანხა.

ბიუჯეტის დეფიციტის დაბალანსების წყაროდ გამოყენებული იქნება საქართველოს ეროვნული ბანკის კრედიტი 50 მლნ ლარი.

ბიუჯეტის დეფიციტის დაბალანსების საშინაო წყაროების მოცულობა დაახლოებით 114 მლნ ლარი იქნება. აქვე მინდა შევთანხმდეთ, რომ, როგორ სირთულეებსაც უნდა შევხვდეთ, ქვეყანა ემისიაზე არ უნდა წავიდეს. ემისია დაანგრევს მთელ ჩვენს ფისკალურ სისტემას და მისი გამოსწორება წლების განმავლობაში შეუძლებელი იქნება.

საგარეო წყაროების მოცულობა 254 მლნ ლარის მოცულობით არის ნავარაუდევი. ესაა მსოფლიო ბანკის მიერ სტრუქტურული გარდაქმნებისათვის გათვალისწინებული კრედიტის მორიგი ტრანშები, ენერგოსექტორში მიმდინარე სტრუქტურული გარდაქმნების მხარდასაჭერად გამოყოფილი კრედიტი, ასევე მსოფლიო ბანკის კრედიტები ინვესტიციური პროექტებისათვის. აღნიშნულის გათვალისწინებით ბიუჯეტის დეფიციტის ზღვრული სიდიდე, რომლის დაფინანსების წყაროებიც ზემოთ არის მითითებული, მიაღწევს 399,4 მლნ ლარს.

1998 წელს მთლიანი შიდა პროდუქტის ნომინალურმა მოცულობამ შეადგინა 6,8 მლრდ ლარი, რაც დაახლოებით 14-16%-ით ნაკლებია ინდიკატური გეგმით გათვალისწინებულ პარამეტრებზე. ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების დინამიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ 1998 წელს, ზრდის ტემპების გარკვეული შენელების მიუხედავად, კვლავაც გრძელდებოდა წინა წლებში გამოკვეთილი დადებითი ტენდენციები. კერძოდ, თუ მოქმედ ფასებში გაანგარიშებული ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელი 1996 წელს შეადგენდა 665,5 აშშ დოლარს, 1997 წელს ამ მაჩვენებელმა 727,8, ხოლო 1998 წელს – 735,9 აშშ დოლარი შეადგინა.

სოფლის მეურნეობის მთლიანი პროდუქციის წილი ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით 1995 წელს შეადგენდა 299,2 აშშ დოლარს, 1996 წელს – 340,3 აშშ დალარს, 1997 წელს – 366,1 აშშ დოლარს, ხოლო 1998 წელს – 389 აშშ დოლარს მიაღწია, რაც აღნიშნულ დარგში გატარებული რეფორმების სისწორეს ადასტურებს.

სამრეწველო პროდუქციის წარმოება ერთ სულ მოსახლეზე გარკვეულწილად შემცირდა: თუ 1996 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი შეადგენდა 111,7 აშშ დოლარს, 1997 წელს კი 130,9 აშშ დოლარამდე გაიზარდა, 1998 წელს აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 121,9 აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის დონეზე 7%-ით ნაკლებია.

რაც შეეხება მოხმარებას, ერთ სულ მოსახლეზე სასურსათო პროდუქციის მოხმარების დონე თუ 1995 წელს 153,5 აშშ დოლარს შეადგენდა, 1996 წელს ეს მაჩვენებელი 161,3 აშშ დოლარს, 1997 წელს – 154,2 აშშ დოლარს, ხოლო 1998 წელს – 150,1 აშშ დოლარს შეადგენს.

ბიუჯეტში დავალიანებების დაფარვის გათვალისწინებით აუცილებელი იქნება ბიზნესმენების, მეწარმეების, ფერმერების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის შემუშავება არა მარტო სახელმწიფოებრივი თუ უცხოური ინვესტიციების მხარდაჭერის, არამედ მორალურ, უბრალოდ ადამიანურ ურთიერთობათა დამყარების თვალსაზრისითაც. მათთან დიალოგი საჭიროა როგორც თანასწორისა თანასწორთან, მათ შორის, გადამხდელთა კავშირში, საჭიროა მეწარმეთა და ბიზნესმენთა პროფესიონალიზმის სრულყოფაზე ზრუნვა, სამთავრობო და საპარლამენტო სტრუქტურებში მათი აქტიური ჩართვა.

მე მივიღე გადაწყვეტილება, რომ პრეზიდენტთან სისტემატურად იმუშავებს ბიზნესმენთა საბჭო. საჭიროა პრესაში, მასმედიაში, თანამედროვე მეწარმეების, მესაკუთრეების პრობლემებზე წერა, მათთვის, დამსახურებისამებრ, სათანადო იმიჯის შექმნა, მათი, ასე ვთქვათ, ღირსეული შემოყვანა და დამკვიდრება დიდ საზოგადოებაში.

როგორც ცნობილია, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების 1996-2000 წლების ინდიკატური გეგმა დამუშავდა საქართველოს პრეზიდენტის საპრეზიდენტო პროგრამაში მოცემული დებულებების, რეკომენდაციებისა და ტენდენციების საფუძველზე.

საქართველოს პრეზიდენტის საპრეზიდენტო პროგრამიდან გამომდინარე, 2000 წლამდე პერიოდისათვის ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გლობალურ ამოცანად დაისახა თანამედროვე, მაღალეფექტიანი, მსოფლიო სამეურნეო კავშირებში ორგანულად ინტეგრირებული ეკონომიკის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფდა მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას და ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობას.

ამ გლობალური ამოცანის შესრულება კი ნავარაუდევი იყო ისეთი კონკრეტული ამოცანების რეალიზაციით, როგორიცაა 1996-2000 წლებში საშუალოდ წელიწადში ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის არანაკლებ 12 პროცენტით ზრდა, 2000 წლისათვის უმუშევრობის დონის არაუმეტეს 6,6-პროცენტიანი ზღვრის შემოფარგვლა, საბიუჯეტო სექტორში დასაქმებულთა თვიური ხელფასის 157 ლარამდე მაინც გაზრდა და ინფლაციის წლიური ზრდის ტემპის 6 პროცენტამდე შემცირება, 1 მილიონამდე ადამიანის დასაქმება.

უნდა აღინიშნოს, რომ განვლილი 1996-1998 წლების შედეგების მიხედვით ინდიკატური გეგმით გათვალისწინებული აღნიშნული ტენდენციები ძირითადად შესაბამისობაშია პრაქტიკულ რეალობასთან.

1998 წელს, 1995 წელთან შედარებით, ეროვნულ ეკონომიკაში დასაქმებულთა, მათ შორის თვითდასაქმებულთა რიცხოვნობამ თითქმის 30 პროცენტით იმატა.

1996-1998 წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ეკონომიკაში დასაქმებულთა ხელფასებიც. კერძოდ, აღნიშნულ პერიოდში ნომინალურ განზომილებაში საშუალო თვიური ხელფასი მთლიანად ქვეყნის მასშტაბით 3,5-ჯერ, ხოლო საბიუჯეტო სექტორში – 4,6-ჯერ გაიზარდა.

მიმდინარე წლის ბიუჯეტში წლის პირველი ნახევრის საქმიანობის შესაბამისად, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, უნდა გავითვალისწინოთ ყველა სფეროში დასაქმებულთა ხელფასების, აგრეთვე პენსიების და დახმარებების ზრდა, როგორც მინიმუმი – 10-15%-ით.

მთავრობას განზრახული აქვს გააუმჯობესოს ქვეყნის დემოგრაფიული ვითარება, გარემოს დაცვა და შეინარჩუნოს მომავალი თაობისათვის ეკოლოგიური მრავალფეროვნების სიმდიდრე და ქვეყნის ბუნებრივი რესურსების ბაზა. ძალიან სერიოზულად გვეხმარება მსოფლიო ბანკი, ზოგიერთი მეგობარი ქვეყანა, განსაკუთრებით, გერმანია.

საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ცენტრში დგას განათლების, კულტურის, მეცნიერების განვითარების პრობლემები.

განვლილი წელი რადიკალური რეფორმებისა და ცვლილებების წელი იყო განათლების სისტემისათვის. ეს უფაქიზესი და ურთულესი სფეროა. გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები ეროვნული სკოლის, ეროვნული უნივერსიტეტების, ეროვნული დაწყებითი საშუალო და უმაღლესი განათლების სისტემის სრულყოფისათვის.

კანონმა ,,განათლების შესახებ“ მყარი საკანონმდებლო ბაზა შექმნა. საქართველოს პარლამენტმა მეორე მოსმენით მიიღო ,,კანონი დაწყებითი პროფესიული განათლების შესახებ“.

განათლების რეფორმის განხორციელების მიზნით სამინისტრომ შეიმუშავა განათლების რეფორმის რეალიზაციის პროგრამა.

დამტკიცებულია ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ახალი გეგმები.

ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი მომენტი: თუ 1992/93 სასწავლო წლისათვის გამომცემლობა ,,განათლებამ“ დასტამბა მხოლოდ 13 სახელმძღვანელო, 1998/99 სასწავლო წლისათვის გამოიცა 160 დასახელების სახელმძღვანელო. ესეც გარკვეული წინსვლაა რეფორმირების გზაზე.

პედაგოგთა ატესტაცია პირველად 1997 წელს ჩატარდა, ატესტაციის მეორე ეტაპი – მიმდინარე წელს.

გასულ წელს საკმაოდ ინტენსიურად სრულდებოდა საერთაშორისო დახმარებათა პროგრამები.

მარტო სოროსის ფონდმა 1993 წლიდან საქართველოში 20 მილიონი დოლარის ქველმოქმედება გასწია.

ჩვენ ყოველ წელს უნდა ვზარდოთ სახელმწიფოს წილი განათლების სისტემის დაფინანსებაში, გადავარჩინოთ მაღალმთიან ზონაში მდებარე სკოლები მათი მცირეკომპლექტიანობის მიუხედავად. ეს უნდა მივიღოთ, როგორც კატეგორიული მოთხოვნა და დირექტივა. მე არაერთხელ მითქვამს, რომ მოვა დრო და საშუალო განათლების მთელ ხარჯებს სახელმწიფო გაიღებს. ამისათვის დაგვჭირდება 2-3 წელი. დღეს კი ამის გაკეთება შეუძლებელია და ამაზე ყველა უნდა შევთანხმდეთ.

მეტი ყურადღება უნდა მივაქციოთ არა მარტო ქართულ, არამედ სომხურ, აზერბაიჯანულ, აფხაზურ, ოსურ, რუსულ და სხვა სკოლებს, კავკასიის და მსოფლიოს ხალხთა ენების სწავლებას საქართველოს საშუალო და უმაღლეს სასწავლებლებში, საქართველოს ახალგაზრდობის აღზრდას მოწინავე ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებში, და ეს სისტემაც გარკვეულ რეგულირებას მოითხოვს.

მეტი ყურადღება სჭირდება საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებს, უნივერსიტეტებს, კოლეჯებს, ლიცეუმებს, სკოლებს, განათლების როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო სექტორს. ამ სფეროს რეფორმირება არ დამთავრებულა, რეფორმები გრძელდება.

ჩვენს უნივერსიტეტებსა და სკოლებში უკეთ უნდა ვასწავლიდეთ საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა საფუძვლებს, უნდა შემუშავდეს სახელმწიფო პროგრამა ეროვნულ უმცირესობათა სკოლებისა და სხვადასხვა დაწესებულებებისათვის კადრების საქართველოში მომზადებისათვის.

მეცნიერების განვითარება XXI საუკუნეში ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება იქნება.

საქართველომ არა მარტო უნდა შეინარჩუნოს არსებული მეცნიერული, საერთოდ, ინტელექტუალური პოტენციალი, არამედ გამოიძებნოს გზები ამ სფეროს გონივრული გარდაქმნისა და განვითარებისათვის.

მე პირადად გადაწყვეტილი მაქვს უფრო ინტენსიურად გამოვიყენო ჩემი გავლენა და ავტორიტეტი საერთაშორისო არენაზე ქართული მეცნიერების და, რა თქმა უნდა, ქართული კულტურის მხარდასაჭერად.

ახალგაზრდობის საქმეთა სახელმწიფო დეპარტამენტის ინიციატივით ჩვენ მთავრობის სხდომაზე მოვიწონეთ და პარლამენტს განსახილველად გადავეცით კანონის პროექტი ,,მავნე ზეგავლენისაგან არასრულწლოვანთა დაცვის ღონისძიებათა შესახებ“.

ამას სხვა კანონპროექტებიც უნდა მოჰყვეს.

ყოველმხრივი მხარდაჭერის ღირსია ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს, სამედიცინო საზოგადოების ინიციატივა ცხოვრების ჯანსაღი წესის დანერგვასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით – ახალგაზრდობაში.

დიდი ხანია მიმდინარეობს მუშაობა საქართველოში მეცნიერების განვითარების კონცეფციაზე.

შეიქმნება სპეციალური კომისია ჩემი და მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის თანათავმჯდომარეობით.

შემუშავდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ფუნდამენტური კვლევის პრიორიტეტული მიმართულებები 2010 წლამდე.

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიას, სხვა სამეცნიერო ცენტრებს გრანტული წესით სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების დასაფინანსებლად 1998 წელს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოეყო 2260 ათასი ლარი. კონკურსის შედეგად გრანტი მოიპოვა 408 პროექტმა. ეს პრაქტიკა კვლავაც გაგრძელდება.

საინოვაციო სამუშაოების საკონტრაქტო წესით შესრულებისათვის მომავალში უნდა არსებობდეს დაფინანსების საშუალება არა მარტო ბიუჯეტიდან, არამედ სახელმწიფო ფონდებიდან. ამ დარგში უნდა ავითვისოთ მსოფლიო გამოცდილება.

ის მინიმალური თანხები, რასაც ბიუჯეტი ითვალისწინებს, საქმეს ვერ შველის.

შევთანხმდეთ, საფინანსო მდგომარეობის გაუმჯობესების კვალობაზე, ამ სფეროსაც არ მოვაკლოთ სახელმწიფოს, მისი პრეზიდენტის, პარლამენტის ზრუნვა.

ქართული მწერლობა, ქართული წიგნი, საგამომცემლო საქმე უმძიმეს მდგომარეობაშია. ვეცდებით გამოვძებნოთ რესურსები მათ მხარდასაჭერად. მწერლობა, ისევე, როგორც ხელოვნება, ყოველთვის იყო ერის სული და გული, ქვეყნის სულიერი ცხოვრების საფუძველთა საფუძველი. ასე იქნება მომავალშიც.

მწვავედ დგას ქართული კულტურის განვითარების პრობლემები.

მიღებულია კანონები ,,კულტურის შესახებ“, ,,საბიბლიოთეკო საქმის შესახებ“. მომზადებულია და მზადდება კანონპროექტები ,,თეატრების შესახებ“, ,,კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“, ,,მუზეუმების შესახებ“, ,,სახელოვნებო განათლების შესახებ“, ,,კულტურულ ფასეულობათა გატანა-შემოტანის შესახებ“ და სხვა.

ამჟამად ჩვენში 40-ზე მეტი პროფესიული თეატრი მუშაობს. ქართულმა თეატრებმა მიმდინარე წელს 100-ზე მეტი ახალი დადგმა განახორციელეს. არც ერთი თეატრი საქართველოში, ამ ომების, სისხლისღვრებისა და ქარტეხილების მიუხედავად, არ დახურულა. ბევრი ახალი, პროფესიული თეატრი კი გაიხსნა. ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ ლიტერატურის, ხელოვნების, საერთოდ, სულიერების გარეშე ცხოვრება არ შეგვიძლია.

სახელმწიფომ უკანასკნელ წლებში გამონახა საშუალება, რათა გაგრძელდეს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრის შენობის რეკონსტრუქცია, თბილისის ვ.აბაშიძის სახელობის მუსიკალური თეატრის შენობის აგება – იქნებ, დავამთავროთ კიდეც.

ქალაქის მერთან ვ.ზოდელავასთან ერთად მე ვიკისრე პასუხისმგებლობა რუსთაველის სახელობის თეატრის შენობის აღდგენა-რეკონსტრუქციის მიმდინარეობაზე.

დიდი გამარჯვებები მოიპოვეს ჩვენმა მუსიკოს-შემსრულებლებმა საერთაშორისო კონკურსებზე. ყოველმხრივ უნდა შევუწყოთ ხელი ეროვნული მუსიკის განვითარებას. და აქ ბევრი კარგი რამ კეთდება.

დღის წესრიგში დგას ეროვნული კინოს კარდინალური პრობლემების გადაწყვეტის საკითხები. ჩვენ ცოტა გავაჭიანურეთ ეს პროცესი. ამ მიმართულებით კულტურის სამინისტრომ და კინემატოგრაფისტთა კავშირმა უფრო ნაყოფიერად და აქტიურად უნდა იმუშაონ. ქართულ კინოხელოვნებას მსოფლიო სახელი აქვს. აუცილებელია მსოფლიო არენაზე ქართული კინოს პრესტიჟის შენარჩუნება. აქ დამატებითი რესურსები უნდა მოვძიოთ, ეს შესაძლებელია. მაგალითად, თემურ ბაბლუანმა ხელი მოჰკიდა აბრეშუმის გზის თემას – ისტორიულსა და ყველაზე თანამედროვეს. მას უკვე მრავალი სახელმწიფო გამოეხმაურა და მზად არიან დააფინანსონ ეს პროექტი. ასეთი პროექტების გამოძებნა სავსებით შესაძლებელია. ასე რომ, ჩვენ შეგვიძლია ვიარსებოთ და შეგვიძლია განვვითარდეთ.

მეტად აქტუალურია სახვითი ხელოვნების პრობლემები. ჩვენი დახმარება და შემწეობა ჯერჯერობით მინიმალურია.

მიუხედავად ამისა, მაინც მოვახერხეთ სახელმწიფოს შეკვეთითა და სახსრებით თბილისსა და ქუთაისში დაგვედგა დავით აღმაშენებლის მონუმენტები, თბილისსა და ბათუმში მელედ აბაშიძის ქანდაკებები, ფოთში – ცოტნე დადიანის ძეგლი და მრავალი სხვა. მესხეთში აიგება თამარ მეფის ძეგლი. ჩვენ

(იხ. მე-6 გვ.)

კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

საქართველოს პრეზიდენტის **ედუარდ შევარდნაძის** მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

(მეხუთე გვერდიდან)

ვალდებული ვართ, ეს გავაკეთოთ, ბოლო თეთრიც რომ დაგვჭირდეს.

კულტურის კონცეფციაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია კულტურულ-საგანმანათლებლო და ხალხური შემოქმედების სფეროს. სადღეისო ამოცანაა მუზეუმებისა და საკლუბო-საბიბლიოთეკო დაწესებულებების, კულტურის სახლების, პარკების არსებული ქსელის შენარჩუნება და განვითარება. აქ თავისი სიტყვა უნდა თქვან მუნიციპალურმა სტრუქტურებმა, რომლებმაც სულ მეტი დატვირთვა უნდა იკისრონ.

ჩვენი დაბეჯითებითი თხოვნის შემდეგ კულტურის ძეგლების, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაში გვეხმარება სოროსის ფონდი და განსაკუთრებით საერთაშორისო განვითარების ბანკი.

კულტურის სამინისტროსა და შემოქმედებით ორგანიზაციებს მართებთ უფრო ნაყოფიერი გახადონ იუნესკოსთან საქმიანი თანამშრომლობა.

წელს ამერიკაში გაიმართება ქართული კულტურისა და მეცნიერების წელიწდეული; აღინიშნება თბილისის ოპერის თეატრის დაარსების 150 წლისთავი, საქართველოს კულტურის დღეები ჩატარდება ისრაელში, საბერძნეთსა და რუსეთში.

მეტი ყურადღება და სითბო სჭირდება შემოქმედებით ახალგაზრდობას.

დაწესებულია პრეზიდენტის სტიპენდიები და გრანტები ნიჭიერი ახალგაზრდებისათვის. სხვათა შორის, ეს ბატონ ზურაბ ჟვანიას იდეა გახლდათ. სტიპენდიები და გრანტები დაენიშნათ მოსწავლეებს, სტუდენტებს, ასპირანტებს, ახალგაზრდა მეცნიერებს, საუკეთესო მუსიკოს-შემსრულებლებს, სპორტსმენებს. მათთან შეხვედრები ჩემი ცხოვრების ყველაზე ბედნიერი წუთებია.

ჩვენ, პარლამენტთან ერთად, ძირითადად დავასრულეთ სოციალურ სფეროში საკანონმდებლო ბაზის ჩამოყალიბება და სოციალური პოლიტიკის ძირითადი პარამეტრების განსაზღვრა. ეს მიდგომები შესაბამისად აისახა ისეთ საპროგრამო დოკუმენტში, როგორიცაა „მოსახლეობის სოციალური განვითარების სახელმწიფო პროგრამა".

მივიღეთ ისეთი მნიშვნელოვანი კანონები, როგორიცაა: ,,საარსებო მინიმუმის გაანგარიშების წესის შესახებ", ,,დასაქმების შესახებ" და სხვა.

თუ 1994 წელს ეროვნულ მეურნეობაში საშუალო ხელფასი შეადგენდა 1,2 ლარს, საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულთათვის – 0,48 ლარს, კერძო სექტორში – 1,44 ლარს, 1998 წელს საშუალო ხელფასმა შეადგინა: ეროვნულ მეურნეობაში – 60,3 ლარი; საბიუჯეტო სფეროში – 45,7 ლარი; სახელმწიფო სექტორში – 58,8 ლარი; კერძო სექტორში – 69,1 ლარი. ესეც მინიმუმი და სიმბოლურია, მაგრამ პროგრესი ფაქტია.

რეალურად თითქმის დასრულდა საპენსიო სისტემის რეფორმის პირველი ეტაპი, საპენსიო სისტემის სტრუქტურული რეორგანიზაციის პროცესი. შეიქმნა სათანადო სამართლებრივი ბაზა.

ბოლო წლებში შეინიშნება პენსიების ზრდის ტენდენციაც. თუ 1994 წელს პენსიის ოდენობა შეადგენდა 2,5 ლარს, 1998 წელს საშუალო პენსიამ შეადგინა 13,5 ლარი, ხოლო მაქსიმალურმა – 45 ლარი. ბოლო ორი წლის განმავლობაში პენსიები წელიწადში 20%-ით იზრდებოდა.

1997 წელს დაინერგა ოჯახური შემწეობების სისტემა.

იზრდება ინვალიდთა დეპარტამენტის დაწესებულებებში სამედიცინო რეაბილიტაციაგავლილთა რიცხვი. თუ 1996 წელს იგი 6500-ს არ სცილდებოდა, 1998 წელს მან 61 000 გადააჭარბა.

ინვალიდთა უფლებების სამართლებრივი დარეგულირების მიზნით უკვე მზადაა კანონპროექტი ,,სახელმწიფო-სოციალური ექსპერტიზის შესახებ". მუშავდება დაინვალიდების პროფილაქტიკის საქალაქო, რაიონული და რეგიონული პროგრამები და სხვა.

პრაქტიკულად დასრულდა ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფოებრივი მართვის ინსტიტუციონალური სტრუქტურის ჩამოყალიბება როგორც ცენტრში, ასევე რეგიონებში; განხორციელდა ჯანდაცვის სახელმწიფო ფონდის ტრანსფორმირება სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო კომპანიად.

სულ 1998 წელს ჯანდაცვითი ცენტრალური პროგრამებით სხვადასხვა სახის სამედიცინო მომსახურება გაეწია 3 მლნ. მეტ მოქალაქეს.

1999 წლის ბიუჯეტში ყველა სახის ჯანდაცვით მომსახურებაზე და პროგრამებზე (ცენტრალური, მუნიციპალური, უწყებრივი) გათვალისწინებულია 92 მილიონ ლარამდე, რაც ერთ სულ მოსახლეზე გადათვლით შეადგენს დაახლოებით 17 ლარს წლის განმავლობაში.

განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაა შექმნილი მუნიციპალური პროგრამების დაფინანსებაში. ერთ სულ მოსახლეზე სავალდებულო მინიმუმის (2,5 ლარის) გამოყოფას თავი ვერ გაართვა ქვეყნის რეგიონებისა და რაიონების უმრავლესობამ. გამონაკლისს წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა, ქალაქები თბილისი და ფოთი.

საქართველოს პრეზიდენტმა გამოსცა სპეციალური ბრძანებულება ,,საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების დაფინანსების გადაუდებელ ღონისძიებათა შესახებ".

სასიხარულოა, რომ მიღწეულია მოსახლეობის ბუნებრივი მატების, მართალია უმნიშვნელო, მაგრამ მაინც დაწყება. ეს ძირითადად გამოწვეულია სიკვდილიანობის შემცირებით სამედიცინო დახმარების რეგულირების ხარჯზე.

დღეისათვის რეფორმების შედეგად ჩამოყალიბდა ჯანდაცვის ორგანიზაციისა და მართვის თვისებრივად ახალი მოდელი. ჯანდაცვის რეფორმის ოთხეტაპიანი პროცესი, რომელიც 1995 წლის აგვისტოდან დაიწყო, წლეულს დამამთავრებელ ფაზაში შედის.

გაფართოვდა კონტაქტები ევროპის, ამერიკის, იაპონიის, რუსეთის წამყვან სამედიცინო წრეებთან.

ჯანდაცვის სამინისტრომ საკმაოდ წარმატებით განახორციელა რეფორმები, მაგრამ ბევრი რამ არის გასაკეთებელი მკურნალობის ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით.

იქმნება სამედიცინო დაზღვევის საიმედო სისტემა – ეს ჩვენი გადაუდებელი ამოცანაა, რომელიც ხელმისაწვდომს და გარანტირებულს გახდის სამედიცინო მომსახურებას სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი ფენებისთვისაც. მზადდება სათანადო კანონპროექტი.

სოციალური დაცვის ხარისხის ამაღლების საქმეში ჩვენ დიდ იმედებს ვამყარებთ დაზღვევის სისტემის დანერგვაზე.

1997 წელთან შედარებით ჩვენს სადაზღვევო ბაზარზე 1998 წელს შეინიშნებოდა თითქმის 100%-იანი ზრდის ტემპი.

დამაიმედებელი სურათი ისახება ქართული სადაზღვევო კომპანიების საერთაშორისო ბაზარზე გასვლასთან და უცხოურ სადაზღვევო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის თვალსაზრისითაც. უკვე დაფუძნდა რამდენიმე ერთობლივი სადაზღვევო კამპანია.

მეტად მტკივნეულია დევნილებისა და ლტოლვილების პრობლემები.

როგორც ითქვა, შარშან, მაისის ბოლოს, გალის რაიონში სპონტანურად დაბრუნებულ დევნილ მოსახლეობას კიდევ ერთი ტრაგედია დაატყდა თავს: 50000-მდე გალელი ხელმეორედ გახდა დევნილი.

დევნილთა პრობლემების გადაჭრაში დიდი დახმარება გაგვიწიეს საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, მეგობარმა სახელმწიფოებმა, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისრის წარმომადგენლობამ.

ბოლო დრომდე სახელმწიფო 300.000-მდე დევნილს დროულად უხდიდა ყოველთვიურ ფულად შემწეობას. ეს თანხა ყოველთვიურად 3 400000 ლარია. სამწუხაროდ, ბოლო დროს გაჩნდა საკმაოდ შემაშფოთებელი სიმპტომები. საბიუჯეტო კრიზისის გამო, ხშირად ვერ ხერხდება შემწეობის დროულად გაცემა. ვიმეორებ, კატეგორიული მოთხოვნაა: ლტოლვილებმა ის დახმარებები, რომლებიც ეკუთვნით სახელმწიფოსაგან, უნდა მიიღონ დანიშნულ დროს, ყოველგვარი გაჭიანურების გარეშე.

პარლამენტმა, აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ, აფხაზეთის უმაღლესმა საბჭომ და მინისტრთა საბჭომ მეტი ყურადღება უნდა მიაქციონ ლტოლვილებსა და დევნილებს. უნდა შეიქმნას შინ დაბრუნებული მოსახლეობის ახალ პირობებში ადაპტირების, მათი საცხოვრისის და მეურნეობის რეაბილიტაციის პროგრამები.

შემუშავებულია საქართველოში ტურიზმისა და კურორტების განვითარების სტრატეგიული გეგმა. გამოიცა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება ,,საქართველოში ტურიზმისა და კურორტების განვითარების ღონისძიებათა შესახებ".

აშშ-ს ვაჭრობისა და განვითარების სახელმწიფო სააგენტომ გრანტის სახით 400.000 აშშ დოლარი გამოყო საქართველოში ტურიზმისათვის სასტუმროების ქსელის განვითარების დიდი პროექტის შესამუშავებლად.

ამერიკელი საინვესტიციო კომპანიები გამოყოფენ 30 მლნ დოლარს სასტუმროთა ქსელის შესაქმნელად დიდი აბრეშუმის გზის (ტრასეკას) გასწვრივ.

მიღწეულია შეთანხმება ტასისის ჯგუფთან საქართველოში ტურიზმისა და კურორტების დარგში რეფორმების გატარების მიზნით 1999 წლისათვის – 1 მლნ ეკიუს გამოყოფის შესახებ და სხვ.

პროგნოზების თანახმად, საქართველოს ბიუჯეტმა ტურიზმიდან ახლო მომავალში უნდა მიიღოს 1 მილიარდზე მეტი დოლარის წლიური შემოსავალი.

სპორტის დაფინანსების დარგში კრიტიკული ვითარება შეიქმნა. მიმდინარე წელს ბიუჯეტის დავალიანებამ 1,3 მლნ ლარი შეადგინა, გაუცემელია მწვრთნელთა და სპორტის მუშაკთა მრავალი თვის ხელფასი. თუმცა, სხვადასხვა დონის საერთაშორისო ასპარეზობებზე მაინც მოხერხდა სპორტსმენების წარგზავნა და მოპოვებულ იქნა 133 მედალი. ამ მხრივ, 1998 წელი ყველაზე უხვმოსავლიანია ბოლო 8 წლის განმავლობაში. მსოფლიოს ახალგაზრდულ თამაშებში საქართველოს სპორტსმენებმა მოიპოვეს 17 მედალი და გუნდურ ჩათვლაში მსოფლიოს 131 ქვეყანას შორის საპატიო მე-6 ადგილი დაიკავეს.

1999 წელი წინასაოლიმპიადო შეჯიბრებების წელია. მეტი ყურადღება სჭირდება სპორტს, მოსახლეობის, ახალგაზრდობის სპორტულ აღზრდას.

ასეთია ქვეყნის საშინაო მდგომარეობის ძირითადი პრობლემები.

მოკლედ საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და დიპლომატიის შესახებ.

1998 წელს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები მნიშვნელოვანწილად განპირობებული იყო ქვეყანაში შექმნილი პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობით და აგრეთვე, საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემაში მისი ადგილით.

გასულ წელს დიდი ყურადღება დაეთმო საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საგარეო-პოლიტიკურ პრობლემებს. აფხაზეთში კონფლიქტის მოწესრიგების პროცესმა ფართო საერთაშორისო მასშტაბი შეიძინა. სულ უფრო აქტიურად განიხილება ე.წ. ჟენევის პროცესში ახალი ძალების ჩართვის საკითხი. მისასალმებელია, რომ აფხაზეთში კონფლიქტის მოგვარების საკითხით სერიოზულად დაინტერესდა ეუთო.

კონფლიქტის მოწესრიგების პროცესში ,,საქართველოს მეგობარი ქვეყნების" აქტიური ჩართვისა და ჟენევის მოლაპარაკებების დაწყების შედეგად შესამჩნევი გახდა რუსეთის მხარის მცდელობა აქტიური პოლიტიკის გატარების თვალსაზრისით. სწორედ ამგვარი პოლიტიკის შედეგად დასაბამი მიეცა პირდაპირ დიალოგს ქართულ და აფხაზურ მხარეებს შორის. ფაქტია, რომ მნიშვნელოვანწილად რუსეთის პოზიციაზეა დამოკიდებული გაეროს უშიშროების საბჭოს შეფასებათა პრინციპულობა და შესაბამის გადაწყვეტილებათა შესრულების ხარისხი.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია საქართველოში ეუთოს მისიის და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების აქტიური მუშაობა ქართულ-ოსური კონფლიქტის მოწესრიგების საქმეში, რაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს მხარეთა დაახლოების პროცესს.

პრაქტიკულად, პირველად პოსტსაბჭოთა სივრცეში, გაეროს განვითარების პროგრამასთან ერთად ცხინვალის რეგიონისათვის შემუშავდა და დაიწყო პოსტკონფლიქტური ეკონომიკური რეაბილიტაციის პროგრამა, რომელიც მოიცავს ენერგეტიკის, მშენებლობის და ჯანდაცვის სფეროებს. იმედის მომცემია ეკონომიკური აღორძინების საკითხებით სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების დაინტერესებაც.

შემუშავებულია, მაგრამ დახვეწას მოითხოვს კონფლიქტების მოგვარების მრავალვარიანტული სისტემები. ვითარდება ქართულ-აფხაზური, ქართულ-ოსური დიალოგი. ამ პროცესში რაც შეიძლება გაბედულად უნდა ჩავაბათ ფართო საზოგადოებრიობის წარმომადგენლები. უკვე იყო ამის მცდელობა. ათენის შეხვედრაში, რომელიც ჟენევის პროცესის გაგრძელება იყო, მონაწილეობდნენ როგორც ჩვენი საზოგადოებრიობის, ისე აფხაზეთის მხარის ცნობილი წარმომადგენლები. ამ მხრივ ქართველთა და ოსთა კონტაქტები სამაგალითოა. გარღვევა კონფლიქტების მოგვარებაში შესაძლებელია და უნდა შევძლოთ კიდევაც.

დღეს მრავალ ფაქტორზე, შერიგების მრავალ ვარიანტზე შეიძლება ლაპარაკი. მაგრამ მთავარი და არსებითი თვით საქართველოს სახელმწიფოს მდგომარეობაა. ქვეყანა რაც უფრო ძლიერი, ერთ მუშტად შეკრული და სტაბილური იქნება, მით უფრო ადრე მივაღწევთ სამართლიანობის აღდგენას, როგორც ქართველთათვის, ასევე აფხაზებისა და ოსებისათვის. ამიტომ თვალისჩინივით უნდა გავუფრთხილდეთ, განვამტკიცოთ პოლიტიკურ ძალთა ერთიანობა მისაღები პლატფორმის ბაზაზე, საქართველოს მოქალაქეთა შემჭიდროება და დარაზმვა უმთავრესი სახელმწიფოებრივი მიზნებისათვის ბრძოლაში.

საგარეო პოლიტიკა დიდ ყურადღებას უთმობდა ქვეყნის სუვერენიტეტისა და უსაფრთხოების განმტკიცებას.

პირველ რიგში, აღსანიშნავია რუსეთის ფედერაციის მთავრობასთან გამართული მოლაპარაკებების შედეგად მიღწეული შეთანხმება 1999 წლის ზაფხულამდე საზღვაო და სახმელეთო საზღვრის ეტაპობრივი გადმოცემის თაობაზე.

როგორც ცნობილია, ეს პროცესი უკვე დაწყებულია და ამჟამად ჩვენი ძალებით ვაკონტროლებთ შავი ზღვის საქართველოს აკვატორიის მონაკვეთს, პროცესი გრძელდება ცივილიზებულად, ნორმალურად.

რუსეთის ხელისუფლების საყურადღებოდ კიდევ ერთხელ ვაცხადებ: არავითარი სერიოზული პრობლემა რუსეთის სამხრეთის საქართველოს მონაკვეთზე არ შეიქმნება, გვყოფნის ძალები იმისათვის, რომ ორთავე ქვეყნის ინტერესები დაცული იყოს.

უკრაინის, აშშ-ის, თურქეთის, გერმანიის, დიდი ბრიტანეთის, საბერძნეთის და სხვა ქვეყნების დახმარებით ფაქტობრივად მოხერხდა სათანადო საცურავი საშუალებებისაგან შემდგარი ფლოტის შექმნა. აღსანიშნავია, აგრეთვე, აშშ-ის სპეციალური სამთავრობო პროგრამა საქართველოს სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის მოწყობაში დახმარების მიზნით.

ჩვენმა საგარეო პოლიტიკამ დიდი როლი შეასრულა დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და საბაზრო ურთიერთობების მშენებლობის პროცესების შემდგომ გაღრმავებაში.

დემოკრატიული ინსტიტუტების და საბაზრო ურთიერთობების მშენებლობის საქმეში ფასდაუდებელია ის დახმარება, რასაც საერთაშორისო ორგანიზაციები და მეგობარი ქვეყნები გვიწევენ.

მაგალითისათვის საკმარისია აღინიშნოს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, გაეროს განვითარების პროგრამის, ევროკავშირის, აგრეთვე აშშ-ის, გერმანიის, ნიდერლანდების, სხვა ქვეყნების დახმარება სასამართლო რეფორმის, სახელმწიფო მართვის სისტემის სრულყოფის, საბანკო სისტემის რეორგანიზაციის, ფასიანი ქაღალდებისა და კაპიტალის ბაზრის ჩამოყალიბების, კორუფციასთან ბრძოლის საქმეში.

წარმატებით ვითარდებოდა ევროპულ სტრუქტურებთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან საქართველოს თანამშრომლობა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსთან. როგორც ცნობილია, მიღებულია პრინციპული გადაწყვეტილება ამ ორგანიზაციაში საქართველოს სრულუფლებიან წევრად მიღების თაობაზე. ევროპის საბჭოში გაწევრიანებით მთავრდება ევროპულ ოჯახში საქართველოს სრულუფლებიან წევრად მიღების მთავარი ეტაპი. ეს ჩვენი ხალხის დიდი გამარჯვებაა.

ჩვენმა ხალხმა და, შეიძლება ითქვას, მთელმა ევროპამ და მსოფლიომ მაღალი შეფასება მისცეს ევროსაბჭოში საქართველოს გაწევრიანებას. ამ ფაქტს დიდი საერთაშორისო რეზონანსი ჰქონდა.

ევროსაბჭოში მიღება საქართველოს დემოკრატიული სახელმწიფოს, მისი საშინაო და საგარეო პოლიტიკის, საერთაშორისო აღიარებაა. ეს ისტორიული ფაქტი ჩვენ დიდ პასუხისმგებლობას გვაკისრებს ევროპისა და მსოფლიოს წინაშე.

სულ უფრო აქტიურდება ჩვენი ურთიერთობა ევროპის კავშირთან. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ეს ურთიერთობები თვისობრივად ახალ ეტაპზე ადის. თუკი წინა წლებში საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობები ხასიათდებოდა დონორი-რეციპიენტის მარტივი კავშირებით, დღეს პრაქტიკულად დამთავრების ფაზაშია პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების რატიფიკაციის პროცესი. შორს არ არის ევროკავშირში საქართველოს ასოცირებული წევრის სტატუსით მიღებაც.

გასულ წელს ჩვენთან, ნატოსთან ერთად მომზადებული 3 სხვადასხვა საერთაშორისო ფორუმი ჩატარდა. აღნიშვნის ღირსია ნატოს ახალი ინიციატივა ,,მეცნიერება მშვიდობისათვის", რომლის ფარგლებშიც გასულ წელს არაერთმა ქართველმა მეცნიერმა და სტუდენტმა მიიღო მონაწილეობა.

სულ უფრო მეტ დინამიზმს იძენს საქმიანობა ევროატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს ფარგლებში, რომლის ერთ-ერთი დამფუძნებელი საქართველოცაა.

ტრადიციულად ნაყოფიერი იყო ჩვენი თანამშრომლობა ეუთო-სთან. როგორც ცნობილია, 1999 წელს გაიმართება მორიგი უმაღლესი დონის შეხვედრა. ამ მხრივ გასულ წელს გარკვეული მოსამზადებელი სამუშაოები უკვე ჩატარდა.

შორს არ არის საქართველოს გაწევრიანება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში. შეიძლება ითქვას, ეს პროცესი დამამთავრებელ ფაზაში შევიდა.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკა ხელს უწყობს რეგიონული თანამშრომლობის განვითარებას.

საქართველო ყოველთვის ანიჭებდა მნიშვნელობას შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის განმტკიცებას და ამ ალიანსის საერთაშორისო რეგიონულ ორგანიზაციად გარდაქმნის ერთ-ერთი ინიციატორი იყო. 1998 წლის ივნისში ხელი მოეწერა დეკლარაციას, რომლის თანახმადაც ბისეკმა საერთაშორისო ორგანიზაციის სტატუსი მიიღო.

კვლავ მნიშვნელოვანია თანამშრომლობა დსთ-ს ფარგლებში. თუმცა, სამწუხაროდ, დღეს ეს თანამშრომლობა მეტად პასიურ ფაზაშია და საჭიროა რადიკალური გარდაქმნები როგორც ორგანიზაციის სტრუქტურის სრულყოფის, ისე ჯანსაღი ინტეგრაციული პროცესების განვითარების თვალსაზრისით. დასანანია, რომ დსთ-ში საკმარისად არსებული რესურსები არ იქნა სათანადოდ გამოყენებული, აფხაზეთის, ცხინვალის რეგიონის და სხვა კონფლიქტების მოსაგვარებლად. ცალკეულ შემთხვევებში ადგილი ჰქონდა ორმაგი სტანდარტის პოლიტიკით განპირობებულ ქმედებებს, რის გამოც არ სრულდებოდა დიდი ძალისხმევის შედეგად მიღებული ერთობლივი საკმაოდ კარგი და პრინციპული გადაწყვეტილებები.

სამწუხაროდ, თანამეგობრობის ფარგლებში იშვიათია თანამშრომლობის სფერო, სადაც მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით სასწრაფო ზომების განხორციელება არ იყოს საჭირო. ამ ბოლო დროს ზოგიერთი ნაბიჯი გადაიდგა, განსაკუთრებით, სტრუქტურულ სრულყოფასთან დაკავშირებით.

გასულ წელს გრძელდებოდა სამხრეთ კავკასიის რეგიონში ჩვენს მეზობლებთან მეგობრული და ძმური ურთიერთობების შემდგომი გაღრმავება. მისასალმებელია, რომ საქართველოს ამგვარი ურთიერთობები აზერბაიჯანთან და სომხეთთან მოიაზრება, როგორც კავკასიაში მშვიდობისა და ეკონომიკური აღმავლობის წინაპირობა.

ჩვენ გვინდა კეთილმეზობლური ურთიერთობის შემდგომი განვითარება ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებთან, ყველა მეზობელ ხალხთან.

რუსეთთან ურთიერთობების თემა ყოველთვის აქტუალური იყო. დღესაც, რა თქმა უნდა, ჩვენს დიდ მეზობელთან კეთილმეზობლური და ურთიერთპატივისცემაზე აგებული თანამშრომლობის პირობების უზრუნველყოფა პრიორიტეტული ამოცანაა. როგორც აღვნიშნე, საზღვრის შესახებ შეთანხმებამ კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ, თუ იქნება კეთილი ნება, ჩვენ შორის გადაუჭრელი პრობლემები არ არსებობს.

ამასთან, არ შემიძლია არ ვისარგებლო შემთხვევით და მადლობა არ ვუთხრა რუსეთის ხელისუფლებას, მთელ რიგ რეგიონებს, განსაკუთრებით, მოსკოვის მთავრობას, პირადად, ბატონ ლუჟკოვს იმისათვის, რომ მაშინ, როცა საქართველოში სისხლისღვრა იყო, მათ შეიფარეს ათობით ათასი ჩვენი მოქალაქე, სპეციალისტები, რომლებიც მუშაობენ, რიგიან ხელფასებს იღებენ და თავიანთ ოჯახებს ინახავენ. ეს მნიშვნელოვანი დახმარებაა მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესების თვალსაზრისით.

არ შემიძლია არ აღვნიშნო, რომ მეტრომშენებლობა, როგორც დარგი თუ გადარჩა, ეს უშუალოდ მოსკოვის მერიის დამსახურებაა.

არ შეიძლება დავივიწყოთ ჩვენი გიმნაზია, მოსკოვის მერიის მიერ აღდგენილი.

რა თქმა უნდა, გვაქვს სადავო საკითხები, მაგრამ რაც გაკეთდა, რაც სასიკეთოა ჩვენი ხალხებისა და სახელმწიფოების ურთიერთობაში, არ უნდა გავაუფასუროთ და ანგარიში უნდა გავუწიოთ. განსაკუთრებით აღვნიშნავ კულტურის მოღვაწეების, მეცნიერთა მეგობრობას, თანამშრომლობას, რომელიც დღესაც გრძელდება მაღალ დონეზე. თუმცა, ვიმეორებ, გვაქვს სადავო საკითხები. ეს, უპირველესად, არის სამხედრო ქონების პრობლემა. მე ვფიქრობ, რომ ისევ და ისევ კეთილი ნებით სავსებით შესაძლებელია ამ შეცდომის გამოსწორება.

რა თქმა უნდა, რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობაში კვლავ მთავარ პრობლემად რჩება მოუგვარებელი კონფლიქტი აფხაზეთში და ქართულ-ოსური კონფლიქტი.

სამაგალითო ურთიერთობა ჩამოყალიბდა საქართველოსა და თურქეთს შორის. ბევრი გამოუყენებელი რეზერვია საქართველოსა და ირანის თანამშრომლობაში. ამ ბოლო დროს დიდი ძვრები მოხდა საქართველოსა და საბერძნეთის, ისევე, როგორც ევროკავშირის თითქმის ყველა ქვეყანასთან ურთიერთობაში.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკის ცენტრში დგას ,,ძველი აბრეშუმის გზის" აღორძინების საკითხი.

პრაქტიკულად დაიწყო ისტორიული ,,აბრეშუმის გზის" აღდგენის იდეის ხორცშესხმა. დღეს უკვე რეალობაა ევრაზიის სატრანსპორტო დერეფანი. სულ უფრო იზრდება ტვირთების, მათ შორის, ენერგოშემცველების, ბამბის, სხვა ნედლეულის ტრანზიტი ცენტრალური აზიის ქვეყნებიდან. განსაკუთრებული ურთიერთობები გვაქვს ცენტრალური აზიის მოძმე სახელმწიფოებთან.

მნიშვნელოვანია, რომ ევრაზიის ხიდის მიმართ მზარდი ინტერესია როგორც ევროპულ სტრუქტურებში, ისე აშშ-ის პოლიტიკურ წრეებში, ცენტრალურ აზიაში, იაპონიაში, ჩინეთში, უკრაინასა თუ ბალკანეთის ქვეყნებში, დუნაისპირა სახელმწიფოებში.

როგორც ცნობილია, მიმდინარეობს ან იხილება დაფინანსების საკითხი რკინიგზის რეაბილიტაციის, ფოთისა და ბათუმის ნავსადგურების მოდერნიზაციის, სათანადო ტერმინალების მშენებლობის მიზნით. აჭარის ხელმძღვანელობის ძალისხმევით ბათუმში უკვე შევიდა მწყობრში სარკინიგზო ბორნის ტერმინალი, უახლოეს ხანში ანალოგიური ობიექტი მზად იქნება ფოთში, რომელსაც მოძმე უკრაინისა და საქართველოს ხელმძღვანელობის თხოვნით მთლიანად ევროკავშირი აფინანსებს. გარდა ამისა, გადაწყვეტილია განახლებული სატრანსპორტო მაგისტრალების სატელეკომუნიკაციო საშუალებებით უზრუნველყოფის საკითხები.

გასული წლის სექტემბერში პრეზიდენტ ჰეიდარ ალიევის დიდი ძალისხმევით, მისი და ჩემი ინიციატივით ქ.ბაქოში 32 ქვეყნისა და 13 საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენლის მონაწილეობით ჩატარებულ კონფერენციაზე ხელი მოეწერა მრავალმხრივ შეთანხმებას ტრასეკას ფარგლებში თანამშრომლობის შემდგომი განვითარების შესახებ, რაც, პრაქტიკულად ისტორიული ,,აბრეშუმის გზის" აღორძინების იურიდიულად გაფორმებას ნიშნავს. აღსანიშნავია, როგორც ღირსშესანიშნავი მოვლენა, რომ ბაქოში დოკუმენტებს სომხეთის დელეგაციამაც მოაწერა ხელი.

უახლოეს ხანში კიდევ ერთი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენის მომსწრე ვიქნებით – სუფსაში ტანკერებში ჩაიტვირთება ,,ადრეული ნავთობის" პირველი პარტია, რაც საქართველოში, როგორც სატრანზიტო ქვეყანაში, ახალი ეტაპის დასაწყისის მომასწავებელი იქნება. ამ საკითხის გადაწყვეტაში განსაკუთრებულია პრეზიდენტ ჰეიდარ ალიევის როლი.

დღეს უკვე შეიძლება ითქვას, რომ პოლიტიკურ დონეზე გადაწყვეტილია საქართველოზე ,,დიდი ნავთობის" გატარების საკითხი. ერთი სიტყვით, დადგა დრო, როდესაც საქართველო რეალურად იძენს გლობალური მნიშვნელობის ფუნქციას. განხილვის სტადიაშია თურქმენეთის გაზის ტრანსკავკასიური მილსადენით, საქართველოზე გავლით თურქეთისა და ევროპის ბაზარზე გატანის საკითხი. პრაქტიკულად მიღებულია წინასწარი გადაწყვეტილებები.

ყველაფერი უნდა ვიღონოთ იმისათვის, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკა კიდევ უფრო ეფექტიანად ხორციელდებოდეს. საჭიროა მეტი ფინანსური დახმარება აღმოვუჩინოთ საქართველოს საელჩოებს და დიპლომატიურ წარმომადგენლებს.

უკეთ უნდა ვიმუშაოთ საქართველოში აკრედიტებულ უცხოეთის საელჩოებთან და დიპლომატიურ მისიებთან. მე მინდა მივესალმო მათ და მადლობა ვუთხრა იმისათვის, რომ ჭირშიც და ლხინშიც ჩვენს გვერდით არიან.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკა და დიპლომატია ახალ საფეხურზე უნდა ავიდეს, უნდა ამაღლდეს სახელმწიფო ვიზიტების როლი და ეფექტიანობა, უნდა სრულდებოდეს ყველა საერთაშორისო ხელშეკრულება.

უახლოეს დღეებში შედგება ჩემი ვიზიტები თურქეთსა და იაპონიაში, რასაც უაღრესად დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებ და ვიზიტებისათვის სერიოზულად ვემზადები.

როცა თვალს ვავლებთ 1998 წლის პოლიტიკურ პანორამას, არ შეიძლება ერთხელ კიდევ არ მივმართო ამ ტრიბუნიდან გაეროს, უშიშროების საბჭოს, ბატონ კოფი ანანს, უშიშროების საბჭოს წევრებს, არ შეიძლება შეუსრულებელი დარჩეს უშიშროების საბჭოს 16 რეზოლუცია აფხაზეთში კონფლიქტის მოგვარების შესახებ. არ შეიძლება გაერო ასე შემწყნარებლურად უყურებდეს აგრესიულ სეპარატიზმსა და გენოციდს. საჭიროა გაეროს წესდებით გათვალისწინებული გადამჭრელი მოქმედება, რადგანაც მიღებული რეზოლუციების შეუსრულებლობა ზიანს აყენებს არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ გაეროს და უშიშროების საბჭოს საერთაშორისო პრესტიჟსა და ავტორიტეტს, კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოწესრიგების პერსპექტივას.

საჭიროა ახალი მსოფლიო წესრიგისათვის, ევროპის XXI საუკუნის კონსტიტუციის შექმნისათვის, ,,მშვიდობიანი კავკასიისათვის" ბრძოლაში გაეროს, ეუთოს, სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების როლის გაძლიერება. საქართველო, როგორც გაეროს წევრი ქვეყანა, ახლა უკვე ევროსაბჭოს წევრიც, - მზად არის აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ამ პროცესებში.

ბატონო პარლამენტარებო! საქართველოს მოქალაქენო!

1998 წელი იყო საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის რთული, წინააღმდეგობრივი, მაგრამ მაინც აღმავალი გზით განვითარების წელი.

1999 წელი იქნება საქართველოს საბიუჯეტო და ფინანსური კრიზისის დაძლევის, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს, სამოქალაქო საზოგადოების, საბაზრო ეკონომიკის შემდგომი განვითარების წელი.

მიმდინარე 1999 წელი პარლამენტის არჩევნების წელია, მომავალი, 2000 წელი – პრეზიდენტის არჩევნებისა.

ამთავითვე ყველაფერი უნდა ვიღონოთ იმისათვის, რომ მომავალი საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნებიდან ქვეყანა გამოვიდეს კიდევ უფრო სტაბილური, განმტკიცებული და კიდევ უფრო მეტად შემჭიდროებული. ჩვენ უკვე ვიგემეთ სხვადასხვა ძალთა აგრესიული ანტაგონიზმი, მოწმენი ვართ პოლიტიკური ამბიციების დასაკმაყოფილებლად იარაღის გამოყენებისა, იარაღის ჟღარუნისა, სისხლისღვრისა და ფართომასშტაბიანი კონფლიქტებისა.

დემოკრატიულ არჩევნებს დღეს კიდევ ერთი საფრთხე ემუქრება: ესაა ამომრჩეველთა მოსყიდვა, ხშირად მათი დაშინება. ყოველივე ეს შეუთავსებელია კონსტიტუციასთან, დემოკრატიასთან, ევროსაბჭოს წევრობასთან. ჩვენი ვალია ევროპის თანამეგობრობაში შევიდეთ მაღალი პოლიტიკური კულტურით, სრულყოფილი დემოკრატიით, რომელიც ყოველი ადამიანის ნების თავისუფალ გამოხატვას გულისხმობს.

გასულ წელს აღვნიშნეთ საქართველოში ებრაელთა დამკვიდრების, თანაცხოვრების 2600 წელი.

მომავალ წელს, ჩვენ აღვნიშნავთ საქართველოს სახელმწიფოებრიობის 3000 წლისთავს, იესო ქრისტეს დაბადების 2000 წლისთავს, ,,ვეფხისტყაოსნის" – 800 წლისთავს. ამთავითვე უნდა ვემზადოთ ამ დიდი ისტორიული მოვლენებისათვის.

მომავალი, XXI საუკუნე და ქრისტეს აქეთ მესამე ათასწლეული, უფრო ბედნიერი იქნება, ვიდრე XX საუკუნე და განვლილი მეორე ათასწლეული!

მაშ, კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

გისურვებთ წარმატებებს და გამარჯვებებს ამ ისტორიული მისიის შესრულებაში!

გმადლობთ.

ციხის პარადოქსი

იდეალურ ქვეყანაში მართლმსაჯულება თანამიმდევრულად და სამართლიანად განხორციელდებოდა. ისინი, ვინც დანაშაული ჩაიდინა, მიიღებდნენ ადეკვატურ სასჯელს – იქნება ეს ციხეში პატიმრობა, პირობითი ვადა თუ, უბრალოდ, რეაბილიტაციის პროგრამა, როდესაც ცნობილი ფრაზა „რაც დანაშაულია, ის – სასჯელიო" იქნებოდა არა კლიშე, არამედ აფორიზმი. მაგრამ, რაღა თქმა უნდა, შეერთებული შტატები არ არის იდეალური სახელმწიფო.

სინამდვილეში, დამნაშავეობასთან ბრძოლისა და სასჯელის დანიშვნის ამერიკული მექანიზმი იშვიათად მოქმედებს თანამიმდევრულად. ერთსა და იმავე ფაქტს ერთ შემთხვევაში დანაშაულად მიიჩნევენ, მეორეში – სამართალდარღვევად, ხოლო მესამეში – პრაქტიკულად, არც აქცევენ ყურადღებას (და ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დამრღვევი საერთოდ „ჩავარდა"). კიდევ უფრო მეტი არეულ-დარეულობა შემოაქვს იმ ფაქტს, რომ ერთნაირი დანაშაულობებისათვის განაჩენი სულ სხვადასხვაგვარია, – ზოგჯერ 20 წლის ციხე, ზოგჯერ ხუთი, ზოგჯერ კი პირობითი ვადა. სწორედ ასე ფუნქციონირებს ჩვენი სასამართლო სისტემა. იგი ეფუძნება წესებს, რომლითაც ხელმძღვანელობენ პოლიციის თანამშრომლები, იურისტები და მოსამართლეები. მაგრამ, ამავე დროს არსებობს სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციისა და ინტერვენციის ათობით შესაძლებლობა.

აშშ პენიტენციური სისტემა ამის შესანიშნავი მაგალითია. თითქოს, საგანთა ლოგიკის გამო საპატიმროებში დამნაშავეთა რაოდენობა უშუალოდ უნდა იყოს დამოკიდებული ჩადენილ დანაშაულობათა რაოდენობაზე. მაგრამ სინამდვილეში ასე როდია. როგორც არაერთგზის გამოუცხადებიათ, უკანასკნელი ხუთი წლის განმავლობაში დამნაშავეობის დონე არსებითად შემცირდა. დამნაშავეობისა და დაზარალებულების გამოკვლევის ეროვნული სამსახური NCVS იუწყება, რომ ძალადობრივ დანაშაულობათა დონე 1993 წლიდან 21 პროცენტით და მეტად შემცირდა. ამასობაში კი, ციხეში მყოფ ქალთა და მამაკაცთა რაოდენობა მთელი 90-იანი წლების მანძილზე 5 პროცენტით და მეტად მატულობდა წელიწადში. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, დანაშაულობათა რიცხვი კლებულობს, ხოლო ტუსაღთა რაოდენობა მატულობს.

ზოგს ეს პარადოქსად ესახება: სხვებს მიაჩნიათ, რომ ეს სრულიად ლოგიკურია. გაზვიადება არ იქნება, თუ ვიტყუით, რომ ამ ორმა გავრცელებულმა ტენდენციამ შეცვალა მთელი ატმოსფერო შეერთებულ შტატებში დანაშაულისა და სასჯელის ურთიერთდამოკიდებულების მხრივ.

„მძიმე დროება"

„გამასწორებელ დაწესებულებებს ახლა მძიმე დროება დაუდგათ", ამბობს ჯუდიტ ფელნერი, ადამიანის უფლებათა ვახტის – HRW ორგანიზაციის იურისკონსულტი. ფელნერი ამ ფრაზით გამოხატავს თავის უკმაყოფილებას, ვინაიდან მიაჩნია, რომ ამერიკაში მეტისმეტად ბევრ ხალხს სხამენ საპატიმროში. მაგრამ ზოგმა შეიძლება ეს სიტყვები მოწონებადაც აღიქვას. ციხეში ჯდომა მძიმეა. აბა, როგორ უნდა იყოს?

ამერიკის ციხეები დღეს ისეა გადაჭედილი, როგორც არასდროს, იუწყება იუსტიციის ბიურო. ამჟამად, ფედერალურ და შტატების საპატიმროებში ზის 1,2 მილიონზე მეტი კაცი (ხოლო, თუ ვიანგარიშებთ ქვეყნის ყველა ციხეში მყოფ ყველა ტუსაღს, ეს ციფრი 1,8 მილიონამდე გაიზრდება). აღნიშნული ზრდა სავსებით გასაგებია. ამჟამად გამოიყენება დამნაშავეობასთან ბრძოლის მკაცრი პრაქტიკა, მათ შორის კანონები, რომლებიც ითვალისწინებენ მკაცრ ღონისძიებებს დამნაშავეების წინააღმდეგ. კანონები, რომელთა მიხედვით: ნარკოტიკების დარგში ნორმების დამრღვევთ სავალდებულო წესით სხამენ საპატიმროში; არ არსებობს არავითარი ვადამდელი განთავისუფლება დამნაშავეებისათვის; დაწესებულია მაქსიმალური ვადები რეციდივისტებისათვის; გათვალისწინებულია პირობითი სასჯელის გამოყენების მკვეთრი შემცირება, – ყოველივე ამან ხელი შეუწყო ტუსაღთა რიცხვის ზრდას.

ამ საციხო ბუმს აქვს თავისი ხარჯები, როგორც ადამიანური, ისე ეკონომიკური. და სწორედ ეს აიძულებს ზოგიერთებს, ეძებონ დამნაშავეობის პრობლემის გადაჭრის ახალი გზები, ხოლო ზოგიერთებს – იკითხონ, დიდხანს გვეყოფა ეს ახალი ამერიკული მენტალობა, რომელიც ეფუძნება პრინციპს „ეგ ნაძირალები ყველანი დასაჭერები არიან"?!

რა ვუყოთ ამდენ პატიმარს?

მარტივი არითმეტიკა გვიჩვენებს, რომ თუ ტუსაღთა რიცხვი ესოდენ სწრაფად იზრდება, იგივე უნდა ხდებოდეს სატუსაღოების მხრივაც.

„ციხის მოსახლეობა წელიწადში 50000-ით მატულობს, – ამბობს პატრიკ ლენგენი, იუსტიციის სტატისტიკის ბიუროს – BIS უფროსი სტატისტიკოსი. – რას ნიშნავს ეს? დავუშვათ, ჩვენ ყოველ კვირას ავაშენეთ თითო 1000-ადგილიანი საპატიმრო. ეს საკმარისი იქნება მხოლოდ იმისათვის, რომ ადგილების რაოდენობა შეესაბამებოდეს ახალ ტუსაღთა რაოდენობას". მაგრამ ეს არ ხდება, და მამასადამე, ციხეების გადაჭედვა სერიოზულ პრობლემად გვევლინება.

ოფიციალური მონაცემები მოწმობს, რომ საშუალოდ საპატიმროები დაახლოებით 20 პროცენტით არის გადატვირთული. მთელ რიგ შტატებში ეს მაჩვენებელი გაცილებით უფრო უარესია. კალიფორნიასა და ვირჯინიაში იგი 74 პროცენტს უახლოვდება; მასაჩუსეტში არსებითად სჭარბობს 100 პროცენტს, ანუ ბევრ შტატში ციხეში ჯდომის პირობები შემზარავია. ხშირად პატიმრები ორ-ორნი წვანან ერთ საწოლში; საერთო სარგებლობის სათავსები საკნებად არის გადაკეთებული; კანალიზაცია არ არსებობს ან მოშლილია.

მთავრობა ცდილობს, რაღაც იღონოს. შტატების კომპეტენციის დონეზე პენიტენციურ დაწესებულებათა ხარჯები გაცილებით უფრო სწრაფად იზრდება, ვიდრე შტატების ბიუჯეტის სხვა ძირითად მიმართულებებში, ხოლო ამერიკის პენიტენციური კორპორაციის – CCA პროგნოზით, უახლოესი რამდენიმე წლის მანძილზე ბეგარის გადამხდელნი 10 მილიარდ დოლარს მოახმარენ საპატიმროების ახალი ადგილების შექმნას. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, არსებობს იმ სახსრების მოცულობის ზღვარი, რომელიც ამერიკელებმა შეიძლება ხარჯონ ამ მიზნით. ლენგენი აღნიშნავს, რომ უკანასკნელ არჩევნებში იმათი წარმატება, ვინც პატიმრობის უფრო აქტიური გამოყენების მხარდამჭერად გამოდიოდა, არაერთგვაროვანი იყო, და ამას ხსნის იმ ფაქტით, რომ თუმცა, საერთოდ, ამერიკელებს მიაჩნიათ, რომ უფრო აქტიურად უნდა ხდებოდეს ციხეში ჩასმა, ისინი არ არიან მზად საციხო ხარჯებისათვის.

ამგვარი დილემის ერთ-ერთი გადაწყვეტაა კერძო საპატიმროები. თუ მთავრობას ეძვირება მათი მშენებლობა და ექსპლოატაცია, დაე, ამ საქმეს ხელი მოჰკიდონ კერძო ფირმებმა, და ნახონ, ხომ არ მიიღებენ ამით რაიმე მოგებას. CCA უდიდესია იმ კერძო კომპანიებიდან, რომლებიც ამ ბიზნესს მისდევენ, და ამჟამად იგი ფლობს შეერთებული შტატების სიდიდით მეხუთე პენიტენციურ დაწესებულებათა სისტემას. CCA ექსპლოატაციას უწევს ქვეყნის კერძო საპატიმროების 53 პროცენტს (აშშ-ში პატიმართა დაახლოებით 5 პროცენტი კერძო გამასწორებელ დაწესებულებებში ზის).

ლუიზიანის ორი პროფესორის მიერ მოწყობილმა გამოკვლევამ გამოავლინა რომ კერძო საპატიმროების ექსპლოატაცია ჯდება 14-16 პროცენტით უფრო იაფი, ვიდრე შტატების საპყრობილეებისა. ფლორიდის უნივერსიტეტის სპეციალისტთა გამოკვლევამ ცხადყო: იმის ალბათობა, რომ კერძო საპატიმროებიდან გათავისუფლებულნი მომდევნო 12 თვის მანძილზე კვლავ ამოჰყოფენ თავს ციხეში, დაახლოებით ორჯერ ნაკლებია სახელმწიფო ციხეებთან შედარებით. და ამავე დროს CCA იუწყება, რომ 1997 წელს მისმა მოგებამ შეადგინა 762 მილიონი დოლარი. ეს ციფრები გვიჩვენებს, რატომ გახდება პრივატიზაცია, ყოველგვარ ეჭვს გარეშე, ძრავი, რომელიც უზრუნველყოფს ციხის მოსახლეობის ზრდის ბუმის გაგრძელებას, თუ, რა თქმა უნდა, იგი საერთოდ გაგრძელდა.

ტუსაღებს საქონლად აქცევენ

პატიმართა უფლებების ბევრი დამცველი ძალზე შეშფოთებულია ამ ტენდენციით. „მართლმსაჯულების აღსრულების არავითარი ნაწილი არ შეიძლება გადაეცეს კერძო კომპანიებს, – ამტკიცებს ფელნერი. – აქ წარმოიშობა ძალზე სერიოზული ინტერესების კონფლიქტი". ერიკ ბეიტსი დაწვრილებით წერდა ამის შესახებ გაზეთ „ნაციონში": „პრივატიზაციის მთავარი საფრთხე ის არის,... რომ წარმოიშობა არაადამიანობის გამოჩენის დამატებითი საფინანსო სტიმულები. იგივე ეკონომიკური ლოგიკა, რომელიც კომპანიებს აიძულებს, უფრო ეფექტიანად მართონ საპატიმროები, ხელს უწყობს იმას, რომ მათ დაზოგონ ფული მუშაკების, ტუსაღებისა და მთლიანად საზოგადოებრიობის ხარჯზე".

ЧАСОВОЙ
КПП

გარკვეული თვალსაზრისით, კერძო საპატიმროების კრიტიკა – ის, რომ ხელს უწყობენ ტუსაღთა მიმართ ისეთ დამოკიდებულებას, თითქოს ისინი წარმოადგენდნენ საქონელს, და არა ადამიანებს, – იგრძნობა იმ საწინააღმდეგო არგუმენტებშიც, რომლებიც გაისმის მთლიანად პენიტენციური სისტემის ზრდის წინააღმდეგ.

„არის ციხეში ჩასმის ალტერნატივები, და ისინი უნდა გავაანალიზოთ" – ამბობს კარა გოტჩი, ამერიკის მოქალაქეობრივ თავისუფლებათა დაცვის კავშირის – ACLV სატუსაღოების პროექტის წარმომადგენელი. ეს ალტერნატივები მოიცავენ ნარკომანიის მკურნალობისა და განათლების პროგრამებს, მაგრამ, ნაცვლად ამისა, ამტკიცებს გოტჩი, „აშკარაა უაღრესად ძლიერი მისწრაფება, დასაჯონ ყველა დამნაშავე, მიუხედავად იმისა, იყო მათი დანაშაულობანი ძალადობრივი, თუ არა, და არავითარი ყურადღება არ ეთმობა მათს აღზრდა-გასწორებას".

გოტჩი და ACLV მოითხოვენ, რომ ციხეში იგზავნებოდეს იმ პირთა გაცილებით უფრო ნაკლები პროცენტი, რომლებსაც ჩადენილი აქვთ არაძალადობრივი დანაშაულობანი, რაც ხელს შეუწყობს ციხის მოსახლეობის შემცირებას.

ბუმი გრძელდება

მაგრამ საქმეს არ უჩანს ისეთი პირი, რომ ეს უახლოეს ხანებში მოხდეს. პატიმართა რიცხვის ზრდის, დამნაშავეობის დონის შემცირებისა და ციხეების გადაჭედვის პრობლემის მიუხედავად, იქმნება შთაბეჭდილება, რომ საზოგადოებრივი აზრი მთლიანად მტკიცედ უჭერს მხარს პრინციპს – „დავიჭიროთ რაც შეიძლება მეტი". განაჩენის გამოტანისა და სასჯელის მოხდის მიმართ ზემოაღნიშნული მკაცრი კანონები კვლავაც პოპულარულია და ასე იქნება, სანამ დამნაშავეობის დონე განაგრძობს კლებას, – პენიტენციური სისტემის რეფორმას არ უნდა მოველოდეთ.

მაგრამ რა ვუყოთ ციხის პარადოქსს? დამნაშავეობის რიცხვი კლებულობს, დამნაშავეთა რიცხვი მატულობს. როგორ შეიძლება ასეთი რამ ხდებოდეს? და შეიძლება ასეთი ტენდენცია გაგრძელდეს? ლენგენი ვერ ხედავს, რომ შეიძლება მას შეუშალოს ხელი. „იმის ალბათობა, რომ დანაშაულის ჩამდენი კაცი ციხეში მოხვდება, კვლავ ძალზე დიდია", – ამბობს იგი.

სანამ ეს არ შეიცვლება, არა გვაქვს არავითარი საფუძველი, მოველოდეთ, რომ გაჩნდება ამერიკის საციხო ბუმის დამთავრების რაიმე ნიშნები.

ბობ კოლასკი,
ყოველკვირეული
ჟურნალი „პოლიტიკა".

დაიანას დოსიე არ გამოქვეყნდება

აშშ ცენტრდაზვერვის სამმართველომ უარყო ცნობები, თითქოს კოლუმბიის ფედერალური ოლქის სასამართლომ ამ უწყებას დაავალა გამოაქვეყნოს განსვენებული პრინცესა დაიანას დოსიე. „ჩვენ ვნახეთ ეს ცნობები, მაგრამ ისინი სინამდვილეს სულაც არ შეესაბამება", – განაცხადა სადაზვერვო სამმართველოს წარმომადგენელმა. ამავე დროს მან დაადასტურა, რომ მულტიმილიონერმა მუჰამედ ალ-ფაიედმა, დაიანასთან ერთად დაღუპული დოდი ალ-ფაიედის მამამ, შეიტანა სასამართლო სარჩელი მოთხოვნით, გამოაქვეყნონ პრინცესასთან დაკავშირებული რაღაც დოკუმენტები.

ბრიტანეთის კუნძულებზე მცხოვრებ მუჰამედ ალ-ფაიედს, რომელიც ძვირფასი უნივერსალური მაღაზიების „ჰეროდსის" ქსელის მფლობელია, მიაჩნია, რომ დაზვერვის ფაილებმა შეიძლება დამატებითი შუქი მოჰფინოს პრინცესას და მისი ვაჟის დაღუპვის გარემოებას, ამიტომაც ცდილობს, ხელთ იგდოს ისინი როგორც „დაინტერესებულმა პირმა".

სამმართველოს წარმომადგენლის თქმით, სასამართლომ ცენტრდაზვერვას ოფიციალურად გაუგზავნა „უწყება", და ახლა „ვმსჯელობთ ამ საკითხზე იუსტიციის სამინისტროსთან". მაგრამ, განაცხადა მან, „არავითარი გადაწყვეტილება ფაილების თაობაზე, სასამართლოს არ მიუღია". ამასთან, მას არც დაუდასტურებია და არც უარუყვია ცნობები, რომ ამერიკის დაზვერვის არქივებში მართლაც ინახება დაიანას შესახებ დოკუმენტები.

ბრიტანეთის პრესის მონაცემების თანახმად, საქმე ეხება 1000-გვერდიან ზესაიდუმლო დოსიეს. უელსის პრინცესა 1997 წლის აგვისტოში დაიღუპა პარიზში მომხდარი ავტოკატასტროფის დროს ალ-ფაიედის ვაჟიშვილთან – დოდისთან ერთად. ამ ინფორმაციის თანახმად, პრინცესა დაიანას შესახებ 39 დოკუმენტისაგან შემდგარი სოლიდური ფოლიანტი ამერიკის სპეცსამსახურებმა „ზესაიდუმლოდ" მიიჩნიეს, რადგან მათი გამოქვეყნების შემთხვევაში შეიძლება „უმძიმესი ზიანი მიადგეს ეროვნულ უშიშროებას".

ალ-ფაიედის ოფიციალური წარმომადგენელი ჯონ მაკნამარა კი აცხადებს, „ჩვენთვის ცნობილია, რომ შეერთებული შტატების სპეცსამსახურები, აკონტროლებდნენ პრინცესას ყოველ ნაბიჯს მის დაღუპვამდე". თავად ალ-ფაიედი, კერძოდ, ამტკიცებს, რომ კვირას დილა აღრიან დაღუპულ წყვილს უნდა გამოეცხადებინა ნიშნობის შესახებ, მაგრამ გარკვეულმა ძალებმა სცადეს ამისათვის ხელი შეეშალათ. ბოლო ხანს ფართოდ გავრცელდა შეთქმულების ვერსია.

უცხოეთის სააგენტოებისა და ჟურნალ-გაზეთების მიხედვით.

უძღვებიან
არჩილ მანჯგალაძე,
ლევან ბოჭორიშვილი.

პენტაგონი უარყოფს

შტატების ცენტრალური სამხედრო სარდლობის წარმომადგენელმა უარყო ერაყის საინფორმაციო სააგენტოს ინას ცნობა იმის თაობაზე, თითქოს ერაყის საჰაერო თავდაცვის სახმელეთო საშუალებებმა „დასავლეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების თვითმფრინავი" ჩამოაგდეს. „ჩვენი მონაცემებით, მსგავსი არაფერი მომხდარა", – განუცხადა მან ქუვეითის ქუნას სააგენტოს.

ბაღდადიდან გადმოსცეს ინფორმაცია, რომ ჩრდილოეთისა და სამხრეთის „აკრძალულ ზონებში" მთელი რიგი შეტაკებები მოხდა შეერთებულ შტატებსა და დიდი ბრიტანეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების გამანადგურებლებსა და ერაყის საჰაერო თავდაცვის საშუალებებს შორის. დასავლელ მოკავშირეთა „თურქეთიდან ჩამოფრენილ" თვითმფრინავთაგან, ინას ცნობით, ერთი ჩამოაგდეს.

გასულ კვირაში ბაღდადის ხელისუფლებამ გამოაცხადა 13,5 ათასი დოლარის ფულადი ჯილდო ყოველი ერაყელისათვის, რომელიც ჩამოაგდებს მტრის თვითმფრინავს.

როგორ დავიყენოთ თავისშიდა კუნთი?

ნიუ-იორკის კიბოს კვლევის ცენტრის სპეციალისტმა ჯოი ჰერშმა დაადგინა, თავის რა ადგილით ვმეტყველებთ. მან გამოიკვლია 12 კაცი, რომელთაგან თითოეულმა ორი ენა იცოდა. მაგრამ ექვსი მათგანი მეორე ენას ეუფლებოდა პატარაობიდან, დანარჩენებმა კი მოწიფულობის ჟამს შეისწავლეს. აღმოჩნდა, რომ პირველ ჯგუფს ორივე ენის სიტყვები ტვინის ერთ ზონაში „უყრია", ხოლო მეორე ჯგუფს ყოველი ენისათვის გამოყოფილი აქვს ცალკე არე თავის ტვინში. გამოდის, რომ სერიოზულ ასაკში ახალი ენის შემსწავლელნი „ტვინს ივითარებენ". ასე რომ, დილის გამამხნევებელ ვარჯიშში უნდა შეიტანოთ შესწორება: 3 წუთის – ადგილზე სირბილი, 10 ჩაბუქვნა, 15 ახალი ჩინური სიტყვა და წყლის პროცედურები.

კრივი

ოპტიმისტური განწყობით

მძიმე ეკონომიკური პირობების მიუხედავად, საქართველოში კრივის დიდი აღმავლობა იგრძნობა. ისტორიაში პირველად გაჩნდნენ პროფესიონალები, რომელთა რიცხვი თანდათანობით იზრდება. ტყავის ხელთათმანის ჩვენი ოსტატები წარმატებით გამოდიან ევროპისა და მსოფლიოს ჩემპიონატებზე, ბევრი ლეგიონერი უბრუნდება თავის სამშობლოს. ქართული კრივის სიახლეებსა და მის გეგმებზე ჩვენს კორესპონდენტს ესაუბრება ქვეყნის ნაკრების უფროსი მწვრთნელი, საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი ზურაბ ზუნია.

– როგორც შევიტყვეთ, საქართველოს ერთ-ერთმა უძლიერესმა მოკრივემ, ატლანტის XXVI თამაშების მონაწილემ, ფოთელმა კობა გოგოლაძემაც პროფესიონალებს მიაშურა. ეს სერიოზული დანაკლისია საქართველოს სამოყვარულო ნაკრებისათვის, რომლის ლიდერადაც იგი ითვლებოდა.

– მართალი ბრძანდებით. კობა გოგოლაძე ჯერჯერობით სამშობლოში იმყოფება, ერთ კვირაში კი ინგლისში ერთი თვით, მოსამზადებლად გაემგზავრება. შემდეგ კობა პროფესიულ რინგზე გამოვა და საფრანგეთში, 60 კილოგრამ წონაში იქაურ ჩემპიონს შეერკინება. ეს იქნება მისი დებიუტი დიდ სარბიელზე და იმედია, წარმატებით ჩაივლის. საბედნიეროდ, ქვეყანას დაუბრუნდა ცნობილი ქართველი ტყავის ხელთათმანის ოსტატი, კიდევ ერთი ფოთელი სპორტსმენი პაატა გვასალია, რომელმაც ნაკრების ლიდერის როლი უნდა იტვირთოს – იგი ხომ სიდნეის 2000 წლის თამაშებზე საქართველოს სახელით გამოვა. პაატას მდიდარი გამოცდილება, ვფიქრობ, სასიკეთოდ წაადგება ჩვენს ახალგაზრდულ ნაკრებს.

– ვიცით, რომ წლევანდელ სეზონში ევროპისა და მსოფლიოს ჩემპიონატებში უნდა მიიღოთ მონაწილეობა. როგორ ემზადებით ამ პასუხსაგები შეჯიბრებებისათვის?

– 17-22 თებერვალს სოფიაში დიდი საერთაშორისო ტურნირი იმართება, რომელშიც ვერ გამოვლენ პაატა გვასალია, გოჩა რუსია, თენგიზ ჯაოშვილი და ბესიკ ვარძელაშვილი. ბულგარეთის დედაქალაქში საქართველოს გუნდი ასპარეზობს ახალგაზრდული შემადგენლობით – დათო ადამაშვილი (51 კგ), რამაზ გაზაშვილი (54 კგ), ვლადიმერ ჭანტურია (91 კგ) და სხვები. 16-21 მარტს ბათუმში სრულიად საქართველოს ფინალური თამაშებია, რომლის დამთავრების შემდეგ გამოიკვეთება ქვეყნის ეროვნული ნაკრები. 9-11 აპრილს ფინეთის საერთაშორისო ტურნირში გაემგზავრება საქართველოს ეროვნული ნაკრები. მსოფლიოს 1999 წლის ჩემპიონატი 17 აგვისტოდან 1 სექტემბრამდე ფილიპინებზე გაიმართება, რისთვისაც მზადებას კისლოვოდსკში ორკვირიან სასწავლო-საწვრთნელი შეკრებით დავიწყებთ, აქედან კი პოდოლსკს ვეწვევით, აქ ერთობლივ წვრთნას გავმართავთ რუსეთის უძლიერეს მოკრივეებთან, შემდეგ ფილიპინებზე გავემგზავრებით. გუნდში 5-6 მოკრივე იქნება – ისინი, რომლებმაც წარმატებით იასპარეზეს ევროპის საერთაშორისო ტურნირებში.

– კი მაგრამ, მსოფლიო ჩემპიონატზე სიდნეის ოლიმპიადის ლიცენზიები არ გაიცემა?

– აიბამ (კრივის მსოფლიოს საერთაშორისო ფედერაცია), რატომღაც, ლიცენზიების გაცემა საშემოდგომო (ოქტომბერში) საერთაშორისო ტურნირებზე დააწესა. გაიმართება რუმინეთის, თურქეთის, საბერძნეთის „ა" კატეგორიის შეჯიბრებები, წლის დასასრულს ჰალე (გერმანია) კიდევ ერთ უმაღლესი რანგის შეჯიბრებას გაუწევს მასპინძლობას, სადაც I-II ადგილებზე გასული მოკრივეები სიდნეის თამაშების საგზურებს მოიპოვებენ.

ამოცანა ძალიან ძნელია, მაგრამ არცთუ გადაუჭრელი. იმედი მაქვს, ქართველი მოკრივეები ავსტრალიის საგზურებს მოიპოვებენ და წარმატებითაც გამოვლენ მეხუთე კონტინენტზე. ამისთვის კი საჭიროა დიდი თანხა და იმ შეძლებული სპონსორის გამოძებნა, ვინც სათანადო კაპიტალს ჩადებს ამ საშვილიშვილო საქმეში. კიდევ ვიმეორებ, რომ ქართული კრივი აღმავლობის გზაზეა და მას ყოველნაირად უნდა შევუწყოთ ხელი.

ესაუბრა
შალვა ძირია.

თქვენ ეს იცოდით?

მოკრივეთა მექა

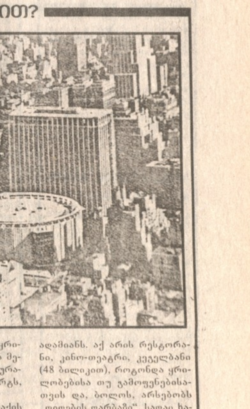

ნიუ-იორკის ერთ-ერთი ღირსშესანიშნავი ადგილი მედისონ-სკვერ გარდენი, მოკრივეთა შორის სახელდებულია „კრივის მექად", რადგან, ტრადიციულად, სწორედ აქ იმართება ხოლმე დიდმნიშვნელოვანი მატჩები და ტყავის ხელთათმანის დიდოსტატთათვის ამ ასპარეზზე გამოსვლა ამიტომაც ითვლება ყველაზე საპატიოდ.

მედისონ-სკვერ გარდენის აღშენების, ადგილმონაცვლეობა – სახეცვლილებისა და საბოლოო დამკვიდრების ისტორია ასეთია:

1874 წელს, ნიუ-იორკის რკინიგზის საბარგო სადგურის ადგილას (რომელიც სხვაგან გადაიტანეს) დაფუძნდა ბარნუმის ცირკი, რომელმაც მალე იცვალა ადგილი. მაშინ სასულე ორკესტრის ხელმძღვანელმა, პატრიკ გილმორსმა, იჯარით აიღო მიწის ეს ნაკვეთი შენობითურთ და უწოდა მას „გილმორს-გარდენი", რადგანაც ეს არე-მიდამო ბაღნარში იყო ჩაკარგული (სიტყვა „გარდენი" კი ინგლისურად „ბაღს" ნიშნავს). გილმორსი აქ მართავდა ნაირგვარ თეატრალურ წარმოდგენებს, სასპორტო შეჯიბრებებს, პირველ რიგში – კრივის მატჩებს.

1879 წელს რკინიგზის აქციების მფლობელმა უილიამ ვანდერბილდტმა ეს ადგილი მთლიანად გარდაქმნა სასპორტო არენად. მანვე უწოდა მას „მედისონ-სკვერ გარდენი". სპორტის სხვადასხვა სახეობაში აქ გამართული შეჯიბრებიდან უპირატესობა კვლავაც კრივს ენიჭებოდა.

1890 წელს ცნობილმა არქიტექტორმა სტენფორდ უაიტმა ააგო მეორე შენობა, რომელსაც აგვირგვინებდა მოქანდაკე ავგუსტუს სენტგოლენსის მიერ შექმნილი ქალღმერთ დიანას ქანდაკება. ეს გახლავთ ამერიკაში საჯარო ადგილას პირველად აღმართული შიშველი ქალის ფიგურა, რამაც გამოიწვია ამერიკული საზოგადოების აღშფოთება, მაგრამ დიდმა მაგნატმა ჯონ მორგანმა მოიწონა იგი და ქანდაკებაც გადარჩა. ახალ შენობაში იყო თეატრი, საკონცერტო და სამეჯლისო დარბაზები, სადაც გამოდიოდნენ ცნობილი არტისტები, მერე და მერე მედისონ-სკვერ გარდენი იქცა პოლიტიკოსთა სარბიელადაც, რასაც სათავე დაუდო ამერიკის პრეზიდენტობის კანდიდატმა გროვერ კლივლენდმა. ამის შემდეგ აქ იმართებოდა პოლიტიკური თავყრილობებიც, მაგრამ დარბაზის მესვეურნი განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდებოდნენ სპორტს, კერძოდ, კი – კრივს.

1925 წელს (ამჯერად ქალაქის ჩრდილოეთ მხარეში) ააგეს ახალი შენობა. წინა ნაგებობასთან შედარებით ეს გახლდათ უფრო სადა, მაგრამ ისე მოხერხებულად იყო მოწყობილ-გამართული, რომ იძლეოდა პოლიტიკურ ყრილობათა, საცირკო წარმოდგენათა და სასპორტო შეჯიბრებების მთელი ციკლის სულ მცირე დროის ინტერვალებით ჩატარების საშუალებას. მათ შორის კი კვლავ და კვლავ პირველობდა კრივი.

1968 წელს მედისონ-სკვერ გარდენი მეორედ აშენდა, ამჯერად – პენსილვანიის სადგურის ადგილას. მის ასაგებად დაიხარჯა 130 მილიონი დოლარი. ეს არის უზარმაზარი, ფეშენებელური კომპლექსი (შემინული დერეფნით დაკავშირებული 29-სართულიან საკანცელარიო შენობასთან), რომელსაც უჭირავს თითქმის ოთხი ჰექტარი ფართობი. მისი მთავარი არენა იტევს 20230 მაყურებელს, ხოლო ფელტის ფორუმი (რომელსაც ეს სახელი ეწოდა მედისონ-სკვერ გარდენის კომპანიის თავმჯდომარის ირვინგ ფელტის პატივსაცემად) – 5227 ადამიანს. აქ არის რესტორანი, კინო-თეატრი, კეგელბანი (48 ბილიკით), როტონდა ყრილობებისა თუ გამოფენებისათვის და, ბოლოს, არსებობს „დიდების დარბაზი", სადაც ხალხის წინაშე წარსდგებიან ხოლმე სახელოვანი ადამიანები; მაგრამ ამერიკელი საზოგადოების დაუწერელი კანონის თანახმად, ყველაზე მაღლა მედისონ-სკვერ გარდენის პრესტიჟს სწევს ის ვითარება, რომ სწორედ მის არენაზე იმართება კრივში მსოფლიო ჩემპიონთა წარმომჩენი მატჩები და სწორედ აქ გამოდიან მეტწილად ტყავის ხელთათმანის იგავმიუწვდომელი ოსტატები.

მოკრივეთათვის მედისონ-სკვერ გარდენში წარმატებით გამოსვლა ისევე საამაყოა, როგორც მთამსვლელთათვის ევერესტზე ზეასვლა, ფეხბურთელთათვის – „მარაკანას" სტადიონზე თამაში, ორატორთათვის – ლორდთა პალატაში სიტყვის წარმოთქმა, ვოკალისტებისათვის – „ლა სკალაში" სიმღერა.

ამიტომაც უწოდებენ მედისონ-სკვერ გარდენს მოკრივეთა მექას.

ედიშერ გიორგაძე.
სურათზე: ნიუ-იორკი, მედისონ-სკვერ გარდენი.

ყოველი მხრიდან

ძეგლი ავიგე...

გახსოვთ დიდი რუსი პოეტის სიტყვები: „ძეგლი ავიგე, ხელთუქმნელი"...? ძეგლისა რა მოგახსენოთ და, არც თუ შორეულ წარსულში ცნობილმა შვედმა ჩოგბურთელმა ბერნ ბორგმა გადაწყვიტა, თავისთვის აიგოს მუზეუმი, რომლის სახელწოდება იქნება „ბერნ ბორგის ცენტრი".

ჩოგბურთელის მშობლიურ ქალაქში, სედერტელიეში, ამ ცნობას აღფრთოვანებით შეხვდნენ – იმედი აქვთ ტურისტების მოზღვავებისა.

ბორგის თავისებურ კომპლექსმემორიალში იქნება 200-ადგილიანი „ლუქსების" სასტუმრო და სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი. სასტუმროს თითოეულ ნომერს ერქმევა იმ ცნობილი ჩოგბურთელის სახელი, ვისაც ბორგი კორტებზე შეხვედრია.

კომპლექსს დაამშვენებს „დიდების დარბაზი", სადაც გამოიფინება ჩოგბურთელის მიერ მოპოვებული თასები, მისი პირადი ნივთები, ფოტოები, აგრეთვე იმ გარაჟის კარი, ბავშვობაში სავარჯიშოდ რომ იყენებდა, ახლა კი ხშირი დარტყმებისგან საკმაოდ ჩაჭეჭყილია. რასაკვირველია, გამოფენას შეავსებს „ბერნ ბორგის" სახელობის ნაწარმი, რაც ძალზე უხვადაა ქვეყანაში. მუზეუმის დამთვალიერებლებს აჩვენებენ ბორგის მიერ გამართულ ყველა საინტერესო მატჩს.

ისე რომ, ჩოგბურთელი სიცოცხლეშივე იგებს ძეგლს.

„ატლეტიკოს" ქომაგები – ფაშისტები?

მადრიდის „ატლეტიკოს", ალბათ სასტიკად დასჯიან კლუბის სტადიონზე გულშემატკივრების მიერ ფაშისტურსიმბოლოებიანი დროშების გამოფენისათვის. ქალაქის ხელისუფლება ფიქრობს მკაცრი ზომების გატარებას იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ორიოდე თვის წინათ ამ არენის მახლობლად თავგადაპარსულებმა სასიკვდილოდ დაჭრეს „რეალ სოსიადადის" გულშემატკივარი. გამოძიება მას შემდეგ დაიწყო, როცა ესპანეთის პრესაში გამოქვეყნდა ფოტოსურათები, რომელზეც „ატლეტიკოს" თაყვანისმცემლები სვასტიკიან და რკინის ჯვრებიან დროშებსა და შარფებს აფრიალებდნენ.

ქვეყნის კანონმდებლობით, კლუბი შეიძლება დაჯარიმდეს სოლიდური თანხით, რადგან გულშემატკივრებს მისცეს სტადიონზე ისეთი ნივთების შემოტანის უფლება, რომლებიც შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც ძალადობისა და რასიზმისაკენ მოწოდება.

ძოძუაშვილის ნაკრები ვარჯიშობს

რიგის საფეხბურთო მანეჟში „სკონტოში" ლატვიის ნაკრებმა რეზო ძოძუაშვილის ხელმძღვანელობით გამართა ორმხრივი საწვრთნელი თამაში. მატჩი მიმდინარეობდა ოთხ 30-წუთიან ტაიმად. პირველმა შემადგენლობამ, რომელშიც ძირითადად სკონტოელები თამაშობდნენ, სძლიეს „მოწინააღმდეგეს" 5:1.

18-დან 28 თებერვლამდე ქართველი მწვრთნელის მეთაურობით ნაკრები „სკონტოსთან" ერთად ისრაელში ივარჯიშებს, 24 თებერვალს კი იერუსალიმში, ამხანაგურ მატჩში, შეხვდება მასპინძელს – ისრაელის ეროვნულ ნაკრებს.

მოამზადა
ვალიკო სიმონიშვილმა.

უძღვება
ანზორ ბასილაია.

ნაძარცვი ქუთაისში იპოვეს

იმერეთის შინაგან საქმეთა სამხარეო სამმართველოს თანამშრომლებმა ქუთაისში დააკავეს აბაშიძის ქუჩა № 5-ში მცხოვრები ალექსანდრე კუპრაშვილი, რომლის ბინაშიც აღმოაჩინეს 8 თებერვალს სოფელ ჭონარში მოპარული ნივთები.

აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე.

თავდაცვის სამინისტროს თანამშრომელმა მოქალაქეს მანქანა წაართვა

კრიმინალური პოლიციის თანამშრომლებმა დააკავეს თავდაცვის სამინისტროს თანამშრომელი გურამ ლომსაძე, რომელმაც თბილისში, გაგარინის ქუჩაზე ხეიჩა ო.-ს ცეცხლსასროლი იარაღის მუქარით წაართვა ავტომანქანა „ვაზ-2106“.

მანქანა მფლობელს დაუბრუნდა, ამ ფაქტთან დაკავშირებით საქმეს იძიებს თბილისის სამხედრო პროკურატურა.

სამხედრო მოსამსახურემ ბინა გაქურდა

მიღებული ოპერატიული ინფორმაციის შედეგად, სისხლის სამართლის სამძებრო სამმართველოს და საქართველოს მთავარი სამხედრო პროკურატურის მუშაკებმა, დააკავეს სოფელ ევჯინში მცხოვრები, სამხედრო აკადემიის საკომენდანტო ასეულის სამხედრო მოსამსახურე რამაზ სიბაშვილი. მან, 1998 წლის 15 ოქტომბერს გაქურდა მოქალაქე ნ. ნაჟაძის ბინა.

საქმეს იძიებს საქართველოს მთავარი სამხედრო პროკურატურა.

ამაზე იტყვიან, მგელს კრავი მიაბარესო

კორუფციასთან და ეკონომიკურ დანაშაულთან ბრძოლის განყოფილების თანამშრომლებმა ამხილეს ხონის სახაზინო საწარმო „თავთავის“ საწყობის გამგე გივი შაილაყაძე, რომელმაც 1997 წლის ივნისში, სამსახურებრივი მდგომარეობა ბოროტად გამოიყენა და ყალბი საბუთებით მიითვისა საწარმოს 469052 ლარის ღირებულების სხვადასხვა დასახელების სასურსათო პროდუქტი.

დაჭრა თანატოლი

ვაკის შინაგან საქმეთა სამმართველოს თანამშრომლებმა დააკავეს მცხეთის რაიონის სოფელ მსხალდიდში მცხოვრები, ფიზიკა-მათემატიკის სკოლის მოსწავლე თემურ ორუჯოვი, რომელმაც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაღლივ კორპუსში, ურთიერთშელაპარაკების დროს დანით დაჭრა ვაჟა-ფშაველას პროსპექტის პირველ კვარტალში მცხოვრები თორნიკე ნიკოლაიშვილი.

გინდა ბინის ორდერი? გადაიხადე 400 ლარი

შინაგან საქმეთა სამინისტროს კორუფციასთან და ეკონომიკურ დანაშაულთან ბრძოლის მთავარი სამმართველოს თანამშრომლებმა დააკავეს ახალგორის საკრებულოს გამგეობის თავმჯდომარე ბედიკო ჩოხელი, რომელმაც ახალგორში, ცხინვალის ქუჩა № 9-ში მცხოვრებ ელისო შერმადინს, ბინის ორდერის მიღებისათვის, ქრთამად 400 ლარი გამოართვა.

ინფორმაციები მოგვაწოდა საქინფორმმა.

დაზუსტება

„საქართველოს რესპუბლიკის“ ა/წლის 13 თებერვლის ნომერში გამოქვეყნებულ ინფორმაციაში „სახელმწიფოს ჯერ თანხა დაუმალა, მერე თვითონ გაიპარა“, ნათქვამია, თითქოს სამართალდარღვევაში მხილებული მიხეილ ზამბახიძე არის შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „საქნავთობპროდუქტის“ დირექტორი. ეს შეცდომაა, მას უმუშავია შპს „საქტრანსნავთობპროდუქტში“.

ვახტანგ კიკნაძე,
სახელმწიფო კომპანია
„საქნავთობპროდუქტის“
გენერალური დირექტორი.

რეპორტაჟი ევროპიდან

ცხელი ხინკალი შუაგულ ვენაში...

ცოტა არ იყოს, სევდიან ხასიათზე წამოვედი ონელებიდან, კობას მანქანით მოვდიოდით, სულ ცოტა მანძილი გამოვიარეთ, რომ გოგიმ კობას მანქანა გააჩერებინა, ბადრის ისაკიჩი უნდა გავაცნოო.

წარწერა — რესტორანი „გრუზია“. ქვემოთ — უფრო დიდი ასოებით — რესტორანი „საქართველო“.

პარასკევი დღე იყო, რესტორანში არავინ ჩანდა. მხოლოდ სამზარეულოდან ისმოდა ხმები. გოგის დაძახებას — მასპინძელოო. ვიღაც მხიარულად შეეხმიანა და მალე მასპინძელიც გამოჩნდა... შესახედავად კარგი მოქეიფე ქუთაისელი.

— ლევან რიჟინაშვილი — ყველაზე კაი ქალაქ ქუთაისში დაბადებული 1946 წელს, — წარმომიდგა „მოქეიფე ქუთაისელი“ და მაშინვე სამზარეულოში გასძახა: — კოშკა! ჩამუშული და ხინკალი მოართვი სტუმრებს.

გვარიანად მოშიებული გახლდით და დიდი თავპატიჟი არ დამიწყია, მით უმეტეს, ოთხ წელზე მეტი „ოსმალეთში რომ ვიყავი“, კარგ ხინკალს ვინ მომაშავებდა.

სულ რამდენიმე წუთში მშვენიერი სუფრა გაიშალა თავის კაი ღვინოსთან ერთად. გოგი მარხულობდა, „ისაკიჩისთვის“ პარასკევი დღე რასაც ნიშნავს, იცით, დავრჩი მე — თამადაც და სუფრის დამჯერი წევრიც... მართალი გითხრათ, მშვენიერი სადღეგრძელოები ბრძანა იმ დღეს თამადამ, მსმელი არავინ მყავდა, თორემ მომსმენი ორი დევივით ვაჟკაცი მეჯდა სუფრასთან და ისინი დამემოწმებიან...

მარხვაზე მყოფმა გოგიმ სევდიანი მზერა გამოაყოლა ბოლო ხინკალს. მე კი ხინკლების გაქრობის ჩემი ყველა რეკორდი მოვხსენი, რადგან მსგავსი გემრიელი, თუ მონატრებული ხინკალი კარგა ხანია არ მეჭამა...

რაჭველები ხომ არ გყავს მზარეულად, ისაკიჩ, ასე გემრიელ კერძებს რომ აკეთებენ-მეთქი, — ვკითხე მასპინძელს.

— მზარეულებად ახალგაზრდა, ჩემს ხელში გაზრდილი პოლონელი ცოლ-ქმარი მყავს, და დამიზუსტა, მე და ჩემმა მეუღლემ ვასწავლეთ მზარეულობა და ახლა ოჯახის წევრებივით გვყავსო.

— სასწაული ქართული მენიუ აქვთ, ჩაერია საუბარში, ეტყობა ამ რესტორნის არც მთლად იშვიათი სტუმარი, გოგი რუსიძე, აჭარულ ხაჭაპურს აკეთებენ ისეთს, გაგიჟდები, მოკლედ, რასაც კი მოინდომებ, მწვადს გარდა, ყველაფერს მოგართმევენ.

ლევან რიჟინაშვილი ქუთაისიდან 25 წლის წინათ, 1973 წლის 15 იანვარს ჩასულა ისრაელში ახალშერთულ ცოლთან ერთად, ცოლიც ქუთაისელი ჰყავს — ირინე ჩახვაშვილი. პირველი ქალიშვილი და ვაჟი ისრაელში შეეძინა.

— 1980 წლამდე ისრაელში ვიყავი, მაშინ ძალიან ძნელი ცხოვრება გვქონდა, ახლადშექმნილ ქართველ ებრაელთა გაერთიანებას ჩავუდექი სათავეში. აი, მაშინ გენახა რა ხდებოდა, იყო სამინისტროებში შევარდნა, ჩხუბა, „სტოლების“ გადაბრუნება, ქართველებისთვის ნორმალური სამუშაო რომ მიეცათ, ენა ესწავლებინათ. 1980 წლამდე ასეთ დღეში ვიყავით, შემდეგ ამერიკაში წავედი და ორი წელი იქ ვიმოღვაწე. არ უნდა წავსულიყავი ისრაელიდან, ახლაც ვჯავრობ... ამერიკაში, რომ წავედი, ჩემი ოცნება ფულის მოვნა არ იყო, დისშვილი მყავს ნუგზარ ხუნდიაშვილი, დედისერთა, 2 წლიდან მამით ობოლი, ჩემი გაზრდილია, კარგი სპორტსმენი დადგა, ორგზის ისრაელის ჩემპიონი გახდა კრივში. ქუთაისელი მწვრთნელი იყო ერთი, ფიმა კოგანი, მეუბნება — აქ შეიძლება 10-გზის ჩემპიონი გახდეს და მეტი არაფერიო, ნუგზარს დიდი ასპარეზი სჭირდება და ამერიკაში წაიყვანეო. ეს იყო სულ... ახლა ნუგზარი დიდი კომერსანტია, ჩვენი იოსკას მეგობარი (იოსებ კობზონის).

ამერიკაშიც მატერიალურად, ღმერთის წყალობით, კარგად ვიყავით, მაგრამ ჩვენ, ქართველები სხვა მენტალიტეტის ხალხი ვართ, მიჩვეულები ვართ ერთად ყოფნას, მოფერებას. მარტოობამ მოგვკლა. დავრჩით მე და ჩემი ცოლი სამი ბავშვით მარტო. ცოლის ძმები ვენაში იყვნენ, გვთხოვდნენ, ჩამოდითო და წამოვედით. ამერიკაშიც ქართული რესტორანი მქონდა — „კავკაზ“. მხოლოდ ქართულ კერძებს ვაკეთებდით, მუშტარიც ბლომად გვყავდა...

1981 წლიდან აქ ვართ, ეს რესტორანი 7 წელია, რაც მაქვს. ქართული რესტორანი ჩემი ჰობია, თორემ შემოსავალი ამან რა უნდა მომცეს.

საუბარში გოგი რუსიძე ჩაერია, ამ რესტორანში მუდამ უამრავი ხალხი შემოდის, მაგრამ ნახევარზე მეტი ლევანის ძმაკაცები არიან, ე. ი. მუქთიაო.

— არ მოგვიშალოს გამჩენმა, მთავარია მინდოდა, ჩემი ჰობია და ღმერთმა გამიმარჯვა, პირველი ქართული რესტორანია ავსტრიაში და მგონი ევროპაშიც. ერთია პარიზში მგონი კიდევ (პარიზულ ქართულ რესტორანს არაფერი ქართული არ ცხია, თუ არ ჩავთვლით ერთადერთ ქართველ ებრაელ მომღერალს, რომელიც მართლაც კარგი შემსრულებელია — ბ. ვ.). ძალიან მინდოდა ამერიკაშიც და აქაც, რესტორანში შემოსულ კაცს საქართველოში ეგრძნო თავი, მე მგონი გამოგვდის...

მე, საკუთარი გამოცდილებით, თამამად შემიძლია დავუდასტურო ჩემს მასპინძელს, რომ ამ მყუდრო რესტორანში შემოსული კაცი აუცილებლად შინაურ კედლებში იგრძნობს თავს.

— „ბოვშები გამოვზარდეთ, ქართულად ვზრდიდი, რაც შემეძლო მაქსიმუმ და ღმერთმაც გამიმარჯვა, ისინიც ჩემს გზას დაადგნენ, არ დაივიწყნიათ ქართული და ქართველობა“.

— იქნებ თქვენი ოჯახის წევრებთან ერთად გადაგვეღო სურათი, — შემოვიტანე წინადადება.

ქალიშვილი ისრაელში გავათხოვე, ბიჭს შარშან ვათხოვინე ცოლი, იერუსალაიმიდან წამოვაყვანინე, ქუთაისელი გოგოა ისიც, წარმოშობით და სუყველაფრით. ცოლი და უმცროსი ბიჭიც ისრაელში არიან...

ვინაიდან ლევანის ოჯახის არც ერთი წევრი ვენაში არ აღმოჩნდა, ცხადია, ჩვენი წინადადება არ გავიდა, ამიტომაც მხოლოდ ბატონ ლევან რიჟინაშვილის ფოტოს გთავაზობთ თავისი რესტორნის ფონზე.

მასპინძელი წამოდგა და რამდენიმე ფოტოსურათი მოგვიტანა, სადაც მისი ოჯახის სრული შემადგენლობა იყო გამოსახული. შემდეგ ფოტოებზე იოსებ კობზონი თავის მეუღლესთან, რიჟინაშვილების ოჯახთან ერთად იყო გადაღებული ამ რესტორანში. უკანასკნელ ფოტოს ლევან რიჟინაშვილი განსაკუთრებული სიამაყით მიჩვენებს, რომელზეც ჩეჩნეთის პრეზიდენტი ჯოხარ დუდაევია მასთან ერთად ხელგადახვეული.

სამწუხაროდ, მასპინძელს ფოტოების მხოლოდ თითო ეგზემპლიარი აღმოაჩნდა და ვერ შეელია.

ბადრი ვადაჭკორია.

სპეციალურად გაზეთ
„საქართველოს
რესპუბლიკისთვის“.
ვენა-ბრატისლავა.
იანვარი, 1999 წელი.

დასასრული. დასაწყისი იხ. „სრ“, № 42.

ხელოვნების კერა

ტრადიციული სახლის ახალი დიასახლისი

სამ მეოთხედ საუკუნეზე ცოტა მეტმა განვლო მას შემდეგ, რაც ვალერიან გუნიას ხელდასხმით თბილისში დაარსდა ხელოვნების მოღვაწეთა სახლი. იმ ხანად, შალვა დადიანის თაოსნობით, სწორედ ამ სახლში დაიწყო აქტიური საქმიანობა თეატრის მოღვაწეთა საზოგადოებამ. 50-იანი წლებიდან ამ სახლის მეურვეობა ხელოვნების მუშაკთა პროფესიულ კავშირს დაეკისრა. წლების მანძილზე ამ ჭერქვეშ უამრავი საინტერესო და მნიშვნელოვანი ღონისძიება გაიმართა და ის ქართული ხელოვნების, კულტურის ერთ-ერთ აქტიურ და ნაყოფიერ კერად იქცა.

ბოლო ხუთი წლის მანძილზე ხელოვნების მოღვაწეთა სახლს სათავეში ედგა გამოჩენილი ქართველი მომღერალი, საქართველოს სახალხო არტისტი მედეა ძიძიგური. სწორედ მისი უდიდესი ძალისხმევის, მართლაც თავდაუზოგავი შრომის შედეგად, ეს სახლი აღდგა, განახლდა, მშვენიერი იერი შეიძინა. მას შემდეგ, აქაურობას ხმირად ოაზისსაც უწოდებდნენ, და ეფიქრობ, სრულიად მართებულადაც. იქ გამართული ნებისმიერი კონცერტი, შეხვედრა, შემოქმედებითი საღამო თუ გა- [illegible] მოღვაწეთა სახლის დირექტორის თანამდებობა ძალიან ბევრს მავალებს, მრავალ დიდ ვალდებულებას მაკისრებს, რადგან ამ კერას ყოველთვის ცნობილი ქართველი მოღვაწეები ხელმძღვანელობდნენ და მათ მიერ აქ უამრავი შესანიშნავი ტრადიცია დამკვიდრდა, რომლებსაც მოვლა და შემდგომი განვითარება ესაჭიროება — ამ სიტყვებით დაიწყო საუბარი საქართველოს დამოუკიდებელი პროფკავშირის შალვა დადიანის სახელობის ხელოვნების მოღვაწეთა სახლის ახალმა დირექტორმა ციცო ჯაფარიძემ.

მათთვის, ვინც ამ ქალბატონს არ იცნობს, ვიტყვი — ციცო ჯაფარიძე არის პედაგოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი, ხელოვნების კოლეჯის გენერალური დირექტორი, ენერგიული, საქმიანი, მიზანდასახული და მიზანმიმართული პიროვნება, მაღალი დონის ორგანიზატორი.

ცხადია, ჩვენი ხანმოკლე შეხვედრის ძირითად თემად მისი, როგორც ხელოვნების მოღვაწეთა სახლის დირექტორის სამუშაო გეგმებსა და პერსპექტივაზე საუბარი [illegible]

და რაც მთავარია, საქმის ჩინებულად მცოდნე ხალხი დამხვდა. ხელოვნების მოღვაწეთა სახლის სამხატვრო ხელმძღვანელად დაინიშნა ცნობილი კომპოზიტორი ნუნუ გაბუნია. რასაკვირველია, ჩვენი განდემის წარმატების იმედიც მაქვს.

საუბრისას, ქალბატონმა ციცომ არაერთხელ აღნიშნა, რომ პიროვნების ჩამოყალიბების პროცესში ყოველთვის უმთავრეს ღირებულებად მიიჩნევდა სულიერი აღზრდის მნიშვნელობას. სწორედ ამ მიმართულებით მუშაობს ხელოვნების კოლეჯიც და იგივე პრინციპი სურს დაუდოს საფუძვლად ხელოვნების მოღვაწეთა სახლის საქმიანობასაც. ამიტომაც აქვს დიდი სურვილი იმისა, რომ აქაურობა ნებისმიერი ნიჭიერი ახალგაზრდა შემოქმედისათვის მშობლიურ კერად იქცეს და სწორედ აქ, ამ სახლში დაილოცოს ხოლმე პირველად ახალგაზრდათა დიდი, შემოქმედებითი გზის დასაწყისი და არა მხოლოდ დაილოცოს, არამედ ქმედითი დახმარებაც გაუწიოს მათ ამ გზის გაკაფვაში.

[illegible]

ბნოთ დაფინანსების წყაროები, — ამბობს ციცო ჯაფარიძე — და თუ გაგვიმართლა, ჯერ ერთი, ეს იქნება ჩვენი სახლის ეგიდით პირველი გასვლა ამერიკაში და უმთავრესი კი ისაა, [illegible]

ზურაბ ოიკაშვილი.

თეღო ნიაულაშვილის ფოტო.

საამაყო და განუმეორებელ ბაბუას
დემურ ჩომახიძეს!

სწაფად გარბიან წლები, უკვე სამოცის ხდები,
ღმერთსა ვთხოვთ, არ მოგაკლოს, შენ, ბედნიერი დღენი!
იყავი მუდამ ჯანმრთელი, წლებს მიემატოს წელი,
ისე ყოჩაღად იყავი, შემოგნატროდეს ბევრი,
ასი წლის გახდი ისე, არ აგითრთოლდეს ხელი,
დაგლოცავთ გულით — გისურვებთ, დაბერდი თეთრი წვერით!

თორნიკე, მარიამ, ლევანიკო, დემიკო.

საქართველოს სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულებების ხელმძღვანელთა საყურადღებოდ!

საქართველოს მოსახლეობის სამედიცინო დახმარების ორგანიზაციული ღონისძიებების ოპტიმიზაციის და სამედიცინო დახმარების ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით სავალდებულო სამედიცინო დაზღვევის 1999 წლის სახელმწიფო პროგრამებში მონაწილეობისათვის სამკურნალო-პროფილაქტიკურ დაწესებულებებთან ხელშეკრულებების გაფორმების მიზნით საქართველოს სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო კომპანია აცხადებს კონკურსს.

კონკურსის პირობები:

1. სამედიცინო საქმიანობის ლიცენზია და ცნობა კადრების ატესტაცია-სერტიფიცირების მდგომარეობის შესახებ (იმ სპეციალობებში, რომლებშიც მიმდინარეობს სერტიფიცირების პროცესი);
2. სამედიცინო დაწესებულების ჰიგიენური სერტიფიკატი, გაცემული სახელმწიფო სანიტარიული ზედამხედველობის ტერიტორიული ინსპექციის მიერ;
3. ცნობა დაწესებულებიდან 1998 წლის შემოსავლების შესახებ (სახელმწიფო პროგრამებით — სადაზღვევო, მუნიციპალური და შიდა სტანდარტებით).

რუსთავის შპს „პროგრესი“
გთავაზობთ შედარებით დაბალ,
მისაწვდომ ფასად მაღალხარისხოვან,
ეკოლოგიურად სუფთა ბურღულეულს:

1. წიწიბურა;
2. ბარდა;
3. ქერის ბურღული;
4. შვრიის ბურღული;
5. „პერლოვკა“.

მისამართი: ქ. რუსთავი, მშვიდობის ქუჩა № 6.
ტელ: (24) 15-07-12 ან 8-77-42-43-86.

გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ რედაქციის ჟურნალისტები იუწყებიან, რომ 100 წლისა გარდაიცვალა ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი უხუცესი ადამიანი, სოფელ ზემო ვარძიის მკვიდრი, დიდი სამამულო ომის მონაწილე, სოფლის მეურნეობის ღვაწლმოსილი მუშაკი, „თამარის ვაზის“ აღმდგენელი, ხუთი შვილისა და ასამდე შთამომავლის აღმზრდელი, ღირსების ორდენის კავალერი

ბაგრატ დევნოსაძე

და სამძიმარს უცხადებენ განსვენებულის ოჯახს

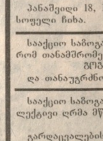

დედა თინა, მეუღლე თამილა ლურსმანაშვილი, შვილი თამუნა, ძმა დავითი, დეიდა ნადია, ციალა, ლამარა დიდებულიძეები, მედეა, თემურ, ნინიკო ლომიძეები, ცისანა, თამარ გრიგოლავები, დონია, მარინა ხასხასიანები, ჯამბულ, მარინა, ნინო ლურსმანაშვილები ოჯახებით იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა

გიორგი არკადის ძე ლომიძე

პანაშვიდი 17 || 4 სთ. დაკრძალვა 18 || 2 სთ. თემქა 10ა კვარტალი || კორპ. || სად V სართ.

ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტროს თანამშრომლები თანაგრძნობას უცხადებენ მარინა სხულუხიას დედის

მერი ალექსანდრეს ასულ სხულუხიას

გარდაცვალების გამო.

შვილები მურმან, მამია, იზო, თამრიკო, მანანა კაპანაძეები, სიძეები რაულ ჭიღლაძე, ჯემალ სულთანიშვილი, რძლები ვარვარა გაჩეჩილაძე, ინგა დეკანოსიძე, შვილიშვილები იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა

ვალენტინა დავითის ასული მესხორიშვილი-კაპანაძე

პანაშვიდი 18, 19 ||, გამოსვენება 20 || 2 სთ, საჩხერის რ-ნი, სოფელი ჩიხა.

სააქციო საზოგადოება „ბინათმშენებლის“ კოლექტივი იუწყება, რომ თანამშრომელ ზაურ გოგოხიას გარდაეცვალა ძმა

გოგი (გოგლიკო) სამსონის ძე გოგოხია

და თანაუგრძნობს განსვენებულის ოჯახს.

სააქციო საზოგადოება „დავით სარაჯიშვილი და ენისელის“ კოლექტივი ღრმა მწუხარებას გამოთქვამს ყოფილი თანამშრომლის

ნოშრევან ყანდარელის

გარდაცვალების გამო და თანაგრძნობას უცხადებს განსვენებულის ოჯახს.

საგარეჯოს საშუალო სკოლის 1949 წლის კურსდამთავრებულნი მწუხარებით იუწყებიან თანაკლასელის

ნოშრევან ლუარსაბის ძე ყანდარელის

გარდაცვალებას და თანაგრძნობას უცხადებენ განსვენებულის ოჯახს.

რედაქციის მიერ შეუკვეთავი მასალების პუბლიკაციისთვის ჰონორარი არ გაიცემა.

საქართველოს რესპუბლიკა
САКАРТВЕЛОС РЕСПУБЛИКА
SAKARTVELOS RESPUBLIKA
გამომცემელი - შპს „პრესა-98“

დამფუძნებელი - „საქართველოს რესპუბლიკის“ ჟურნალისტები

ნომრის მორიგე რედაქტორი
ალეკო ასლანიშვილი.

ინდექსი 66434

რედაქციის მისამართი: 380096,
თბილისი, მ. კოსტავას ქ. №14.
ტელ: 99-73-24.
სარეკლამო განყოფილება — ტელ: 93-28-13.

იბეჭდება გამომცემლობა „სამშობლოს“ საგაზეთო კორპუსში, ხომარაულის 29.

სარედაქციო კოლეგია: არმაზ სანებლიძე (მთავარი რედაქტორი), ვახტანგ აბაშიძე, ალეკო ასლანიშვილი, ნანული ბარათაშვილი, ანზორ ბასილაია, ზურაბ გოგიაშვილი, რუსუდან ლორთქიფანიძე, არჩილ მანჯგალაძე, ბონდო მძინარიშვილი, დავით ონოფრიშვილი, რუსლან რუსია, სპარტაკ ქობულია, ბადრი ხატიძე, ოთარ ხუციშვილი.